

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

เอกสารประกอบการพิจารณา

ร่าง

พระราชบัญญัติ

การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ.

(หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ เป็นผู้เสนอ)

บรรจुरะเบียบวาระการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๑๐/๒๕๕๗
วันพฤหัสบดีที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๕๗

อ.พ. ๑๘/๒๕๕๗

จัดทำโดย

สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

www.senate.go.th

บทสรุปสำหรับสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ร่างพระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ.
(หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ เป็นผู้เสนอ)

ร่างพระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ. เสนอโดย พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ซึ่งได้ใช้อำนาจหน้าที่ของนายกรัฐมนตรี และคณะรัฐมนตรี ตามมาตรา ๔๓ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ ต่อประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๕ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๗ เพื่อให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณา ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ โดยมีหลักการและเหตุผลประกอบร่างพระราชบัญญัติ ดังนี้

หลักการ

ให้มีกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

เหตุผล

โดยที่คนไร้ที่พึ่งเป็นบุคคลที่ประสบปัญหาในสังคม ขาดความมั่นคงในการดำรงชีวิต ได้อย่างปกติ ไม่มีที่อยู่อาศัยที่เหมาะสม ไม่สามารถหารายได้เพียงพอแก่การยังชีพ ซึ่งบุคคลเหล่านี้ อยู่ในสถานะที่ไม่อาจช่วยเหลือตนเองได้และไม่อาจพึ่งพาบุคคลอื่นได้ ทำให้มีชีวิตอยู่อย่างลำบาก มีมาตรฐานการดำรงชีพที่ต่ำกว่ามาตรฐานความเป็นอยู่ของบุคคลทั่วไป สมควรต้องคุ้มครอง ให้คนไร้ที่พึ่งสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข มีปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต และมีสภาพร่างกายและจิตใจ เช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป โดยกำหนดวิธีการคุ้มครองไว้อย่างชัดเจน และเหมาะสม จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ร่างพระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ. มีเนื้อหารวมทั้งสิ้น ๓ หมวด และบทเฉพาะกาล รวมจำนวน ๒๙ มาตรา สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

- บทนิยามของคำว่า “คนไร้ที่พึ่ง” และ “การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง”

“คนไร้ที่พึ่ง” หมายความว่า บุคคลซึ่งไร้ที่อยู่อาศัยและไม่มีรายได้เพียงพอ แก่การยังชีพ และให้รวมถึงบุคคลที่อยู่ในสภาวะยากลำบากและไม่อาจพึ่งพาบุคคลอื่นได้ ทั้งนี้ ตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

“การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง” หมายความว่า การจัดสวัสดิการสังคม การเสริมสร้างสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ การรักษาพยาบาล การส่งเสริมการศึกษาและอาชีพ การส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างโอกาสในสังคม การพัฒนาคุณภาพชีวิต การสนับสนุนให้คนไร้ที่พึ่งมีงานทำ และมีที่พักอาศัย และการป้องกันมิให้มีการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมต่อคนไร้ที่พึ่ง

- หมวด ๑ คณะกรรมการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

(๑) กำหนดให้มีคณะกรรมการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งมีอำนาจหน้าที่ เสนอนโยบายและมาตรการเกี่ยวกับการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง เสนอความเห็นให้มีหรือปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ หรือมติคณะรัฐมนตรีที่สนับสนุนนโยบายและมาตรการเกี่ยวกับการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง กำหนดประเภทหรือลักษณะของบุคคลที่อยู่ในสภาวะยากลำบาก และไม่อาจพึ่งพาบุคคลอื่นได้ เพื่อให้การคุ้มครองตามพระราชบัญญัตินี้ กำหนดหลักเกณฑ์การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง กำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานของสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขการสนับสนุนการดำเนินการแก่หน่วยงานของรัฐ องค์กรสาธารณประโยชน์ องค์กรสวัสดิการชุมชน องค์กรภาคเอกชนอื่น สถาบันศาสนา กลุ่มคนไร้ที่พึ่ง หรือกลุ่มบุคคลเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการร้องเรียน ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลในการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง (ร่างมาตรา ๕ และร่างมาตรา ๙)

(๒) กำหนดให้สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ รับผิดชอบงานธุรการ งานประชุม และกิจการต่างๆ ที่เกี่ยวกับงานของคณะกรรมการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งและคณะอนุกรรมการ และรวบรวมข้อมูล ศึกษา วิจัย และพัฒนางานเกี่ยวกับการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการปฏิบัติตามนโยบายและมาตรการเกี่ยวกับการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง (ร่างมาตรา ๑๒)

- หมวด ๒ สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งและศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

(๑) กำหนดให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์สามารถจัดตั้งสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง หรือเห็นสมควรให้สถานสงเคราะห์ใดที่ดำเนินการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งเป็นสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ให้เสนอต่อคณะกรรมการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งเพื่อพิจารณาประกาศการจัดตั้งสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง และกำหนดให้กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ มีหน้าที่รับผิดชอบการดำเนินการของสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง (ร่างมาตรา ๑๓)

(๒) กำหนดให้สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการสำรวจ ติดตาม และสืบเสาะข้อมูลเกี่ยวกับคนไร้ที่พึ่ง จัดให้มีที่พักอาศัย อาหาร และเครื่องนุ่งห่มที่เหมาะสม และถูกสุขลักษณะ ให้คำปรึกษา แนะนำ และช่วยเหลือคนไร้ที่พึ่งในด้านการดำรงชีวิต ด้านกฎหมาย หรือด้านอื่น รวมทั้งติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลในการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง (ร่างมาตรา ๑๔)

(๓) กำหนดให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สนับสนุนให้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรสาธารณประโยชน์ องค์กรสวัสดิการชุมชน องค์กรภาคเอกชนอื่น สถาบันศาสนา หรือกลุ่มคนไร้ที่พึ่ง จัดให้มีการดำเนินการในลักษณะเดียวกับสถานคุ้มครอง

คนไร้ที่พึ่ง หรือมีส่วนร่วมในการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง และหากองค์กรดังกล่าวดำเนินการเป็นไปตามมาตรฐานการปฏิบัติงานที่คณะกรรมการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งกำหนด กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์อาจพิจารณาให้การสนับสนุนด้านการเงินหรือด้านอื่น ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งกำหนด (ร่างมาตรา ๑๕)

(๔) กำหนดให้สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งอาจจัดให้มีศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง เพื่อทำหน้าที่เป็นเครือข่ายให้สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง โดยมีอำนาจหน้าที่ในการสำรวจ ติดตาม และสืบเสาะข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับคนไร้ที่พึ่ง และให้การคุ้มครองในเบื้องต้นแก่คนไร้ที่พึ่ง รวมทั้งประสานงานเพื่อจัดส่งคนไร้ที่พึ่งไปยังสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง (ร่างมาตรา ๑๖)

(๕) กำหนดให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์พิจารณาให้การสนับสนุนด้านการเงินหรือด้านอื่นแก่งานของ รัฐ องค์กรสาธารณประโยชน์ องค์กรสวัสดิการชุมชน องค์กรภาคเอกชนอื่น สถาบันศาสนา กลุ่มคนไร้ที่พึ่ง หรือกลุ่มบุคคล ที่จัดให้มีการดำเนินการในลักษณะเดียวกับศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งกำหนด (ร่างมาตรา ๑๗)

- หมวด ๓ การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

(๑) กำหนดให้คนไร้ที่พึ่งมีสิทธิขอรับการคุ้มครองจากสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง หรือศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง (ร่างมาตรา ๑๙)

(๒) กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีหน้าที่ให้คำปรึกษา แนะนำ และช่วยเหลือ ตลอดจนจัดส่งคนไร้ที่พึ่งไปยังสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหรือศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ในกรณีที่ ได้รับแจ้งหรือพบเห็นคนไร้ที่พึ่ง (ร่างมาตรา ๒๐)

(๓) กำหนดให้สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหรือศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งให้การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง โดยพิจารณาตามความเหมาะสมของสภาพและปัญหาของคนไร้ที่พึ่ง ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งกำหนด (ร่างมาตรา ๒๑)

(๔) กำหนดให้เจ้าหน้าที่ตามกฎหมายหรือข้อบัญญัติท้องถิ่นมีอำนาจส่งตัวคนไร้ที่พึ่งที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับการพกอาศัยในที่สาธารณะตามกฎหมาย หรือข้อบัญญัติท้องถิ่นไปยังสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหรือศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง หากเห็นว่า บุคคลนั้นมีลักษณะเป็นคนไร้ที่พึ่งและสมควรเข้ารับการคุ้มครองในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ทั้งนี้ โดยความยินยอมของคนไร้ที่พึ่ง เว้นแต่คนไร้ที่พึ่งอยู่ในภาวะที่ไม่อาจให้ความยินยอมได้ และให้เจ้าหน้าที่ระงับการดำเนินคดีไว้ชั่วคราว และกำหนดให้สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งมีหน้าที่แจ้งให้เจ้าหน้าที่ทราบ ในกรณีที่คนไร้ที่พึ่งปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขของสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง เพื่อให้เจ้าหน้าที่ยุติการดำเนินคดีหรือพิจารณาดำเนินคดีต่อไป (ร่างมาตรา ๒๒)

(๕) กำหนดให้สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหรือศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งให้ความช่วยเหลือเท่าที่จำเป็นในเบื้องต้น แล้วจัดส่งคนไร้ที่พึ่งผู้นั้นไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบตามกฎหมาย ในกรณีที่ปรากฏว่าคนไร้ที่พึ่งผู้ใดเป็นบุคคลซึ่งมีกฎหมายเฉพาะให้การคุ้มครองอยู่แล้ว เว้นแต่ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นและสมควรเพื่อประโยชน์ของคนไร้ที่พึ่ง สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งจะดำเนินการรับตัวคนไร้ที่พึ่งผู้นั้นไว้ในความดูแลต่อไปก็ได้ (ร่างมาตรา ๒๓)

(๖) กำหนดให้คนไร้ที่พึ่งซึ่งจะเข้าพักอาศัยในสถานที่ซึ่งสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งจัดให้ ต้องจัดทำข้อตกลงเข้าร่วมการอบรมเพื่อฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจ การประกอบอาชีพและการทำงาน และอาจจัดทำข้อตกลงในการขอรับการคุ้มครองอื่นด้วยก็ได้ แต่หากปฏิเสธการจัดทำข้อตกลงหรือฝ่าฝืนข้อตกลง สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งอาจงดให้การคุ้มครองบางประการแก่คนไร้ที่พึ่งผู้นั้นได้ (ร่างมาตรา ๒๔)

(๗) กำหนดให้คณะกรรมการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งมีอำนาจกำหนดเงินช่วยเหลือในการยังชีพแก่คนไร้ที่พึ่งในระหว่างการเข้าร่วมการฝึกอาชีพและการเริ่มต้นการประกอบอาชีพ (ร่างมาตรา ๒๕)

(๘) กำหนดให้สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง หรือสถานที่รับคนไร้ที่พึ่งไว้ทำงาน ต้องปกปิดข้อมูลส่วนบุคคลของคนไร้ที่พึ่ง เว้นแต่เป็นการเปิดเผยตามที่กฎหมายกำหนด (ร่างมาตรา ๒๖)

(๙) กำหนดให้คนไร้ที่พึ่งที่ไม่ได้รับการคุ้มครองหรือได้รับการปฏิบัติที่ไม่เหมาะสมจากสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหรือศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ร้องเรียนต่อคณะกรรมการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งได้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งกำหนด (ร่างมาตรา ๒๗)

สรุปข้อดีของร่างพระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ. โดยภาพรวม

(๑) ร่างพระราชบัญญัตินี้เป็นกฎหมายเพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไร้ที่พึ่ง ไม่มีบทบัญญัติในการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคล และเป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนไร้ที่พึ่งซึ่งเป็นผู้ด้อยโอกาส ที่มีมาตรฐานคุณภาพชีวิตที่ต่ำกว่าความเป็นอยู่ของบุคคลทั่วไป ให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างทัดเทียมกับบุคคลอื่นในสังคม จึงนับว่าเป็นกฎหมายส่งเสริมและสร้างความเป็นธรรมทางสังคม

(๒) กำหนดให้มีองค์กรรับผิดชอบต่อการดำเนินภารกิจและนโยบายการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งรวมทั้งกำหนดให้มีการส่งเสริมให้หน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน รวมทั้งกลุ่มคนไร้ที่พึ่งเองได้ร่วมกันดูแลคนไร้ที่พึ่ง ซึ่งส่งผลให้มีการสร้างความร่วมมือกันของทุกภาคส่วนในการดูแลและจัดการสังคม

(๓) กฎหมายกลาง คือ พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. ๒๕๔๖ ยังไม่มีกลไกของกฎหมายในรายละเอียดที่จะให้อำนาจรัฐดำเนินการแก้ไขปัญหาได้อย่างชัดเจนเพียงพอ ซึ่งอาจทำให้ไม่สามารถกำหนดทิศทางในการแก้ไขปัญหาอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกันทุกองค์กรที่จะร่วมมือแก้ไขปัญหา ประกอบกับอาจมีปัญหาในการใช้กฎหมายกับบุคคลที่มีกฎหมาย

เฉพาะเรื่องกำหนดไว้อยู่แล้ว ซึ่งอาจถูกปฏิเสธการให้ความช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐที่มีภารกิจตามกฎหมายเฉพาะเรื่อง เช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖ หรือพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ โดยกฎหมายเหล่านี้จำกัดขอบเขตของบุคคลที่จะได้รับการคุ้มครองไว้เป็นการเฉพาะ จึงจำเป็นต้องสร้างกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งเป็นกฎหมายเฉพาะเรื่องด้วยเช่นเดียวกัน เพื่อให้สามารถใช้อำนาจตามกฎหมายกำหนดแนวทางการประสานการปฏิบัติงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ และกำหนดกลไกการแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม

(๔) ในการแก้ไขปัญหาคนไร้ที่พึ่งจำเป็นต้องใช้การกำหนดนโยบายระดับประเทศเป็นแนวทางในการดำเนินการ จึงจำเป็นต้องมีกฎหมายรองรับการกำหนดนโยบาย รวมทั้งกำหนดมาตรการเพื่อแก้ไขปัญหาให้เกิดผลในทางปฏิบัติ

ข้อสังเกตของร่างพระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ.

(๑) ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้มีลักษณะเป็นกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งเป็นการเฉพาะ และอาจมีความซ้ำซ้อนกับกฎหมายอื่น กล่าวคือ คนไร้ที่พึ่งบางประเภทอาจจะมีกฎหมายอื่นที่ให้การคุ้มครองและกำหนดแนวทางในการคุ้มครองไว้เป็นการเฉพาะแล้ว เช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖ พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ รวมทั้งพระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. ๒๕๔๖ เป็นต้น

(๒) การที่ดำเนินการส่งตัวคนไร้ที่พึ่งเข้าสถานสงเคราะห์ที่ไม่ตรงกับความต้องการของคนไร้ที่พึ่ง เป็นการลิดรอนสิทธิมากกว่าการพิทักษ์สิทธิหรือไม่ และการบริการจากสถานสงเคราะห์คนไร้ที่พึ่งที่รัฐจัดให้ไม่สามารถตอบสนองและแก้ไขปัญหาได้อย่างตรงจุด

(๓) ในกรณีของคนไร้ที่พึ่งเป็นกลุ่มบุคคลที่ไม่มีกฎหมายรองรับสถานภาพ เช่น ไม่มีบัตรประจำตัวประชาชน ไม่มีทะเบียนบ้าน เป็นผลทำให้ไม่สามารถเข้ารับบริการทางสังคมจากภาครัฐได้ และคนไร้ที่พึ่งเหล่านี้จะได้รับการคุ้มครองตามพระราชบัญญัติฉบับนี้หรือไม่ ทั้งนี้ ควรรับฟังความเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณาด้วย

กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของต่างประเทศ

(๑) ประเทศสวีเดน

ประเทศสวีเดนเป็นต้นแบบของระบบสวัสดิการสังคมที่ดีที่สุดในแถบคาบสมุทรนอร์ดิก การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการดูแลในระบบสวัสดิการทั้งหมด โดยพิจารณาเป็นกลุ่มบุคคลหรือกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ เด็กและวัยรุ่น ผู้ติดยาเสพติดหรือมีปัญหาเกี่ยวกับพิษสุราเรื้อรัง ผู้สูงอายุ ผู้พิการและไร้ความสามารถ ผู้ขาดไร้ที่พึ่งที่ต้องอาศัยญาติหรือผู้อุปการะและผู้ตกเป็นเหยื่อทางอาชญากรรมหรือผู้เสียหายจากอาชญากรรม เป็นต้น สำหรับมาตรการช่วยเหลือและสงเคราะห์จะมีรูปแบบและรายละเอียดที่แตกต่างไปในแต่ละเรื่องแต่ละกฎหมาย ทั้งนี้ กฎหมายทุกฉบับเป็นไปตามนโยบายหลักของประเทศในด้านการบริการทางสังคม กล่าวคือ

- การจัดหาหลักประกันทางสังคมให้กับคนไร้ที่พึ่งต้องมีมาตรฐานการครองชีพที่เหมาะสม

- ทุกคนจะได้รับหลักประกันว่าจะมีที่พักอาศัยโดยคำนึงถึงความต้องการและความจำเป็นที่แท้จริงของแต่ละบุคคล

- ควรลดจำนวนผู้ต้องขังหรือผู้ต้องขังที่อยู่ในความดูแลของหน่วยงานที่รับผิดชอบในการดูแล รักษา และฟื้นฟูให้มากที่สุด โดยต้องมีการจัดหาที่พักให้ก่อนการปล่อยตัวหรือเมื่อพ้นโทษ

- การให้ทุกคนสามารถเข้าถึงตลาดที่พักอาศัยตามปกติ โดยอาจได้รับการช่วยเหลือและสนับสนุนจากการบริการทางสังคมหรือจากบริการอื่น ๆ

- ลดการไร้ที่อยู่และจะต้องไม่มีเด็กเร่ร่อนหรือเด็กหนีออกจากบ้าน

- ต้องดำเนินการให้ความช่วยเหลืออย่างโปร่งใสและเป็นธรรม

- การรักษาความลับของผู้เข้ามาขอรับการสงเคราะห์ต้องมีหลักเกณฑ์ในการดูแลไม่ให้เจ้าหน้าที่หรือผู้เกี่ยวข้องที่ทำงานด้านสังคมสงเคราะห์นำข้อมูลความลับของบุคคลดังกล่าวไปเปิดเผยหรือเผยแพร่ยังบุคคลอื่นหรือต่อสาธารณะ

(๒) สหราชอาณาจักร

การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งไม่ได้บัญญัติรวมอยู่ในกฎหมายฉบับใดฉบับหนึ่งโดยเฉพาะ แต่จะปรากฏในกฎหมายหลายฉบับ ทั้งนี้ แนวทางการให้ความคุ้มครองแก่คนไร้ที่พึ่งแบ่งออกเป็น ๔ ลักษณะ คือ

- การจัดหาที่อยู่อาศัยให้กับคนไร้บ้าน การเคหะท้องถิ่นจะให้ความช่วยเหลือในการจัดสรรที่อยู่ให้กับผู้ที่มีความต้องการเป็นลำดับแรก ตลอดจนช่วยเหลือป้องกันมิให้เกิดปัญหาคนไร้ที่พึ่ง

- การยกสภาพความเป็นอยู่ของเด็กให้ดีขึ้น โดยการให้การศึกษา การมอบเด็กให้อยู่ในความดูแลของบุคคลที่ให้การอุปถัมภ์เด็ก

- การให้ความช่วยเหลือในการประกอบอาชีพของคนพิการ โดยนายจ้างต้องไม่เลือกปฏิบัติในการจ้างงาน รวมถึงการปรับปรุงสภาพแวดล้อมในการทำงานให้เหมาะสมกับสภาพของลูกจ้างที่พิการ และการสนับสนุนการศึกษาพิเศษสำหรับผู้พิการ

- การจัดความช่วยเหลือแก่ผู้ลี้ภัยหรือผู้อพยพ โดยจัดให้มีที่พักอาศัย อาหาร สิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานและการช่วยเหลือในการดำเนินการตามกฎหมายคนเข้าเมืองหรือกฎหมายผู้ลี้ภัย

(๓) ประเทศสหรัฐอเมริกา

สำหรับคนไร้ที่พึ่งของประเทศสหรัฐอเมริกานั้น ครอบคลุมถึงคนยากจน คนไร้ที่อยู่อาศัย ผู้พิการ และคนสูงอายุ ทั้งนี้ ในระดับรัฐบาลกลางและมลรัฐได้ร่วมมือกันในการให้การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งโดยวิธีต่าง ๆ คือ

- การให้เงินช่วยเหลือแก่คนไร้ที่พึ่งหรือคนด้อยโอกาสในสังคมโดยนาระบบประกันสังคมเป็นหลัก เช่น การให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุ การให้สวัสดิการแก่เด็กและครอบครัว ผู้พิการ และทหารผ่านศึก

- การจัดสถานที่พักอาศัยแก่คนไร้ที่อยู่อาศัย
- การจัดโครงการช่วยเหลือด้านวิชาชีพ
- การให้บริการทางการแพทย์และคู่มืออาหารแก่ผู้ขาดแคลน

(๔) ประเทศอินเดีย

ประเทศอินเดียไม่มีกฎหมายเฉพาะที่ให้ความคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง แต่มีกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองคนประเภทต่าง ๆ ที่อาจเข้าข่ายเป็นคนไร้ที่พึ่ง ได้แก่ คนขอทาน คนพิการ สตรี เด็ก คนสูงอายุ คนไร้ที่อยู่อาศัย และคนยากจน ทั้งนี้ ประเทศอินเดียได้กำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาคนไร้ที่พึ่งไว้ในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

- การให้ความช่วยเหลือทางการเงินและการให้ความช่วยเหลือในรูปแบบอื่น ๆ เช่น การให้ความช่วยเหลือในการเลี้ยงดูและการสร้างที่พักอาศัยผู้สูงอายุ การให้ความช่วยเหลือในการให้ที่พักพิงแก่เด็กและสตรี การจัดที่พักชั่วคราวสำหรับคนไร้ที่อยู่อาศัย

- การพัฒนาศักยภาพของคนไร้ที่พึ่งให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยการให้ความช่วยเหลือทางการแพทย์และการฝึกอาชีพให้แก่ผู้พิการ การสนับสนุนทางการศึกษาแก่เด็กและผู้พิการ

- การช่วยเหลือแก้ไขความบกพร่องต่าง ๆ ได้แก่ การให้บริการทางการแพทย์ เพื่อรักษาความบกพร่องทางร่างกายหรือทางจิตใจ

คำนำ

เอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ. เสนอโดยพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ซึ่งได้ใช้อำนาจหน้าที่ของนายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรี ตามมาตรา ๔๓ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ ต่อประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๕ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๗ เพื่อให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณา ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗

เอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในราชการวงงานนิติบัญญัติ โดยมุ่งเน้นสารประโยชน์ในเชิงอ้างอิงเบื้องต้น เพื่อประกอบการพิจารณาของสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สำนักกฎหมาย
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
กันยายน ๒๕๕๗

เอกสารประกอบการพิจารณา

จัดทำโดย

นายนัท ผาสุข	ที่ปรึกษาด้านกฎหมาย
นางสาวสุภาวค์จิตต์ ไตรเทพพิสัย	ผู้อำนวยการสำนักกฎหมาย
นายสุชาติ พันทองคำ	ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานกฎหมาย ๒
นางจินดา ศรีเพ็งแก้ว	นิติกรชำนาญการ
นางสาวจิตรกาน เจียรตระกูล	วิทยากรปฏิบัติการ
นางสิริกัญย์ ส่องแสง	เจ้าพนักงานธุรการอาวุโส
นายพัลลภ วงศ์พานิช	เจ้าพนักงานบันทึกข้อมูลชำนาญงาน

กลุ่มงานกฎหมาย ๒ สำนักกฎหมาย โทร. ๐ ๒๘๓๑ ๙๒๙๖

ผลิตโดย

กลุ่มงานการพิมพ์ สำนักการพิมพ์ โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๑๗๔๑ - ๔๒

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

ท่านสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และผู้สนใจที่มีความประสงค์หรือต้องการที่จะศึกษาเอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติเป็นการล่วงหน้าก่อนวันประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ สามารถสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับเอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติได้จากเว็บไซต์วุฒิสภา www.senate.go.th

หรือขอรับเอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติได้ที่ศูนย์บริการข้อมูลกฎหมาย วุฒิสภา อาคารรัฐสภา ๒ ชั้น ๑ หมายเลขโทรศัพท์ ๐ ๒๒๔๔ ๑๕๖๕

สารบัญ

หน้า

บทสรุปสำหรับสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ก

ส่วนที่ ๑ ความเป็นมาและสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ

การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ.

(หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ เป็นผู้เสนอ) ๑

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ

การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ.

- คำชี้แจงการตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมาย -๑-

- วิเคราะห์ร่างพระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ. -๙-

- ข้อมูลทางวิชาการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิคนไร้ที่พึ่ง -๑๐-

- ข้อมูลสถิติผู้ไร้ที่พึ่ง -๑๖-

- หลักเกณฑ์การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง -๑๙-

- นโยบายสงเคราะห์คนไร้ที่พึ่ง -๒๑-

- ยุทธศาสตร์ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพและคุ้มครองพิทักษ์สิทธิผู้ด้อยโอกาส -๒๓-

- กลไกการดำเนินการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

และการคุ้มครองสิทธิสวัสดิการแก่คนไร้ที่พึ่ง -๒๗-

- แผนงาน/โครงการเกี่ยวกับการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง -๒๙-

- การพิทักษ์คนไร้ที่พึ่งผู้พ้นโทษ -๓๑-

- แนวทางอันเหมาะสมของการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดในชุมชน ประเทศญี่ปุ่น -๓๕-

ภาคผนวก

- ร่างพระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ.

(หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ เป็นผู้เสนอ) (๑)

- บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ

การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ. (๑๑)

ส่วนที่ ๑

ความเป็นมาและสาระสำคัญ

ของร่างพระราชบัญญัติ

การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ.

(หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ เป็นผู้เสนอ)

ความเป็นมาและสาระสำคัญ
ของร่างพระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ.
(หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ เป็นผู้เสนอ)

ความเป็นมาของร่างพระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ.

ร่างพระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ. เสนอโดย พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ซึ่งได้ใช้อำนาจหน้าที่ของนายกรัฐมนตรี และคณะรัฐมนตรีตามมาตรา ๔๓ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ ต่อประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๕ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๗ เพื่อให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณา ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗

สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ.

๑. หลักการและเหตุผล

๑.๑ หลักการ

ให้มีกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

๑.๒ เหตุผล

โดยที่คนไร้ที่พึ่งเป็นบุคคลที่ประสบปัญหาในสังคม ขาดความมั่นคงในการดำรงชีวิต ได้อย่างปกติ ไม่มีที่อยู่อาศัยที่เหมาะสม ไม่สามารถหารายได้เพียงพอแก่การยังชีพ ซึ่งบุคคลเหล่านี้ อยู่ในสถานะที่ไม่อาจช่วยเหลือตนเองได้และไม่อาจพึ่งพาบุคคลอื่นได้ ทำให้มีชีวิตอยู่อย่างลำบาก มีมาตรฐานการดำรงชีพที่ต่ำกว่ามาตรฐานความเป็นอยู่ของบุคคลทั่วไป สมควรต้องคุ้มครอง ให้คนไร้ที่พึ่งสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข มีปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต และมีสภาพร่างกายและจิตใจ เช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป โดยกำหนดวิธีการคุ้มครองไว้อย่างชัดเจน และเหมาะสม จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๒. ชื่อร่างพระราชบัญญัติ (ร่างมาตรา ๑)

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ.”

๓. คำปรารภ

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

๔. วันใช้บังคับ (ร่างมาตรา ๒)

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

๕. บทนิยามศัพท์ (ร่างมาตรา ๓)

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

“คนไร้ที่พึ่ง” หมายความว่า บุคคลซึ่งไร้ที่อยู่อาศัยและไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ และให้รวมถึงบุคคลที่อยู่ในสภาวะยากลำบากและไม่อาจพึ่งพาบุคคลอื่นได้ ทั้งนี้ตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

“การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง” หมายความว่า การจัดสวัสดิการสังคม การเสริมสร้างสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ การรักษาพยาบาล การส่งเสริมการศึกษาและอาชีพ การส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างโอกาสในสังคม การพัฒนาคุณภาพชีวิต การสนับสนุนให้คนไร้ที่พึ่งมีงานทำ และมีที่พักอาศัย และการป้องกันมิให้มีการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมต่อคนไร้ที่พึ่ง

“องค์กรสาธารณประโยชน์” หมายความว่า องค์กรภาคเอกชนที่ได้รับการรับรองให้ดำเนินงานด้านการจัดสวัสดิการสังคมตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม

“องค์กรสวัสดิการชุมชน” หมายความว่า องค์กรภาคประชาชนที่จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดสวัสดิการสังคมให้แก่สมาชิกในชุมชน หรือปฏิบัติงานด้านการจัดสวัสดิการสังคมของเครือข่ายองค์กรสวัสดิการชุมชน และได้รับการรับรองให้ดำเนินงานด้านการจัดสวัสดิการสังคมตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า กระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเป็นกรม ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจที่ตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกา หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ

“สำนักงาน” หมายความว่า สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

“กรรมการ” หมายความว่า กรรมการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติราชการตามพระราชบัญญัตินี้

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

๖. บทรักษาการตามกฎหมาย (ร่างมาตรา ๔)

มาตรา ๔ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

๗. เนื้อหาของร่างพระราชบัญญัติ

๗.๑ หมวด ๑ คณะกรรมการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

- กำหนดให้มีคณะกรรมการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง (ร่างมาตรา ๕)

มาตรา ๕ ให้มีคณะกรรมการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ประกอบด้วย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นรองประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงยุติธรรม ปลัดกระทรวงแรงงาน ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ปลัดกระทรวงสาธารณสุข ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ อธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งไม่เกินเจ็ดคนเป็นกรรมการ

ให้ผู้อำนวยความสะดวกสำนักงานเป็นกรรมการและเลขานุการ และให้ผู้อำนวยความสะดวกสำนักงานแต่งตั้งข้าราชการของสำนักงานอีกไม่เกินสองคนเป็นผู้ช่วยเลขานุการ

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งตามวรรคหนึ่ง ให้แต่งตั้งจากผู้มีความรู้และความเชี่ยวชาญด้านการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง การสังคมสงเคราะห์หรือการจัดสวัสดิการสังคมซึ่งไม่เป็นข้าราชการที่มีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ เว้นแต่เป็นผู้สอนในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

- กำหนดให้มีกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิและกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ (ร่างมาตรา ๖)

มาตรา ๖ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี

ในกรณีที่กรรมการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ หากยังมีได้แต่งตั้งกรรมการใหม่ ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้นปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่ากรรมการซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่ แต่ต้องไม่เกินเก้าสิบวันนับแต่วันที่กรรมการพ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้น

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระอาจได้รับการแต่งตั้งอีกได้ แต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระไม่ได้

- กำหนดเหตุแห่งการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ (ร่างมาตรา ๗)

มาตรา ๗ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ

(๔) รัฐมนตรีให้ออก เพราะบกพร่องต่อหน้าที่ มีความประพฤติเสื่อมเสีย หรือหย่อน

ความสามารถ

(๕) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

- กำหนดให้ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระให้รัฐมนตรีแต่งตั้งผู้อื่นเป็นกรรมการแทนได้ และให้ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการซึ่งตนแทน (ร่างมาตรา ๘)

มาตรา ๘ ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระให้รัฐมนตรีแต่งตั้งผู้อื่นเป็นกรรมการแทนได้ และให้ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการซึ่งตนแทน

ในกรณีที่มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มขึ้นในระหว่างที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่แต่งตั้งไว้แล้วยังมีวาระอยู่ในตำแหน่ง ให้ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้เป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มขึ้นอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งได้แต่งตั้งไว้แล้ว

ในระหว่างที่ยังไม่ได้แต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิแทนตำแหน่งที่ว่างให้คณะกรรมการประกอบด้วยกรรมการเท่าที่เหลืออยู่

- กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง (ร่างมาตรา ๙)

มาตรา ๙ คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) เสนอนโยบายและมาตรการเกี่ยวกับการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาและมอบหมายให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องรับไปดำเนินการ

(๒) เสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีให้มีหรือปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรือมติคณะรัฐมนตรีที่สนับสนุนนโยบายและมาตรการเกี่ยวกับการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

(๓) ประกาศกำหนดประเภทหรือลักษณะของบุคคลที่อยู่ในสภาวะยากลำบาก และไม่อาจพึ่งพาบุคคลอื่นได้ เพื่อให้การคุ้มครองตามพระราชบัญญัตินี้

(๔) ประกาศกำหนดหลักเกณฑ์การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

(๕) ประกาศกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานของสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

(๖) ประกาศกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการสนับสนุนการดำเนินการแก่หน่วยงานของรัฐ องค์กรสาธารณประโยชน์ องค์กรสวัสดิการชุมชน องค์กรภาคเอกชนอื่น สถาบันศาสนา กลุ่มคนไร้ที่พึ่ง หรือกลุ่มบุคคล เพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

(๗) ประกาศกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการร้องเรียนตามมาตรา ๒๗

(๘) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของหน่วยงานของรัฐ องค์กรสาธารณประโยชน์ องค์กรสวัสดิการชุมชน และองค์กรภาคเอกชนอื่น เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

(๙) ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลในการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

(๑๐) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ หรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

นโยบายและมาตรการเกี่ยวกับการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งตาม (๑) ซึ่งคณะรัฐมนตรีอนุมัติแล้ว รวมทั้งประกาศตาม (๓) (๔) (๕) (๖) และ (๗) เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

- กำหนดองค์ประชุมของคณะกรรมการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง (ร่างมาตรา ๑๐)

มาตรา ๑๐ การประชุมของคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดจึงจะเป็นองค์ประชุม

ในการประชุมคณะกรรมการ ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานกรรมการเป็นประธานในที่ประชุม ถ้าประธานกรรมการและรองประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการซึ่งมาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

ในการปฏิบัติหน้าที่ กรรมการผู้ใดมีส่วนได้เสียโดยตรงหรือโดยอ้อมในเรื่องที่คณะกรรมการพิจารณา ให้กรรมการผู้นั้นแจ้งให้ที่ประชุมทราบและให้ที่ประชุมพิจารณาว่า กรรมการผู้นั้นสมควรจะอยู่ในที่ประชุมและมีมติในการประชุมเรื่องนั้นได้หรือไม่ ทั้งนี้ ตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

การลงมติของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

- กำหนดให้คณะกรรมการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งมีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใด ตามที่คณะกรรมการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งมอบหมายได้ (ร่างมาตรา ๑๑)

มาตรา ๑๑ ให้คณะกรรมการมีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการ เพื่อปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใด ตามที่คณะกรรมการมอบหมายได้

ให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๑๐ มาใช้บังคับแก่การประชุมของคณะอนุกรรมการโดยอนุโลม

- กำหนดอำนาจหน้าที่ของสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา ๑๒)

มาตรา ๑๒ ให้สำนักงานมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) รับผิดชอบงานธุรการ งานประชุม และกิจการต่างๆ ที่เกี่ยวกับงานของคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ และรวบรวมข้อมูล ศึกษา วิจัย และพัฒนางานเกี่ยวกับการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

(๒) ประสานงานกับหน่วยงานของรัฐ องค์กรสาธารณประโยชน์ องค์กรสวัสดิการชุมชน และองค์กรภาคเอกชนอื่น เพื่อดำเนินการจัดทำนโยบายและมาตรการเกี่ยวกับการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งเสนอต่อคณะกรรมการ และดำเนินการให้มีการปฏิบัติตามนโยบายและมาตรการเกี่ยวกับการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

(๓) เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและรายละเอียดของนโยบายและมาตรการเกี่ยวกับการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

(๔) ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการปฏิบัติตามนโยบายและมาตรการเกี่ยวกับการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

๗.๒ หมวด ๒ สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งและศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

- กำหนดให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สามารถจัดตั้งสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง หรือเห็นสมควรให้สถานสงเคราะห์ใดที่ดำเนินการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งเป็นสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ให้เสนอต่อคณะกรรมการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งเพื่อพิจารณาประกาศการจัดตั้งสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง และกำหนดให้กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการมีหน้าที่รับผิดชอบการดำเนินงานของสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง (ร่างมาตรา ๑๓)

มาตรา ๑๓ ในกรณีที่กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เห็นสมควรจัดตั้งสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งในเขตพื้นที่ใด หรือเห็นสมควรให้สถานสงเคราะห์ใดที่ดำเนินการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งเป็นสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ให้เสนอต่อคณะกรรมการเพื่อพิจารณาประกาศการจัดตั้งสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

ประกาศการจัดตั้งสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งให้กำหนดเขตพื้นที่ให้การคุ้มครองไว้ด้วย

ให้กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการมีหน้าที่รับผิดชอบการดำเนินงานของสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

- กำหนดให้สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการสำรวจ ติดตาม และสืบเสาะข้อมูลเกี่ยวกับคนไร้ที่พึ่ง จัดให้มีที่พักอาศัย อาหาร และเครื่องนุ่งห่มที่เหมาะสม และถูกสุขลักษณะ ให้คำปรึกษา แนะนำ และช่วยเหลือคนไร้ที่พึ่งในด้านการดำรงชีวิต ด้านกฎหมายหรือด้านอื่น รวมทั้งติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลในการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง (ร่างมาตรา ๑๔)

มาตรา ๑๔ สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งดังต่อไปนี้

(๑) สำรวจและติดตามสภาพและปัญหาเกี่ยวกับคนไร้ที่พึ่งในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบ

(๒) สืบเสาะข้อมูลเกี่ยวกับคนไร้ที่พึ่งที่ขอรับการคุ้มครองหรือที่ถูกส่งตัวมายังสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งตามมาตรา ๒๐ หรือมาตรา ๒๒ และให้การคุ้มครอง รวมทั้งรับตัวคนไร้ที่พึ่งไว้

(๓) จัดให้มีที่พักอาศัย อาหาร และเครื่องนุ่งห่มที่เหมาะสมและถูกสุขลักษณะ จัดให้มีการตรวจสุขภาพกายและสุขภาพจิต ฝึกอบรมและฝึกอาชีพ รวมทั้งหาอาชีพให้แก่คนไร้ที่พึ่ง

(๔) ประสานงานเพื่อจัดส่งคนไร้ที่พึ่งไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบในกรณีที่มีกฎหมายเฉพาะเพื่อคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งประเภทนั้น

(๕) ให้คำปรึกษา แนะนำ และช่วยเหลือคนไร้ที่พึ่งในด้านการดำรงชีวิต ด้านกฎหมาย หรือด้านอื่น เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุขเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป

(๖) ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลในการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

(๗) ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการกำหนด

การปฏิบัติงานของสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งให้เป็นไปตามมาตรฐานที่คณะกรรมการกำหนด ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นของคนไร้ที่พึ่งด้วย

- กำหนดให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์สนับสนุนให้ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การสาธารณประโยชน์ องค์การสวัสดิการชุมชน องค์การภาคเอกชนอื่น สถาบันศาสนา หรือกลุ่มคนไร้ที่พึ่ง จัดให้มีการดำเนินการในลักษณะเดียวกับสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหรือมีส่วนร่วมในการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง และหากองค์การดังกล่าว ดำเนินการเป็นไปตามมาตรฐานการปฏิบัติงานที่คณะกรรมการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งกำหนด กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์อาจพิจารณาให้การสนับสนุนด้านการเงิน หรือด้านอื่น ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งกำหนด (ร่างมาตรา ๑๕)

มาตรา ๑๕ ให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์สนับสนุนให้ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การสาธารณประโยชน์ องค์การสวัสดิการชุมชน องค์การภาคเอกชนอื่น สถาบันศาสนา หรือกลุ่มคนไร้ที่พึ่ง จัดให้มีการดำเนินการในลักษณะเดียวกับสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหรือมีส่วนร่วมในการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

ในกรณีที่การดำเนินการขององค์การตามวรรคหนึ่งเป็นไปตามมาตรฐานการปฏิบัติงานที่คณะกรรมการกำหนดตามมาตรา ๑๔ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ อาจพิจารณาให้การสนับสนุนด้านการเงินหรือด้านอื่น ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด

- กำหนดให้สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งอาจจัดให้มีศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง เพื่อทำหน้าที่เป็นเครือข่ายให้สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง โดยมีอำนาจหน้าที่ในการสำรวจ ติดตาม และสืบเสาะข้อมูลเกี่ยวกับคนไร้ที่พึ่ง และให้การคุ้มครองในเบื้องต้นแก่คนไร้ที่พึ่ง รวมทั้งประสานงานเพื่อจัดส่งคนไร้ที่พึ่งไปยังสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง (ร่างมาตรา ๑๖)

มาตรา ๑๖ สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งอาจจัดให้มีศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง เพื่อดำเนินการให้การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งและทำหน้าที่เป็นเครือข่ายให้สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ในเขตพื้นที่หรือสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งอื่น

ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) สำรวจและติดตามสภาพและปัญหาเกี่ยวกับคนไร้ที่พึ่ง

(๒) สืบเสาะข้อมูลเกี่ยวกับคนไร้ที่พึ่งที่ขอรับการคุ้มครองหรือถูกส่งตัวมายังศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งตามมาตรา ๒๐ หรือมาตรา ๒๒ และให้การคุ้มครองในเบื้องต้นแก่คนไร้ที่พึ่งรวมทั้งรับตัวคนไร้ที่พึ่งไว้

(๓) ประสานงานเพื่อจัดส่งคนไร้ที่พึ่งไปยังสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

(๔) ให้การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งตามที่สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งมอบหมายหรือตามที่ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งเห็นสมควร

- กำหนดให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์พิจารณาให้การสนับสนุนด้านการเงินหรือด้านอื่นแก่หน่วยงานของรัฐ องค์กรสาธารณประโยชน์ องค์กรสวัสดิการชุมชน องค์กรภาคเอกชนอื่น สถาบันศาสนา กลุ่มคนไร้ที่พึ่ง หรือกลุ่มบุคคล ที่จัดให้มีการดำเนินการในลักษณะเดียวกับศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งกำหนด (ร่างมาตรา ๑๗)

มาตรา ๑๗ ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐ องค์กรสาธารณประโยชน์ องค์กรสวัสดิการชุมชน องค์กรภาคเอกชนอื่น สถาบันศาสนา กลุ่มคนไร้ที่พึ่ง หรือกลุ่มบุคคล จัดให้มีการดำเนินการในลักษณะเดียวกับศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์อาจพิจารณาให้การสนับสนุนด้านการเงินหรือด้านอื่น ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด

- กำหนดให้สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ศูนย์พัฒนาสังคมประจำจังหวัด หรือส่วนราชการอื่นที่ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์กำหนด เป็นศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง (ร่างมาตรา ๑๘)

มาตรา ๑๘ ให้สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ศูนย์พัฒนาสังคมประจำจังหวัด หรือส่วนราชการอื่นที่ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์กำหนด เป็นศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

๗.๓ หมวด ๓ การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

- กำหนดให้คนไร้ที่พึ่งมีสิทธิขอรับการคุ้มครองจากสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหรือศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง (ร่างมาตรา ๑๙)

มาตรา ๑๙ คนไร้ที่พึ่งมีสิทธิขอรับการคุ้มครองจากสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหรือศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

- กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีหน้าที่ให้คำปรึกษา แนะนำ และช่วยเหลือ ตลอดจนจัดส่งคนไร้ที่พึ่งไปยังสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหรือศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ในกรณีที่ได้รับแจ้งหรือพบเห็นคนไร้ที่พึ่ง (ร่างมาตรา ๒๐)

มาตรา ๒๐ ในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับแจ้งหรือพบเห็นคนไร้ที่พึ่ง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีหน้าที่ให้คำปรึกษา แนะนำ และช่วยเหลือ ตลอดจนจัดส่งคนไร้ที่พึ่งไปยังสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหรือศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

- กำหนดให้สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหรือศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งให้การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง โดยพิจารณาตามความเหมาะสมของสภาพและปัญหาของคนไร้ที่พึ่ง ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งกำหนด (ร่างมาตรา ๒๑)

มาตรา ๒๑ ให้สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหรือศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งให้การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง โดยพิจารณาตามความเหมาะสมของสภาพและปัญหาของคนไร้ที่พึ่ง ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำหนด

- กำหนดให้เจ้าหน้าที่ตามกฎหมายหรือข้อบัญญัติท้องถิ่นมีอำนาจส่งตัวคนไร้ที่พึ่งที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับการพักอาศัยในที่สาธารณะตามกฎหมายหรือข้อบัญญัติท้องถิ่นไปยังสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหรือศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง หากเห็นว่าคุณคนนั้นมีลักษณะเป็นคนไร้ที่พึ่งและสมควรเข้ารับการคุ้มครองในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ทั้งนี้ โดยความยินยอมของคนไร้ที่พึ่ง เว้นแต่คนไร้ที่พึ่งอยู่ในภาวะที่ไม่อาจให้ความยินยอมได้ และให้เจ้าหน้าที่ระงับการดำเนินคดีไว้ชั่วคราว และกำหนดให้สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งมีหน้าที่แจ้งให้เจ้าหน้าที่ทราบ ในกรณีที่คนไร้ที่พึ่งปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขของสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง เพื่อให้เจ้าหน้าที่ยุติการดำเนินคดีหรือพิจารณาดำเนินคดีต่อไป (ร่างมาตรา ๒๒)

มาตรา ๒๒ ในกรณีที่บุคคลใดถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับการพักอาศัยในที่สาธารณะตามกฎหมายหรือข้อบัญญัติท้องถิ่น หากเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายหรือข้อบัญญัติท้องถิ่นนั้นเห็นว่าคุณคนดังกล่าวมีลักษณะเป็นคนไร้ที่พึ่งและสมควรได้รับการคุ้มครองในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ให้เจ้าหน้าที่ส่งตัวคนไร้ที่พื่อนั้นไปยังสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหรือศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ทั้งนี้ โดยความยินยอมของคนไร้ที่พึ่ง เว้นแต่คนไร้ที่พึ่งอยู่ในภาวะที่ไม่อาจให้ความยินยอมได้ และให้เจ้าหน้าที่ระงับการดำเนินคดีไว้ชั่วคราวจนกว่าจะได้รับแจ้งตามวรรคสอง

ในกรณีที่คนไร้ที่พึ่งไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขของสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ให้สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งแจ้งให้เจ้าหน้าที่ตามกฎหมายหรือข้อบัญญัติท้องถิ่นพิจารณาดำเนินคดีต่อไป

ในกรณีที่คนไร้ที่พึ่งได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขของสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ให้สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งแจ้งให้เจ้าหน้าที่ตามกฎหมายหรือข้อบัญญัติท้องถิ่นนั้นยุติการดำเนินคดี และให้ถือว่าสิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

- กำหนดให้สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหรือศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งให้ความช่วยเหลือเท่าที่จำเป็นในเบื้องต้น แล้วจัดส่งคนไร้ที่พึ่งผู้นั้นไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบตามกฎหมาย ในกรณีที่ปรากฏว่าคนไร้ที่พึ่งผู้ใดเป็นบุคคลซึ่งมีกฎหมายเฉพาะให้การคุ้มครองอยู่แล้ว เว้นแต่ ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นและสมควรเพื่อประโยชน์ของคนไร้ที่พึ่ง สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งจะดำเนินการรับตัวคนไร้ที่พึ่งผู้นั้นไว้ในความดูแลต่อไปก็ได้ (ร่างมาตรา ๒๓)

มาตรา ๒๓ ในกรณีที่ปรากฏว่าคนไร้ที่พึ่งผู้ใดเป็นบุคคลซึ่งมีกฎหมายเฉพาะให้การคุ้มครองอยู่แล้ว สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหรือศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งอาจให้ความช่วยเหลือเท่าที่จำเป็นในเบื้องต้น แล้วจัดส่งคนไร้ที่พึ่งผู้นั้นไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบตามกฎหมายนั้น เว้นแต่ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นและสมควรเพื่อประโยชน์ของคนไร้ที่พึ่ง สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งจะดำเนินการรับตัวคนไร้ที่พึ่งผู้นั้นไว้ในความดูแลต่อไปก็ได้

- กำหนดให้คนไร้ที่พึ่งซึ่งจะเข้าพักอาศัยในสถานที่ซึ่งสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งจัดให้ ต้องจัดทำข้อตกลงเข้าร่วมการอบรมเพื่อฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจ การประกอบอาชีพและการทำงาน และอาจจัดทำข้อตกลงในการขอรับการคุ้มครองอื่นด้วยก็ได้ แต่หากปฏิเสธการจัดทำข้อตกลงหรือฝ่าฝืนข้อตกลง สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งอาจงดให้การคุ้มครองบางประการแก่คนไร้ที่พึ่งผู้นั้นได้ (ร่างมาตรา ๒๔)

มาตรา ๒๔ คนไร้ที่พึ่งซึ่งจะเข้าพักอาศัยในสถานที่ซึ่งสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งจัดให้ ต้องจัดทำข้อตกลงเข้าร่วมการอบรมเพื่อฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจ การประกอบอาชีพและการทำงาน ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งกำหนด

ในกรณีที่เห็นสมควร สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งอาจจัดให้คนไร้ที่พึ่งจัดทำข้อตกลงในการขอรับการคุ้มครองอื่นด้วยก็ได้

ในกรณีที่คนไร้ที่พึ่งปฏิเสธการจัดทำข้อตกลงหรือฝ่าฝืนข้อตกลง สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งอาจงดให้การคุ้มครองบางประการแก่คนไร้ที่พึ่งผู้นั้นได้

- กำหนดให้คณะกรรมการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งมีอำนาจกำหนดเงินช่วยเหลือในการยังชีพแก่คนไร้ที่พึ่งในระหว่างการเข้าร่วมการฝึกอาชีพและการเริ่มต้นการประกอบอาชีพ (ร่างมาตรา ๒๕)

มาตรา ๒๕ ในระหว่างการเข้าร่วมการฝึกอาชีพและการเริ่มต้นการประกอบอาชีพ คนไร้ที่พึ่งอาจได้รับเงินช่วยเหลือในการยังชีพตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

- กำหนดให้สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง หรือสถานที่รับคนไร้ที่พึ่งไว้ทำงาน ต้องปกปิดข้อมูลส่วนบุคคลของคนไร้ที่พึ่ง เว้นแต่เป็นการเปิดเผยตามที่กฎหมายกำหนด (ร่างมาตรา ๒๖)

มาตรา ๒๖ สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง หรือสถานที่รับคนไร้ที่พึ่งไว้ทำงาน ต้องปกปิดข้อมูลส่วนบุคคลของคนไร้ที่พึ่ง เว้นแต่เป็นการเปิดเผยตามที่กฎหมายกำหนด

- กำหนดให้คนไร้ที่พึ่งที่ไม่ได้รับการคุ้มครองหรือได้รับการปฏิบัติที่ไม่เหมาะสมจากสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหรือศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ร้องเรียนต่อคณะกรรมการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งได้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งกำหนด (ร่างมาตรา ๒๗)

มาตรา ๒๗ ในกรณีที่คนไร้ที่พึ่งไม่ได้รับการคุ้มครองหรือได้รับการปฏิบัติที่ไม่เหมาะสมจากสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหรือศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง อาจร้องเรียนต่อคณะกรรมการได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

- กำหนดให้บทบัญญัติในหมวดนี้ไม่กระทบกระเทือนการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งที่ดำเนินการตามกฎหมายอื่น หรือตามที่หน่วยงานของรัฐ องค์กรสาธารณประโยชน์ องค์กรสวัสดิการชุมชน หรือองค์กรภาคเอกชนอื่น ดำเนินการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งโดยวิธีการอื่น (ร่างมาตรา ๒๘)

มาตรา ๒๘ บทบัญญัติในหมวดนี้ไม่กระทบกระเทือนการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งที่ดำเนินการตามกฎหมายอื่น หรือตามที่หน่วยงานของรัฐ องค์กรสาธารณประโยชน์ องค์กรสวัสดิการชุมชน หรือองค์กรภาคเอกชนอื่น ดำเนินการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งโดยวิธีการอื่น

๗.๔ บทเฉพาะกาล

- กำหนดให้ในกรณีที่ยังมิได้มีการจัดตั้งสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้สถานสงเคราะห์ในสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ที่ทำหน้าที่ให้การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เป็นสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งชั่วคราวเพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา ๒๙)

มาตรา ๒๙ ในกรณีที่ยังมิได้มีการจัดตั้งสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้สถานสงเคราะห์ในสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ที่ทำหน้าที่ให้การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เป็นสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งชั่วคราว เพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้

ส่วนที่ ๒

ข้อมูลประกอบการพิจารณา
ร่างพระราชบัญญัติ
การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ.

คำชี้แจงการตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมาย *

ร่างกฎหมายที่เสนอ

ร่างพระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ.

ส่วนราชการที่เสนอ

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

เหตุผลและความจำเป็นในการตรากฎหมาย

๑. วัตถุประสงค์และเป้าหมายของภารกิจ

๑.๑ วัตถุประสงค์และเป้าหมายของภารกิจ

(๑) เพื่อคุ้มครองและช่วยเหลือคนไร้ที่พึ่งซึ่งเป็นบุคคลที่ประสบปัญหาในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม ไม่อาจช่วยเหลือตนเองและไม่อาจพึ่งพาศักดิ์สิทธิ์อื่นได้ และมีมาตรฐานการดำรงชีวิตที่ต่ำกว่าความเป็นอยู่ของบุคคลทั่วไป ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคม และสามารถฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจ ตลอดจนควรมีเป็นอยู่ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป

(๒) เพื่อให้มีองค์กรหลักที่จะทำหน้าที่ดูแล คุ้มครองและช่วยเหลือคนไร้ที่พึ่ง รวมทั้งเพื่อให้สามารถใช้อำนาจตามกฎหมายกำหนดแนวทางการประสานการปฏิบัติงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ในฐานะที่เป็นหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย

(๓) เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้มีองค์กรเครือข่ายในการดูแลคุ้มครอง และช่วยเหลือคนไร้ที่พึ่ง รวมทั้งส่งเสริมให้การดำเนินการขององค์กรดังกล่าวมีมาตรฐานเดียวกัน

๑.๒ ความจำเป็นที่ต้องทำภารกิจ

(๑) โดยที่ลักษณะของคนไร้ที่พึ่งจะครอบคลุมถึงบุคคลทุกประเภทที่ประสบปัญหาทางสังคม การแก้ไขปัญหาจึงต้องประสานการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐหลายแห่งและต้องมีวิธีการแก้ไขปัญหาคนไร้ที่พึ่งด้วยมาตรการที่เหมาะสมกับสภาพปัญหา ยังไม่มีกฎหมายที่บัญญัติขึ้น โดยเฉพาะเพื่อให้ความคุ้มครองและช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ ตามสิทธิขั้นพื้นฐาน “คนไร้ที่พึ่ง” อันเป็นกลุ่มเป้าหมายหนึ่งที่กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้ให้การช่วยเหลือดูแล แก้ไขปัญหาอย่างต่อเนื่อง เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของกลุ่มบุคคลดังกล่าวให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น พึ่งพาตนเองได้ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุขเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไปซึ่งการใช้กฎหมายกลางคือ พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. ๒๕๔๖ ยังไม่มีกลไกของ

* ที่มา : สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ที่ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

กฎหมายในรายละเอียดที่จะให้อำนาจรัฐดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างชัดเจนเพียงพอซึ่งอาจทำให้ไม่สามารถกำหนดทิศทางในการแก้ไขปัญหามาตรฐานที่เหมาะสมและสอดคล้องกันทุกองค์กรที่จะร่วมมือแก้ไขปัญหานั้น ประกอบกับอาจมีปัญหามาตรฐานในการใช้กฎหมายกับบุคคลที่มีกฎหมายเฉพาะเรื่องกำหนดไว้แล้ว ซึ่งอาจถูกปฏิเสธการให้ความช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐที่มีภารกิจตามกฎหมายเฉพาะเรื่อง เช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖ หรือ พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ โดยกฎหมายเหล่านี้จำกัดขอบเขตของบุคคลที่จะได้รับการคุ้มครองไว้เป็นการเฉพาะ จึงจำเป็นต้องสร้างกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งเป็นกฎหมายเฉพาะเรื่องด้วยเช่นเดียวกัน เพื่อให้สามารถใช้อำนาจตามกฎหมายกำหนดแนวทางการประสานการปฏิบัติงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ และกำหนดกลไกการแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม

(๒) ในการแก้ไขปัญหาคณะกรรมาธิการที่พึงจำเป็นต้องใช้การกำหนดนโยบายระดับประเทศเป็นแนวทางในการดำเนินการ จึงจำเป็นต้องมีกฎหมายรองรับการกำหนดนโยบาย รวมทั้งกำหนดมาตรการเพื่อแก้ไขปัญหาให้เกิดผลในทางปฏิบัติ

(๓) การดำเนินการให้ความคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งจำเป็นต้องมีองค์กรในลักษณะพิเศษ ซึ่งมีอำนาจหน้าที่เฉพาะตามกฎหมายและต้องมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การแก้ไขปัญหาเป็นไปอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

(๔) การดำเนินการช่วยเหลือคนไร้ที่พึ่งจำเป็นต้องมีแหล่งเงินทุนที่พอเพียงในการหมุนเวียน เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายโดยยกเว้นจากกฎและระเบียบเกี่ยวกับการคลังที่ใช้กับการปฏิบัติราชการทั่วไป

๑.๓ เพื่อแก้ไขปัญหาคณะกรรมาธิการหรือความบกพร่อง

เพื่อให้การแก้ไขปัญหาคณะกรรมาธิการและการดำเนินการให้ความคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีกลไกของกฎหมายกำหนดมาตรฐานในการให้ความคุ้มครองและช่วยเหลือคนไร้ที่พึ่ง มีองค์กรหลักที่จะทำหน้าที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และเพื่อให้การดำเนินการมีประสิทธิภาพบังคับตามกฎหมายในการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

๑.๔ มาตรการที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ของภารกิจ

(๑) กำหนดให้มีคณะกรรมการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง เพื่อทำหน้าที่เป็นองค์กรนโยบายระดับชาติที่จะวางแผนงาน กำหนดมาตรฐานการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาคณะกรรมาธิการทั้งระยะสั้นและระยะยาว และประสานการปฏิบัติงานของทุกภาคส่วน โดยคณะกรรมการจะประกอบด้วยส่วนราชการที่ทำหน้าที่ในการดูแลด้านการจัดสวัสดิการสังคมและการสังคมสงเคราะห์ ด้านการเงินการคลัง ด้านการยุติธรรม ด้านแรงงาน ด้านการศึกษา ด้านสาธารณสุข และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

(๒) กำหนดให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นหน่วยงานกลางในการผลักดันให้มีการนำหลักเกณฑ์ตามกฎหมายไปปฏิบัติโดยประสานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

โดยกำหนดให้ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์มีอำนาจกำหนดให้หน่วยงานภายในกระทรวงที่มีภารกิจเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคมหรือคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง และมีความพร้อมในด้านอัตรากำลังทำหน้าที่ในการจัดตั้งและดำเนินงานสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง รวมทั้งสนับสนุนและส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรสาธารณประโยชน์ องค์กรสวัสดิการชุมชน สถาบันศาสนา และองค์กรเอกชนอื่น เข้ามามีส่วนร่วมในการให้ความคุ้มครองและช่วยเหลือคนไร้ที่พึ่ง

(๓) กำหนดให้สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุรับผิดชอบงานธุรการของคณะกรรมการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

(๔) กรณีที่กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เห็นสมควรจัดตั้งสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งในพื้นที่ใด หรือเห็นสมควรให้สถานสงเคราะห์ใดเป็นสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งให้เสนอต่อกรรมการประกาศจัดตั้ง ทั้งนี้ให้กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการมีหน้าที่รับผิดชอบการดำเนินงานของสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

(๕) กำหนดให้องค์กรต่าง ๆ ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรสาธารณประโยชน์ องค์กรสวัสดิการชุมชน องค์กรภาคเอกชนอื่น สถาบันศาสนา หรือกลุ่มคนไร้ที่พึ่ง ได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาไปพร้อมกับการดำเนินการของรัฐ รวมทั้งให้คนไร้ที่พึ่งมีส่วนร่วมกับรัฐในการช่วยเหลือและให้ความคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งด้วยตนเอง โดยอาจรวมตัวกันจัดตั้งสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหรือศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง โดยการสนับสนุนจากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ทั้งในด้านการดำเนินงานและงบประมาณ

๑.๕ ทางเลือกอื่นที่จะสามารถบรรลุวัตถุประสงค์เดียวกัน

แม้ในปัจจุบันจะมีพระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. ๒๕๔๖ ซึ่งเป็นกฎหมายกลางที่สามารถกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาทางสังคมได้ แต่โดยที่กฎหมายดังกล่าว มีหลักการเป็นการกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาในภาพรวมโดยกำหนดให้หน่วยงานของรัฐ องค์กรสาธารณประโยชน์ และองค์กรสวัสดิการชุมชนเข้าดำเนินการจัดสวัสดิการสังคมให้แก่บุคคล ซึ่งอยู่ในสภาวะยากลำบากหรือผู้ซึ่งจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือ ซึ่งสามารถขยายให้ครอบคลุมไปถึงบุคคลผู้เร่ร่อนไม่มีที่พักอาศัยเป็นหลักแหล่งหรือมีที่พักอาศัยแต่ไม่เหมาะสมได้ด้วยก็ตาม แต่พระราชบัญญัติดังกล่าวไม่ได้กำหนดมาตรการ วิธีการ หรือรายละเอียดในการให้ความคุ้มครองบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะ จึงจำเป็นต้องอาศัยการกำหนดรายละเอียดหรือมาตรการที่กำหนดขึ้นในภายหลัง ซึ่งไม่มีหลักประกันแห่งสิทธิของบุคคลดังกล่าวว่าจะได้รับการคุ้มครองจากรัฐตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติไว้ รวมทั้งปัญหาคนไร้ที่พึ่งไม่ได้รับการแก้ไขอย่างเป็นระบบ

ที่ผ่านมาแม้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้ออกระเบียบหรือประกาศจำนวนหลายฉบับ เช่น ระเบียบกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการว่าด้วยการสงเคราะห์ครอบครัวผู้มีรายได้น้อยและผู้ไร้ที่พึ่ง พ.ศ. ๒๕๕๒ เพื่อสร้างกลไกในการช่วยเหลือ หรือสงเคราะห์คน

ไร่ที่ฟุ้ง อันจะทำให้เกิดช่องทางในการสงเคราะห์หรือคุ้มครองคนไร่ที่ฟุ้งได้ก็ตาม แต่ยังไม่สามารถใช้กลไกดังกล่าวในการคุ้มครอง ช่วยเหลือคนไร่ที่ฟุ้งได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงพอ จึงจำเป็นต้องสร้างองค์กรตามกฎหมายขึ้น เพื่อรับผิดชอบอย่างชัดเจนและเพื่อเป็นองค์กรหลักในการดำเนินการ ประกอบกับการที่จำเป็นต้องมีกฎหมายในการรองรับองค์กรในการแก้ไขปัญหาให้เกิดอำนาจตามกฎหมาย เพราะการปฏิบัติงานในการช่วยเหลือและคุ้มครองคนไร่ที่ฟุ้งมีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับองค์กรตามกฎหมายอื่นด้วย จึงจำเป็นต้องมีกฎหมายขึ้นเพื่อรองรับองค์กรดังกล่าว

นอกจากนั้น การสงเคราะห์ผู้ด้อยโอกาสทางสังคมจะสัมฤทธิ์ผลได้ต้องอาศัยแหล่งเงินทุน ซึ่งแม้ว่าจะไม่มีกฎหมายรองรับให้รัฐจัดสรรเงินให้แก่องค์กรในการดำเนินการใด ๆ ขึ้นโดยเฉพาะ รัฐก็สามารถจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีให้แก่หน่วยงานที่ดำเนินการได้ แต่ก็ไม่มีหลักประกันว่ารัฐจะสนับสนุนอย่างสม่ำเสมอหรือไม่ เพียงใด ประกอบกับการแก้ไขปัญหาผู้ด้อยโอกาสทางสังคมเป็นปัญหาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เงินทุนที่ใช้ในการดำเนินการจึงต้องอาศัยจากแหล่งเงินทุนหลายแห่ง เงินที่ได้รับการจัดสรรจากรัฐเพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอต่อการดำเนินการ การระดมเงินจากภาคเอกชนหรือองค์กรอื่น ๆ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง การจัดตั้งกองทุนขึ้นมาโดยระบุแหล่งที่มาจากเงินทุนให้ชัดเจน รวมทั้งมีกลไกในการระดมเงินจากภาคเอกชนและองค์กรอื่น ๆ จึงมีความจำเป็นสำหรับการดำเนินการคุ้มครองคนไร่ที่ฟุ้ง

๑.๖ เหตุผลที่ทำให้เชื่อว่ามาตรการนั้นจะสามารถแก้ไขปัญหาหรือข้อบกพร่องได้

การมีองค์กรหลักที่จะกำหนดนโยบายและมีแนวทางการดำเนินการให้ความคุ้มครองคนไร่ที่ฟุ้ง มีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการคุ้มครองคนไร่ที่ฟุ้งที่ชัดเจน มีการส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในการคุ้มครองดูแลช่วยเหลือคนไร่ที่ฟุ้ง และการส่งเสริมด้านงบประมาณในการดำเนินการจะทำให้การแก้ไขปัญหาของคนไร่ที่ฟุ้งและการดำเนินการให้การคุ้มครองตามแนวทางที่กฎหมายฉบับนี้กำหนดไว้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง และมีประสิทธิภาพ

๒. ใครควรเป็นผู้ทำภารกิจ

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นหน่วยงานหลักในการปฏิบัติภารกิจตามกฎหมายนี้ อย่างไรก็ตาม กฎหมายฉบับนี้ก็ได้สร้างกลไกในการสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือองค์กรเอกชนอื่น ๆ รวมทั้งสถาบันศาสนา และกลุ่มคนไร่ที่ฟุ้งเองเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ความคุ้มครองและช่วยเหลือคนไร่ที่ฟุ้ง โดยสนับสนุนให้องค์กรดังกล่าวจัดตั้งและดำเนินการสถานคุ้มครองคนไร่ที่ฟุ้ง หรือศูนย์คุ้มครองคนไร่ที่ฟุ้งเพื่อเป็นเครือข่ายและแบ่งเบาภาระหน้าที่ของรัฐในการจัดตั้งสถานคุ้มครองคนไร่ที่ฟุ้ง

๓. ความจำเป็นในการออกกฎหมาย

๓.๑ ในการทำภารกิจนี้ เหตุใดจำเป็นต้องออกกฎหมาย

โดยที่คนไร้ที่พึ่งเป็นบุคคลที่ประสบปัญหาในสังคม ขาดความมั่นคงในการดำรงชีวิตได้
อย่างปกติ ไม่มีที่อยู่อาศัยที่เหมาะสม ไม่สามารถหารายได้เพียงพอแก่การยังชีพ ซึ่งบุคคลเหล่านี้
อยู่ในฐานะที่ไม่อาจช่วยตนเองได้ และไม่อาจพึ่งพาบุคคลอื่นได้ ทำให้มีชีวิตรอยู่อย่างยากลำบาก มี
มาตรฐานการดำรงชีพที่ต่ำกว่ามาตรฐานความเป็นอยู่ของบุคคลทั่วไป สมควรต้องคุ้มครองให้คนไร้ที่
พึ่งสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข มีปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต และมีสภาพร่างกาย
และจิตใจเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป โดยกำหนดวิธีการคุ้มครองไว้อย่างชัดเจนและเหมาะสม จึง
จำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๓.๒ เหตุใดจึงไม่สมควรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ออกกฎหมายระดับท้องถิ่น

เนื่องจากกฎหมายฉบับนี้เป็นกฎหมายที่กำหนดนโยบายและแนวทางในการคุ้มครองคน
ไร้ที่พึ่งในระดับชาติ เพื่อให้เป็นไปในแนวทางและมีมาตรฐานเดียวกันทุกท้องที่ ดังนั้น กระทรวงการ
พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ซึ่งมีภารกิจในการจัดสวัสดิการสังคมในภาพรวมของประเทศ
จึงสมควรเป็นผู้รับผิดชอบในการตรากฎหมายฉบับนี้

๓.๓ การบังคับใช้กฎหมาย

(๑) ขอบเขตการใช้บังคับพร้อมกันทุกท้องที่ เนื่องจากเป็นกฎหมายที่กำหนดนโยบาย
และเกี่ยวข้องกับทุกภาคส่วน ทั้งส่วนราชการ ภาคเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(๒) ระยะเวลาสิ้นสุดการใช้บังคับกฎหมาย (ไม่มี)

๓.๔ ลักษณะการใช้บังคับ

ระบบควบคุม ระบบกำกับ ระบบส่งเสริม

๓.๕ ประเภทของโทษที่กำหนด - ไม่มี -

๔. ความเข้าช้อนกับกฎหมายอื่น

ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้มีลักษณะเป็นกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งเป็นการ
เฉพาะ และโดยที่คนไร้ที่พึ่งบางประเภทอาจจะมีกฎหมายอื่นที่ให้การคุ้มครองและกำหนดแนวทางใน
การคุ้มครองไว้เป็นการเฉพาะแล้ว เช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ พระราชบัญญัติ
ผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖ พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ รวมทั้ง
พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. ๒๕๔๖ อย่างไรก็ตาม กฎหมายฉบับนี้ได้กำหนด
แนวทางในการลดความเข้าช้อนกับกฎหมายอื่นไว้แล้ว กล่าวคือ ในกรณีที่คนไร้ที่พึ่งที่เข้ามาขอรับ
บริการตามกฎหมายฉบับนี้มีกฎหมายอื่นให้ความคุ้มครองและช่วยเหลืออยู่แล้ว ได้กำหนดให้
หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบตามกฎหมายฉบับนี้ให้ความช่วยเหลือในเบื้องต้น แล้วดำเนินการส่งต่อ

คนไร้ที่พึ่งนั้นไปรับบริการจากหน่วยงานที่รับผิดชอบตามกฎหมายนั้น ซึ่งจะทำให้เกิดการประสานงานกันระหว่างหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบตามกฎหมาย และทำให้คนไร้ที่พึ่งไม่ถูกปฏิเสธในการได้รับการคุ้มครองจากรัฐ เพราะเหตุที่ไม่ได้อยู่ในขอบเขตอำนาจหน้าที่ของตน

๕. ภาระต่อบุคคลและความคุ้มค่า

ร่างพระราชบัญญัตินี้เป็นกฎหมายเพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไร้ที่พึ่ง ไม่มีบทบัญญัติในการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคล และเป็นร่างกฎหมายฉบับที่มีวัตถุประสงค์จะยกระดับคุณภาพชีวิตของคนไร้ที่พึ่งซึ่งเป็นผู้ด้อยโอกาสที่มีมาตรฐานคุณภาพชีวิตที่ต่ำกว่าความเป็นอยู่ของบุคคลทั่วไป ให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างทัดเทียมกับบุคคลอื่นในสังคม จึงนับว่าเป็นกฎหมายส่งเสริมและสร้างความเป็นธรรมทางสังคม นอกจากนี้ การที่ร่างกฎหมายได้กำหนดให้มีการองค์กรรับผิดชอบต่อการดำเนินภารกิจและนโยบายการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งรวมทั้งกำหนดให้มีการส่งเสริมให้หน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน รวมทั้งกลุ่มคนไร้ที่พึ่งเองได้ร่วมกันดูแลคนไร้ที่พึ่ง ก็จะส่งผลให้มีการสร้างความร่วมมือกันของทุกภาคส่วนในการดูแลและจัดการสังคมให้เกิดความคุ้มค่าตามวัตถุประสงค์ของร่างพระราชบัญญัตินี้ต่อไป

๖. ความพร้อมของรัฐ

๖.๑ กำลังคนที่คาดว่าจะต้องใช้

ร่างพระราชบัญญัตินี้กำหนดให้สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานธุรการของคณะกรรมการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง จึงต้องมีอัตรากำลังคนเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการตามสมควร โดยจะต้องมีการศึกษาโครงสร้างของสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ เพื่อกำหนดอัตรากำลังคนให้เหมาะสมและสอดคล้องกัน เพื่อให้สามารถรองรับการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากกฎหมายนี้กำหนดให้เป็นภารกิจของสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นส่วนราชการที่มีการจัดตั้งอยู่แล้ว ในระยะแรกส่วนราชการดังกล่าวจึงสามารถดำเนินการตามกฎหมายได้ทันที โดยใช้อัตรากำลังที่มีอยู่ไปก่อนได้

ส่วนการจัดตั้งและดำเนินการสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งนั้น ได้กำหนดให้ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์มีอำนาจกำหนดให้หน่วยงานที่มีความพร้อมในด้านบุคลากรและอัตรากำลังรับผิดชอบการจัดตั้งและดำเนินการสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งได้ โดยในระยะแรกได้กำหนดบทบาทเฉพาะการรองรับให้หน่วยงานของรัฐที่ให้การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เป็นสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งชั่วคราวเพื่อให้กฎหมายฉบับนี้มีผลใช้บังคับได้ทันทีและประหยัดงบประมาณในการดำเนินการ

๖.๒ งบประมาณที่คาดว่าจะต้องใช้

การจัดตั้งสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งในระยะแรกก็สามารถกำหนดให้สถานสงเคราะห์หรือสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหรือการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐที่ดำเนินการให้ความคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับเป็นสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งได้เป็นการชั่วคราวจนกว่าจะมีความพร้อมด้านงบประมาณ

๗. วิธีการทำงาน การตรวจสอบ และการประเมินผลสัมฤทธิ์

๗.๑ วิธีการทำงาน

- กำหนดให้สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ ทำหน้าที่รวบรวมข้อมูล ศึกษา วิจัย เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการจัดทำนโยบายการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของคณะกรรมการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ซึ่งจะเป็นผู้กำหนดมาตรการในการดำเนินการเพื่อให้ความคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง รวมทั้งกำหนดหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐที่ต้องปฏิบัติตามนโยบายการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาอนุมัติ และเมื่อนโยบายการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ได้กำหนดให้หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ดำเนินการตามมาตรการที่กำหนดไว้ในนโยบายดังกล่าวปฏิบัติตามที่กำหนด นอกจากนั้น ให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จะดำเนินการประชาสัมพันธ์และส่งเสริมสนับสนุนให้หน่วยงานของรัฐ องค์กรสาธารณประโยชน์ องค์กรสวัสดิการชุมชน องค์กรภาคเอกชนอื่น สถาบันศาสนา กลุ่มคนไร้ที่พึ่ง หรือกลุ่มบุคคล ได้มีส่วนร่วมในการให้ความคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งตามนโยบายการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง รวมทั้งการสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรสาธารณประโยชน์ องค์กรสวัสดิการชุมชน องค์กรภาคเอกชนอื่น สถาบันศาสนา หรือกลุ่มคนไร้ที่พึ่ง จัดให้มีการดำเนินการในลักษณะเดียวกับสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด

- ในกรณีที่กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์พิจารณาแล้วเห็นว่า ในพื้นที่ใดมีคนไร้ที่พึ่งเป็นจำนวนมากและสมควรจัดตั้งสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งในพื้นที่ดังกล่าวให้เสนอต่อคณะกรรมการเพื่อพิจารณาประกาศจัดตั้งสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

๗.๒ ระบบการตรวจสอบ

คนไร้ที่พึ่งที่มีสิทธิที่จะร้องเรียนต่อคณะกรรมการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งได้ เมื่อไม่ได้รับการคุ้มครองหรือได้รับการปฏิบัติที่ไม่เหมาะสม รวมทั้งกำหนดให้คณะกรรมการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการร้องเรียน

๗.๓ การประเมินผลสัมฤทธิ์

อัตราการเพิ่มขึ้นของคนไร้ที่พึ่งลดลงและสามารถฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจ ตลอดจนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุขเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป โดยได้กำหนดให้องค์กรที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการให้ความคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งทุกองค์กร คือ คณะกรรมการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง รวมทั้งศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการให้ความคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

๘. อำนาจในการตราอนุบัญญัติ

ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดแนวทางในการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งไว้อย่างชัดเจน จึงสามารถใช้บังคับได้ทันทีที่กฎหมายมีผลใช้บังคับ ส่วนอำนาจในการตราอนุบัญญัติได้กำหนดไว้เฉพาะที่จำเป็นและเป็นรายละเอียดในทางปฏิบัติ ซึ่งไม่สามารถกำหนดไว้ในกฎหมายระดับพระราชบัญญัติได้ และกำหนดให้เป็นอำนาจของคณะกรรมการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งเป็นผู้กำหนดรายละเอียดดังกล่าวทั้งหมด จึงไม่มีกฎหมายอนุบัญญัติที่จะต้องตราเป็นพระราชกฤษฎีกาหรือออกเป็นกฎกระทรวง

๙. การรับฟังความคิดเห็น

ในการยกร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้แล้ว โดยวิธีการดังต่อไปนี้

๙.๑ จัดประชุมกำหนดกรอบแนวทางการยกร่างกฎหมายเพื่อการคุ้มครองและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนไร้ที่พึ่ง เมื่อวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๕๑ จากผู้ทรงคุณวุฒิจากสถาบันการศึกษา ผู้มีประสบการณ์ในงานด้านสวัสดิการสังคม และผู้แทนจากองค์กร/กลุ่มคนไร้ที่พึ่ง รวมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน ๕๐ คน

๙.๒ จัดสัมมนาเพื่อรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงสร้างกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง เมื่อวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๑ ณ โรงแรมรอยัล ปริ๊นเซส หลานหลวงกรุงเทพมหานคร มีผู้เข้าร่วมสัมมนาจำนวน ๓๖ คน

๙.๓ จัดทำแบบสอบถามรับฟังความเห็นให้ผู้ที่เกี่ยวข้องจำนวน ๑๔๓ ชุด เพื่อนำข้อเสนอแนะมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขร่างพระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ.

๙.๔ จัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็น (Focus Group) รับฟังข้อเสนอแนะจากคนไร้ที่พึ่งและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

(๑) วันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๕๕ ณ บริเวณริมคลองหลอด สนามหลวง กรุงเทพมหานคร ผู้เข้าร่วม ๑๑๓ คน

(๒) วันที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๕๕ จัดขึ้น ณ จังหวัดสงขลา ผู้เข้าร่วม ๖๐ คน

(๓) วันที่ ๒๑-๒๒ มิถุนายน ๒๕๕๕ จัดขึ้น ณ จังหวัดภูเก็ต ผู้เข้าร่วม ๒๐๐ คน

(๔) วันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๕ สัมมนาทางวิชาการ ณ โรงแรมรอยัลริเวอร์ กรุงเทพมหานคร ผู้เข้าร่วม ๑๕๐ คน

วิเคราะห์ร่างพระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ.*

ปัญหาคนไร้ที่พึ่งใช้ชีวิตอย่างไรคุณภาพ ขาดความมั่นคงในการดำเนินชีวิต จึงเป็นกลุ่มคนที่ประสบปัญหาสังคม แม้มีหน่วยงานเข้ามาดูแลคุ้มครอง แต่ยังไม่ครอบคลุมกับสภาพปัญหา เนื่องจากขาดการกำหนดวิธีคุ้มครองดูแลที่ชัดเจน เป็นระบบ ดังนั้นการผลักดันร่างพระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ. เพื่อให้มีการคุ้มครองดูแลอย่างเป็นระบบ ซึ่งจักส่งผลต่อประชาชนโดยสรุปคือ

๑. ทำให้ประชาชนซึ่งเป็นบุคคลผู้ไร้ที่พึ่ง หรือผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ที่ประสบปัญหาในการดำรงชีวิตในสังคมสามารถพึ่งพาตนเองได้ และได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ให้อยู่ได้อย่างปกติในสังคม ตลอดจนได้รับการฟื้นฟูสภาพร่างกาย จิตใจ การรักษาพยาบาล การส่งเสริมการศึกษาอาชีพ และโอกาสในสังคมให้มีศักยภาพเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป และป้องกันมิให้เกิดการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม ไม่เป็นภาระของสังคมโดยรวม

๒. มีองค์กรหลักที่ทำหน้าที่ดูแล คุ้มครองและช่วยเหลือคนไร้ที่พึ่ง รวมทั้งเพื่อให้สามารถใช้อำนาจตามกฎหมายกำหนดแนวทางการประสานการปฏิบัติงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ ในฐานะที่ต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมาย

๓. มีองค์กรเครือข่ายในการดูแลคุ้มครองและช่วยเหลือคนไร้ที่พึ่ง รวมทั้งส่งเสริมให้การดำเนินการขององค์กรดังกล่าวมีมาตรฐานเดียวกัน

สิ่งจำเป็นในการดำเนินงานด้านคนไร้ที่พึ่ง

การส่งเสริมให้องค์กรต่างๆ เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรภาคเอกชน หรือกลุ่มคนไร้ที่พึ่งรวมตัวกัน เพื่อให้มีส่วนร่วมในการคุ้มครองและดูแลคนไร้ที่พืงนั้น อาจต้องเร่งสร้างความตระหนักและการรับรู้ร่วมกันในการดูแลบุคคลที่เป็นผู้ด้อยโอกาสทางสังคม และต้องอาศัยงบประมาณในการสนับสนุนการดำเนินงานอย่างจริงจัง เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานจากภาคส่วนต่างๆ ให้มีส่วนร่วมในการดูแลคนไร้ที่พึ่งครอบคลุมอย่างเป็นระบบ และเป็นชุมชนหรือสังคมนั้นๆ ให้เป็นสังคมไม่ทอดทิ้งกัน

ที่ผ่านมาแม้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จะมีระเบียบว่าด้วยการสงเคราะห์ผู้มีรายได้น้อยและคนไร้ที่พึ่ง เพื่อให้การสงเคราะห์คนไร้ที่พึ่งหรือผู้มีรายได้น้อยก็ตาม แต่ยังคงขาดกลไกการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนต่างๆในการคุ้มครอง ดูแลคนไร้ที่พึ่งอย่างเป็นระบบ จึงจำเป็นต้องมีการสร้างกลไกตามกฎหมายขึ้น เช่น กลไกคณะกรรมการระดับชาติ เพื่อที่จะกำหนดนโยบาย มาตรการการให้ความช่วยเหลือและประสานการปฏิบัติทุกภาคส่วน หรือหน่วยงานต่างๆขึ้นมา ให้มีหน้าที่รับผิดชอบตามกฎหมายอย่างชัดเจน สามารถปฏิบัติงานในการช่วยเหลือและคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพเพียงพอ

* ที่มา : เข้าถึงข้อมูลได้ที่ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ข้อมูลทางวิชาการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิคนไร้ที่พึ่ง *

ลักษณะสำคัญคนไร้ที่พึ่ง 4 ประการ ได้แก่

- 1) ขาดเครือญาติสนับสนุน ลักษณะโดดเด่น ไร้ญาติ
- 2) พื้นฐานการศึกษาต่ำ
- 3) ขาดทักษะฝีมือ
- 4) ไม่มีทุนทางเศรษฐกิจ

ปัญหาในทัศนะของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

- 1) ที่พักอาศัย
- 2) ปัญหาสุขภาพกาย จิตใจ
- 3) ปัญหาครอบครัว แยกแยก หรือถูกทอดทิ้ง
- 4) ไม่มีงานทำ
- 5) ยากจน ไม่มีรายได้ หนี้สิน

ความต้องการช่วยเหลือตามลำดับ

- 1) การรักษาพยาบาล
- 2) ที่พักอาศัย
- 3) อาหาร เครื่องนุ่งห่ม
- 4) การติดต่อหางานทำ

ข้อเสนอแนะ

- 1) จัดทำข้อมูลคนเร่ร่อน
- 2) จัดสวัสดิการโดยมีการออกหน่วยเคลื่อนที่
- 3) พัฒนาความรู้ ทักษะผู้ปฏิบัติงาน
- 4) ปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้อง
- 5) บูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ผลการศึกษาจากคนเร่ร่อน หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน โดยการสัมภาษณ์กลุ่มและสัมภาษณ์เจาะลึก

2.1 คนเร่ร่อน

คนเร่ร่อนส่วนใหญ่จะกระจุกตัวในเมืองใหญ่จำนวนประมาณ 90 – 200 คน ยกเว้นกรุงเทพมหานคร จะมีมากกว่าหลายเท่า เป็นชายมากกว่าหญิง และแนวโน้มเป็นผู้สูงอายุ สถานที่ที่จะอยู่ในชุมชน เช่น ตลาดสด สะพานลอย ท่ารถโดยสาร แหล่งท่องเที่ยว ประกอบอาชีพรับจ้างงานพื้นฐาน เช่น กวาดร้านค้า แบกยกของ ล้างจาน ถีบสามล้อ เล่นลิเก เก็บของเก่า เมื่อมีรายได้จะนำไปซื้ออาหารและยาที่เป็นจำเป็น หากไม่เพียงพอต้อง

* ที่มา : สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ที่ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ขอทานจากวัด ร้านค้าที่คุ้นเคย จะให้ความช่วยเหลือบ้าง เสื้อผ้ามีเพียง 1 - 2 ชุด ไม่ค่อยอาบน้ำ ถ้าอาบน้ำ จะอาบน้ำในที่สาธารณะนั้น นอนในที่มืดและมีแสงสว่างและมีกลิ่นอับชื้น เช่น หน้าร้านค้าทอง ตู้ ATM เป็นต้น

การเข้าถึงสิทธิ ยังมีค่อนข้างจำกัด เนื่องจากไม่มีบัตรประชาชน ซึ่งต้องใช้เวลาในการสืบค้น ส่วนการรักษาพยาบาลได้รับบริการตามสมควร ทั้งเป็นไปตามสิทธิและเป็นการให้ความอนุเคราะห์ แต่หลายคน ไม่ยอมไปเพราะได้รับบริการที่ไม่เป็นธรรมหรือรังเกียจ หรือกลัว การศึกษาต่อเนื่องน้อยมาก ยกเว้นกลุ่มคนเร่ร่อน ภาคเหนือที่มีการรวมตัวหลวมๆ พุดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกันบ้าง สวัสดิการที่ได้รับจากรัฐส่วนใหญ่จะได้รับ จากบ้านมิตรไมตรีและ พมจ. ในเรื่องเงินสงเคราะห์ครอบครัว ค่ารถ การสืบค้นทะเบียนราษฎร์ และที่พักอาศัยชั่วคราว

ปัญหา / อุปสรรคของคนเร่ร่อน

- 1) การเข้าถึงสิทธิ คนเร่ร่อนจำนวนประมาณกึ่งหนึ่งยังไม่มีบัตรประชาชน
- 2) ด้านสุขภาพ ผู้ที่เกี่ยวข้องเห็นว่าไม่ค่อยเจ็บป่วย แต่จากข้อมูลของอาสาสมัครซานตาคอส พบว่า คนเร่ร่อนมีการเจ็บป่วยเหมือนคนทั่วไป โรคลำดับต้นๆ ได้แก่ ความดันโลหิตสูง โรคข้อกระดูก เป็นต้น พบว่า บางคนต้องหาอาหารจากกองขยะหรืออาหารที่หมดอายุแล้ว ซึ่งจะอันตรายต่อสุขภาพ
- 3) ด้านสังคม เป็นอิสระชน อยู่เป็นเดี่ยวๆ หรือคู่ๆ มากกว่าเป็นกลุ่มในต่างจังหวัดจะต่างคนต่างอยู่ ไม่หากินข้ามเขตนักและรุ่นพี่จะแนะนำ คุ่มครองรุ่นน้องอยู่บ้างแต่ในกรุงเทพมหานครจะมีสังกัด หลวมๆ มีการขโมยของ ทะเลาะตีกันบ้าง หลายคนเป็น คนเร่ร่อนที่มีอาการทางจิต ซึ่ง จำเป็นต้องได้รับการรักษาและพบว่า ส่วนใหญ่จะไม่มีเป้าหมายชีวิต ทำให้ไม่คิดแม้แต่จะคิดถึงอนาคต
- 5) ด้านที่อยู่อาศัย ไม่มีที่อยู่อาศัย และไม่มีรายได้เพียงพอที่จะเช่าหรือซื้อได้
- 6) ด้านการยอมรับจากสังคม คนเร่ร่อนไม่ค่อยพูดคุยกับคนภายนอก ประหม่า เดินหนี หรือพูดคุยแบบสับสน ไม่ได้ให้ข้อมูลที่ถูกต้องทั้งหมดเนื่องจากไม่รู้ สัมแล้วหรืออาการจากพิษสุรา ดังนั้น สังคมภาพใหญ่จึงแสดงอาการรังเกียจ ไม่เข้าใกล้ ยกเว้นสังคม/กลุ่มคนที่เป็นปัจเจกชนจะให้ความช่วยเหลือ เช่น เก็บของเก่าไว้ให้ ให้อาหาร ให้เสื้อผ้า เมื่อรู้ว่าเจ็บป่วยจะนำส่งโรงพยาบาล

ข้อเสนอแนะ

- 1) ได้รับการช่วยเหลือ สนับสนุนให้ได้รับสิทธิความเป็นพลเมือง มีบัตรประชาชน มีทะเบียนบ้าน ซึ่งจะนำมาซึ่งสิทธิประโยชน์ต่างๆ เช่น ได้บัตรคนพิการ ได้เครื่องช่วยฟัง ได้นำประปาและไฟฟ้า ราคาที่เป็นธรรม เป็นต้น
- 2) ส่งเสริมอาชีพที่สามารถทำงานที่บ้านได้และเพียงพอต่อการดำรงชีวิต
- 3) มีที่อยู่อาศัยที่พออยู่ได้

2.2 หน่วยจัดบริการที่เกี่ยวข้องกับคนเร่ร่อน

หน่วยบริการภาครัฐได้ให้บริการที่หลากหลาย ได้แก่

- 1) การช่วยเหลือการเข้าถึงสิทธิ โดยการสืบค้นสถานะบุคคล เพื่อนำสู่การเข้าถึงสิทธิ แต่ระหว่างการรอรับสิทธิให้สามารถเข้าถึงบริการในระดับหนึ่ง เช่น การรักษาพยาบาล ที่พัก อาหาร
- 2) ให้บริการพื้นฐานที่หน่วยบริการ เช่น ที่พัก อาหาร เครื่องนุ่งห่ม และของใช้ที่จำเป็น การให้คำแนะนำ ให้กำลังใจ
- 3) การจัดกิจกรรมการเสริมพลังคุณค่าจากภายในของคน
- 4) การพัฒนาทักษะชีวิต
- 5) การพัฒนารูปแบบที่อยู่อาศัย เช่น บ้านมั่นคง บ้าน 40 บาท
- 6) การส่งเสริมอาชีพ การจ้างงาน
- 7) การสนับสนุนกลุ่มอาสาสมัครช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส

หน่วยบริการภาคเอกชน

- 1) การสนับสนุน ส่งเสริมอาชีพ เพื่อสร้างคุณค่าชีวิต ยกระดับฐานะของตนเอง
- 2) การประสานงานเพื่อการเข้าถึงบริการพื้นฐาน หรือสิทธิต่างๆ
- 3) ให้คำปรึกษา แนะนำและทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต
- 4) การคุ้มครองเด็กเร่ร่อนที่อยู่ในภาวะเสี่ยง
- 5) การให้บริการพื้นฐาน เช่น ยา อาหาร ฤงยางอนามัย
- 6) การระดมความร่วมมือจากภาคประชาสังคม

ข้อเสนอแนะ

- 1) การรณรงค์ให้สังคมรู้ว่า ขอทานเป็นอาชีพที่มีผิดกฎหมาย
- 2) ควรจัดตั้งศูนย์ประสานงาน เพื่อบำบัด พื้นฟูอย่างถูกต้องตามแต่ละประเภทกลุ่มเป้าหมาย
- 3) จัดตั้งหน่วยเคลื่อนที่ให้บริการคนเร่ร่อน
- 4) ควรมีนโยบายแนวทางการลดการดื่มสุราและการบำบัดโรคพิษสุราเรื้อรัง
- 5) ส่งเสริมอาชีพ ฝึกทักษะชีวิตและการปรับตัวของคนเร่ร่อน ตลอดจนจัดหาสถานที่สาธารณะ ส่งเสริมพัฒนาศักยภาพให้วัดและศาสนสถานให้สามารถรองรับคนเร่ร่อนได้
- 6) สนับสนุนให้เกิดกลุ่มอาสาสมัครคนเมืองเพื่อคนเร่ร่อน
- 7) พัฒนาบุคลากรของหน่วยงานให้มีทักษะ สามารถทำงานกับคนเร่ร่อนได้อย่างมีประสิทธิภาพและบูรณาการร่วมได้
- 8) จัดทำโครงการที่พักระยะผ่าน
- 9) มีนโยบายแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่ที่มีการเร่ร่อนสูง เช่น ที่เกาะเหลา จังหวัดระนอง
- 10) ประสานงานกับกระทรวงมหาดไทยเพื่อดำเนินการสืบค้นประวัติและจัดทำบัตรประชาชน

2.3 ข้อเสนอแนะจากการสัมภาษณ์กลุ่ม

- 1) จัดบริการตรวจสุขภาพคนเร่ร่อนเดือนละ 1 ครั้ง
- 2) จัดหาที่อยู่อาศัยที่หลากหลายรูปแบบ และให้เหมาะสมกับแต่ละพื้นที่
- 3) กระจายความรู้เรื่องสิทธิกับคนเร่ร่อน
- 4) ส่งเสริมอาชีพ
- 5) หน่วยงานท้องถิ่นควรปรับปรุง พัฒนาและจัดสร้างโครงสร้างพื้นฐานเพื่อคนเร่ร่อน เช่น สร้างห้องอาบน้ำ ซึ่งวัดจะเป็นที่รองรับได้ระดับหนึ่ง
- 6) สร้างระบบความช่วยเหลือเร่งด่วนสำหรับคนเร่ร่อนที่อยู่ในภาวะเสี่ยง เช่น พิกัดทางจิต มีโรคพิษสุราเรื้อรัง เป็นต้น
- 7) ส่งเสริมการรวมกลุ่มคนเร่ร่อนเป็นกลุ่มย่อยๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้
- 8) การสืบค้นและการนำสู่การมีบัตรประชาชน

ข้อเสนอเชิงนโยบาย

- 1) ผลักดันกฎหมายคนเร่ร่อน เพื่อดำเนินการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิคนเร่ร่อน 3 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ กลุ่มต้องการความช่วยเหลือเร่งด่วน เช่น การเจ็บป่วยฉุกเฉิน มีความพิการร่วม เช่น อากาศจิตเวช เสี่ยงต่อการถูกละเมิดทางเพศ หรือความรุนแรงต่อร่างกาย จิตใจคนเร่ร่อน กลุ่มต้องการพัฒนาศักยภาพ ด้วยกระบวนการฟื้นฟูคุณค่าความเป็นมนุษย์ ทักษะสังคมและรวมถึงการพัฒนาให้ปรับกระบวนการทัศนสร้างเป้าหมายของชีวิต กลุ่มต้องการเข้าสู่สังคม ด้านอาชีพ การทำงาน การออมเพื่อการมีบ้านของตนเอง
- 2) พัฒนากลไกการช่วยเหลือและพัฒนาศักยภาพคนเร่ร่อน
 - อบจ./อปท. ตลอดจนเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานในระดับพื้นที่ให้สามารถช่วยเหลือ พัฒนาและสร้างงานในพื้นที่ตนเอง
 - ประสานงานกับวัด ศาสนสถานให้สามารถพร้อมรองรับคนเร่ร่อนในปัจจุบันพื้นฐาน อาหาร ที่พักชั่วคราว ความปลอดภัย ที่อาบน้ำ แหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวกับสิทธิคนเร่ร่อน
 - สนับสนุนกลไกอาสาสมัครให้พัฒนาเป็นกลุ่ม/ชมรม/องค์กรสาธารณประโยชน์และพัฒนาบริษัทที่มีกิจกรรม CSR ให้สามารถดำเนินการช่วยเหลือฟื้นฟูคนเร่ร่อน
 - a. ศึกษาแนวทางการสนับสนุนด้านการเงิน/งบประมาณกับกลไกที่เกี่ยวข้อง เช่น การคำนวณค่าใช้จ่ายในการฟื้นฟูดูแลคนเร่ร่อนเป็นรายบุคคล โดยมีลักษณะ เช่น Case manager หรือ การอุดหนุนโครงการที่เป็นนวัตกรรมการทำงานกับคนเร่ร่อน
 - b. ส่งเสริมการทำงานร่วมระหว่างกระทรวง พม. และ มท. เพื่อการสืบค้นสถานะบุคคลเพื่อนำสู่การเข้าถึงสิทธิความเป็นพลเมือง

ข้อเสนอเชิงปฏิบัติการ

- 1) ส่งเสริม สนับสนุนให้ อปท. กรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา ปรับปรุงหรือพัฒนาหรือจัดสร้างระบบบริการพื้นฐานเพื่อคนเร่ร่อน เช่น ศูนย์สาธารณสุขหน่วยที่(หมายเลข) รพ.สต.ให้บริการด้านสาธารณสุขเคลื่อนที่ ปรับปรุงและพัฒนาศาลาประชาคม วัด และเปิดโอกาสให้คนเร่ร่อนมีที่พัก ที่อาบน้ำ และอาหารเท่าที่จำเป็น
- 2) พัฒนารูปแบบบ้านต่างๆ เพื่อคนเร่ร่อน เช่น บ้านมั่นคง บ้าน 40 บาท บ้านก่อนตั้งตัว (บ้านระยะผ่าน) โดยให้พิจารณาตามความเหมาะสมของความต้องการของคนเร่ร่อนในพื้นที่
- 3) ส่งเสริม สนับสนุนอาสาสมัครคนเมืองเพื่อคนเร่ร่อน โดยริเริ่มจากบทบาทของคนเมืองกับงานคนเร่ร่อนที่มีการช่วยเหลือพึ่งพากันในระดับหนึ่ง เช่น บริจาคเสื้อผ้า อาหาร เงิน ให้ที่พัก และของใช้อื่นๆ ที่จำเป็น จนเป็นกระบวนการทำงานที่เป็นระบบ มีการสำรวจ วิเคราะห์ คัดกรองให้ความช่วยเหลือเร่งด่วน ประสานส่งต่อและพัฒนาศักยภาพอย่างยั่งยืน
- 4) พัฒนาศักยภาพของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับคนเร่ร่อน เช่น บ้านมิตรไมตรี สถานสงเคราะห์คนไร้ที่พึ่ง พมจ. ศพส. ให้มีทักษะการทำงานแบบมีส่วนร่วม และสามารถช่วยเหลือคนเร่ร่อนให้มีคุณภาพชีวิตครบทุกมิติ
- 5) พัฒนาระบบการดูแลคนเร่ร่อนระยะสุดท้ายที่อยู่ในสถานสงเคราะห์ และในชุมชนให้มีความสุขตามอัตภาพและอยู่ใช้ชีวิตในช่วงสุดท้ายอย่างสมศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
- 6) สร้างมาตรการทางกฎหมายและสังคมเพื่อเฝ้าระวังแหล่งอบายมุขที่อาจเป็นที่เพาะพันธุ์ปัญหาอาชญากรรมเมือง เช่น สถานที่ค้าบริการทางเพศ ร้านขายเหล้าเบียร์ที่เป็นแหล่งมั่วสุม แหล่งเสพและค้ายาเสพติด เพราะแหล่งอบายมุขเหล่านี้จะสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของคนเร่ร่อนในระดับหนึ่งของบางช่วงชีวิตของคนเร่ร่อน
- 7) ปรับปรุงข้อตกลงความร่วมมือการดูแลผู้ป่วยโรคจิตทุเลาไร้ญาติและไร้ที่อยู่อาศัย ที่อยู่ในโรงพยาบาลจิตเวชของกระทรวง พม. และ สธ. ว่าด้วยการทำงานร่วมอย่างใกล้ชิด เข้าใจข้อจำกัดของกันและกันโดยไม่เป็นภาระของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง
- 8) การจัดตั้งหน่วยเคลื่อนที่ให้บริการคนเร่ร่อนเป็นจุดๆ ที่เป็นแหล่งรวมคนเร่ร่อน ปฏิบัติภารกิจให้ความรู้เรื่องสิทธิ การส่งเสริมสุขภาพ การให้คำปรึกษาแนะนำ ตลอดจนการสร้างปัจจัยพื้นฐานบางเรื่องที่เหมาะสม เช่น น้ำ อาหารที่สะอาด ตามสมควร
- 9) สำรวจค้นหาคนเร่ร่อน สภาพความเป็นอยู่ ปัญหาความต้องการของคนเร่ร่อน เพื่อวิเคราะห์และวางแผนจัดบริการที่เหมาะสม
- 10) ส่งเสริมการรวมตัวของคนเร่ร่อนเป็นกลุ่มย่อยๆ เช่น กลุ่มพึ่งพาตนเอง (Self Help Group) เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทักษะการอยู่ได้ อยู่รอด อย่างสมศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ โดยเฉพาะการพัฒนาคุณค่าตนเองด้วยกระบวนการคิดและให้ความสำคัญกับการทำงาน เพื่อยกระดับคุณค่าตนเองจนได้รับการยอมรับและสามารถมีงาน มีบ้านเหมือนคนทั่วไป

- 11) พัฒนาหลักสูตรการฟื้นฟูคุณค่ามนุษย์จากการเริ่มต้นที่ตนเอง โดยพัฒนาจากบทเรียนการทำงาน
ของบ้านมิตรไมตรีและองค์กรพัฒนาเอกชนต่างๆ เพื่อให้คนเร่ร่อนตั้งเป้าหมายชีวิตตนเองได้
 - 12) สร้างเครื่องมือการคัดกรองคนเร่ร่อนเพื่อแยกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มสีแดง : ต้องช่วยเหลือเร่งด่วน เช่น
การเจ็บป่วย กลุ่มสีเหลือง : กลุ่มที่ต้องการฟื้นฟูคุณค่าจากภายใน เพื่อให้ตั้งเป้าหมายชีวิต
กลุ่มสีเขียว : กลุ่มที่มีความพร้อมมีศักยภาพการประกอบอาชีพ สามารถออมได้ระดับหนึ่ง
 - 13) ส่งเสริมอาชีพ การฝึกทักษะ การสร้างคุณค่าจากภายในต้องดำเนินการไปพร้อมกันอย่างเข้มแข็ง
ต่อเนื่องและต้องใช้เวลาพอสมควร
 - 14) ผลักดันให้กองทุนสวัสดิการชุมชนที่มีกระจายอยู่พอสมควรและมีความเข้มแข็งในระดับหนึ่ง
เปิดโอกาสให้คนเร่ร่อนเข้าเป็นสมาชิก โดยทำงานแลกเงิน เพื่อเป็นค่าสมัครเป็นสมาชิกกองทุน
สวัสดิการชุมชน
 - 15) ประสานงานกับอปท. เพื่อพัฒนาบทบาทของคนเร่ร่อนเข้าทำงาน ดูแลงานสาธารณะ เช่น
สวมสาธารณะ สวนสาธารณะ เป็นต้น โดยมีค่าตอบแทนแก่คนเร่ร่อน เพื่อนำสู่การมีอาชีพและ
พัฒนาคุณภาพชีวิตตนเอง
-

ข้อมูลสถิติผู้ไร้ที่พึ่ง *

๑. คนไร้ที่พึ่งเป็นกลุ่มคนที่ประสบปัญหาสังคม ขาดความมั่นคงในการดำรงชีวิต มีการดำเนินชีวิตที่ต่ำกว่ามาตรฐานและไม่สมศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ แม้จะมีหน่วยงานทางสังคมที่ให้การดูแลคุ้มครองอยู่แล้ว โดยได้ดำเนินการกิจอย่างเต็มศักยภาพแล้ว แต่ยังคงไม่ครอบคลุมต่อสถานการณ์ปัญหา เนื่องจากขาดการกำหนดวิธีการคุ้มครองดูแลที่ชัดเจน ครอบคลุมอย่างเป็นระบบ ปัญหาของคนไร้ที่พึ่งที่ใช้ชีวิตอย่างไรก็ตาม จึงถูกปล่อยปละละเลยไว้ในสังคมมาเป็นระยะเวลายาวนาน มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องผลักดันให้มีกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง เพื่อให้มีการคุ้มครองดูแลอย่างเป็นระบบ
๒. คนไร้ที่พึ่งของประเทศมีจำนวนมาก ครอบคลุมหลากหลายกลุ่มปัญหา จากการสำรวจของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่า มีคนเร่ร่อน ไร้บ้าน ๙,๒๘๖ คน คนเร่ร่อนในสถานสงเคราะห์ ๔,๐๔๙ คน คนไร้ที่พึ่งที่ขอรับบริการในบ้านมิตรไมตรี ๑,๖๐๕ คน บุคคลที่มีความเสี่ยงต่อการเร่ร่อน (ไม่มีที่อยู่อาศัย) ๒๒,๖๐๐ คน รวมถึงกลุ่มคนที่ประสบปัญหาที่ไม่อาจพึ่งพาตนเองและผู้อื่นได้ คือ กลุ่มคนพันโทษ ๒๖๗,๗๖๕ คน ผู้มีปัญหาสถานะบุคคล ๓๕๒,๑๔๔ คน และกลุ่มผู้ป่วย/ผู้ติดเชื่อเอดส์ ๑,๐๖๒,๒๔๕ คน

๓.

กลุ่มเป้าหมาย	จำนวน	ที่มา
คนเร่ร่อน/ไร้ที่พึ่ง	๙,๒๘๖ คน	พส./มูลนิธิอิสระชน ปี ๕๕
คนไร้ที่พึ่งในสถานสงเคราะห์	๔,๐๔๙ คน	พส. ปี ๕๖
คนไร้ที่พึ่งในบ้านมิตรไมตรี	๑,๖๐๕ คน	พส. ปี ๕๗
บุคคลที่มีความเสี่ยงต่อการเร่ร่อน / ไร้ที่พึ่ง	๒๒,๖๐๐ คน	กชช.๒๐ ปี ๕๖
กลุ่มคนประสบปัญหาที่ไม่อาจพึ่งพาตนเองและผู้อื่นได้	กลุ่มผู้พันโทษ ๒๖๗,๗๖๕ คน	กรมราชทัณฑ์ ปี ๕๖
	ผู้มีปัญหาสถานะบุคคล ๓๕๒,๑๔๔ คน	กรมการปกครอง ปี ๕๕
	กลุ่มผู้ป่วย/ผู้ติดเชื่อเอดส์ ๑,๐๖๒,๒๔๕ คน	กรมควบคุมโรค ปี ๕๖

* ที่มา : สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ที่ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ (สท.) เป็นหน่วยงานในสังกัดของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้กำหนดคำนิยามผู้ด้อยโอกาส ดังนี้

“ผู้ด้อยโอกาส” หมายถึง “ผู้ประสบปัญหาความเดือดร้อนและได้รับผลกระทบในด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา สาธารณสุข การเมือง กฎหมาย วัฒนธรรม ภัยธรรมชาติและภัยสงคราม รวมถึงผู้ที่ขาดโอกาสที่จะเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐานของรัฐ ตลอดจนผู้ประสบปัญหาที่ยังไม่มีองค์กรหลักรับผิดชอบอันจะส่งผลให้ไม่สามารถดำรงชีวิตได้เท่าเทียมกับผู้อื่น” โดยที่คนไร้ที่พึ่งถือเป็นบุคคลที่เป็นผู้ด้อยโอกาสทางสังคม

สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ (สท.) กำหนดขอบเขตของกลุ่มผู้ด้อยโอกาสเพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานส่งเสริมสวัสดิภาพและคุ้มครองพิทักษ์สิทธิผู้ด้อยโอกาสไว้ ๕ กลุ่ม ดังต่อไปนี้

๑) **คนยากจน** หมายถึง บุคคลที่มีรายได้น้อยเพียงพอนำมาใช้จ่ายเพื่อสนองต่อความต้องการพื้นฐานขั้นต่ำที่ทุกคนในสังคมควรได้รับ เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขตามอัตภาพ โดยปี ๒๕๕๔ เส้นความยากจนกำหนดไว้ที่ ๒,๔๔๒ บาท

๒) **คนเร่ร่อน/ไร้ที่อยู่อาศัย** หมายถึง บุคคลที่ไม่มีที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่ง ส่วนใหญ่มีการศึกษาต่ำ ขาดบริการขั้นพื้นฐานและขาดโอกาสในการได้รับการพัฒนาตนเองทุกด้าน

๓) **ผู้ไม่สถานะทางทะเบียนราษฎร** หมายถึง บุคคลธรรมดาซึ่งไม่ได้รับการยอมรับว่ามีสัญชาติของรัฐใดเลย หรือไม่มีกฎหมายของรัฐใดที่ยอมรับให้สัญชาติแก่บุคคลดังกล่าว มี ๒ ประเภท คือ คนไร้สัญชาติซึ่งมีสิทธิอาศัยในประเทศไทย และคนไร้สัญชาติซึ่งไม่มีสิทธิอาศัยในประเทศไทย

๔) **ผู้ติดเชื้อเอชไอวี / ผู้ป่วยเอดส์ / ผู้ได้รับผลกระทบ**

๔.๑ **ผู้ติดเชื้อเอชไอวี** หมายถึง บุคคลที่มีกลุ่มอาการของโรคที่เกิดขึ้นจากระบบภูมิคุ้มกันของร่างกายเสื่อมหรือบกพร่องที่เกิดขึ้นมาภายหลัง ซึ่งไม่ได้เป็นมาแต่กำเนิด โดยมีสาเหตุมาจากเชื้อไวรัสเอชไอวี

๔.๒ **ผู้ป่วยเอดส์** หมายถึง ผู้ที่ได้รับเชื้อเอชไอวี และเมื่อร่างกายอ่อนแอ ระบบภูมิคุ้มกันเสื่อมหรือไม่มีภูมิคุ้มกันของร่างกาย เกิดการติดเชื้อโรคอื่นๆได้ง่าย

๔.๓ **ผู้ได้รับผลกระทบ** หมายถึง ครอบครัว บิดามารดา บุตร ญาติพี่น้องของผู้ป่วยที่ได้รับผลกระทบจากผู้ติดเชื้อหรือผู้ป่วยเอดส์

๕) **ผู้พ้นโทษ** หมายถึง ผู้ที่ได้รับการปลดปล่อยจากเรือนจำหรือทัณฑสถาน ได้รับการพักการลงโทษหรือลดวันต้องโทษจำคุก อดโทษ และได้รับการปลดปล่อยเมื่อจำคุกครบกำหนดตามคำพิพากษาของศาล รวมทั้งผู้พ้นจากการคุมประพฤติ ผู้พ้นการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

สถานการณ์ปัญหาผู้ด้อยโอกาส

- ถูกกีดกัน เลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม
- ขาดการยอมรับจากสังคม
- ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน
- สังคมมีทัศนคติเชิงลบ
- ภาครัฐให้บริการไม่ครอบคลุมทุกกลุ่ม
- ผู้ด้อยโอกาสมีทัศนคติเชิงลบต่อตนเอง
- ขาดโอกาสมีส่วนร่วม

สภาวะด้อยโอกาส → ข้อจำกัดของสังคม + ข้อจำกัดของบุคคล

		ที่มา
คนยากจน	๘.๘ ล้านคน	สศช. ปี ๒๕๕๔
คนเร่รอน ไร้ที่อยู่อาศัย	๙,๒๘๖ คน	พส./มูลนิธิอริยสระชน ปี ๒๕๕๕
ผู้พันโทษ	๒๖๗,๗๖๕ คน	กรมราชทัณฑ์ ปี ๒๕๕๖
ผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียนราษฎร	๓๕๒,๑๔๔ คน	กรมการปกครอง ปี ๒๕๕๕
กลุ่มผู้ป่วย/ผู้ติดเชื้อเอดส์/ผู้รับผลกระทบ	๑,๐๖๒,๒๔๕ คน	กรมควบคุมโรค ปี ๒๕๕๖

บทบาทสำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้ด้อยโอกาส สท.

“ ผู้ด้อยโอกาสได้รับการยอมรับ สามารถพัฒนาตนเองและพึ่งตนเองได้
เข้าถึงสิทธิ มีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยการมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาชน ”

หลักเกณฑ์การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง *

สถานสงเคราะห์คนไร้ที่พึ่ง ๑๑ แห่ง กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ

๑.	สถานแรกรับคนไร้ที่พืงนนทบุรี	อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี
๒.	สถานแรกรับคนไร้ที่พืงสันมหาพน	อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่
๓.	สถานสงเคราะห์คนไร้ที่พืงกุ่มสะแก	อ.เมือง จ.เพชรบุรี
๔.	สถานสงเคราะห์คนไร้ที่พืงชายธัญบุรี	อ.ธัญบุรี จ.ปทุมธานี
๕.	สถานสงเคราะห์คนไร้ที่พืงหญิงธัญบุรี	อ.ธัญบุรี จ.ปทุมธานี
๖.	สถานสงเคราะห์คนไร้ที่พืงทับทิม	อ.แก่งคอย จ.สระบุรี
๗.	สถานสงเคราะห์คนไร้ที่พืงบ้านเมตตา	อ.เมือง จ.นครราชสีมา
๘.	สถานสงเคราะห์คนไร้ที่พืงภาคใต้ จ.นครศรีธรรมราช	อ.ลิขล จ.นครศรีธรรมราช
๙.	สถานสงเคราะห์คนไร้ที่พืงวังทอง	อ.วังทอง จ.พิษณุโลก
๑๐.	สถานสงเคราะห์บ้านนิคมปรือใหญ่	อ.ชุนันท์ จ.ศรีสะเกษ
๑๑.	สถานสงเคราะห์ประจวบคีรีขันธ์	อ.เมือง จ.ประจวบคีรีขันธ์

กลุ่มเป้าหมายคนไร้ที่พืงที่เข้ารับบริการในสถานสงเคราะห์คนไร้ที่พืง ๑๑ แห่งประกอบด้วย

๑. บุคคลขอทาน ได้แก่ ผู้กระทำผิดตามพระราชบัญญัติควบคุมการขอทาน พุทธศักราช ๒๔๘๔
๒. บุคคลเร่รอน ได้แก่ ผู้ที่ไม่มีที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่ง ไม่มีอาชีพ อาศัยหลับนอนตามที่สาธารณะ ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือหน่วยงานนำส่ง
๓. บุคคลไร้ที่พืง เป็นผู้ประสบปัญหาความเดือดร้อน และสมัครใจเข้ารับการสงเคราะห์ โดยเป็นบุคคลที่มีลักษณะ (๑) ไม่มีที่อยู่อาศัย
 - (๒) สุขภาพร่างกายไม่แข็งแรง หรือบกพร่องความสามารถ ทำให้ไม่สามารถประกอบอาชีพ หรือไม่มีรายได้เลี้ยงตนเองได้
 - (๓) ขาดผู้อุปการะ หรือผู้ให้ความช่วยเหลือ
 - (๔) เป็นผู้พิการ ทพพลภาพจนไม่สามารถดูแลตนเองได้ หรือมีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ
 - (๕) เป็นผู้ที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองในกิจวัตรประจำวัน

* ที่มา : สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ที่ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

สาเหตุของการขอเข้ารับบริการ จะมีปัญหาและสาเหตุที่สำคัญดังนี้

- ๑) ถูกทอดทิ้ง ขาดอุปการะ
- ๒) มีฐานะยากจน
- ๓) เร่ร่อน ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง
- ๔) พัดหลง
- ๕) มีปัญหาด้านพฤติกรรมหรือเจ็บป่วยทางร่างกาย เช่นมีอาการทางจิต พิกุล ป่วยเป็นเอดส์
- ๖) บุคคลขอทาน
- ๗) ผู้ป่วยเรื้อรัง ที่สิ้นสุดการรักษาที่โรงพยาบาล และครอบครัวปฏิเสธการรับตัวกลับ

การรับตัวเข้าสถานสงเคราะห์

- ๑) ศูนย์ประชาบดีได้รับแจ้งเหตุเกี่ยวกับบุคคลไร้ที่พึ่ง หรือผู้ประสบปัญหาทางสังคม หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ส่งตัวมา ก็จะมีการสืบเสาะข้อมูลเกี่ยวกับคนไร้ที่พึ่ง สภาพปัญหา ให้การช่วยเหลือเบื้องต้นแล้วแต่กรณี
- ๒) กรณีผู้ไร้ที่พึ่งประสงค์จะเข้ารับบริการ ในลักษณะบ้านพักพิงชั่วคราว ได้แก่บ้านมิตรไมตรี ทั้งในกรุงเทพ และภูมิภาคโดยการให้การช่วยเหลือด้านที่พัก อาหาร เครื่องนุ่งห่ม และฝีกอาชีพ ตามความเหมาะสม แต่ทั้งนี้บ้านมิตรไมตรี มีสถานที่รองรับค่อนข้างจำกัดและพักอาศัยได้ในระยะเวลาชั่วคราว โดยหากเปรียบเทียบกับร่างพระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ. จะมีสถานะเป็นศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งตามกฎหมายที่ให้การช่วยเหลือในเบื้องต้นแล้วส่งต่อตามสมควรแก่กรณี
- ๓) การรับตัวคนไร้ที่พึ่งเข้าในสถานสงเคราะห์ เมื่อได้ดำเนินการตรวจสอบข้อมูลของคนไร้ที่พึ่งแล้ว ก็จะพิจารณาให้การช่วยเหลือตามความเหมาะสมต่อไป

บริการให้ความช่วยเหลือ เช่น

- การดูแลด้านปัจจัยสี่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่พักให้เหมาะสม
- การดูแลด้านสุขภาพอนามัย การรักษาพยาบาล โดยการประสานกับโรงพยาบาลและศูนย์สุขภาพชุมชน เพื่อรักษาโรคทางกายและทางใจ
- การฟื้นฟูร่างกายและจิตใจ
- การสังคมสงเคราะห์ให้คำปรึกษาแนะนำ
- การฝีกอาชีพตามความเหมาะสม เป็นต้น

นโยบายสงเคราะห์คนไร้ที่พึ่ง

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองช่วยเหลือคนไร้ที่พึ่ง ได้แก่ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ และสำนักงานส่งเสริมและพิทักษ์ผู้ด้อยโอกาส

กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ

วิสัยทัศน์ (vision) คือ เป็นองค์การพัฒนาระบบสังคมและจัดสวัสดิการสังคมบนพื้นฐานการมีส่วนร่วม มุ่งสู่สังคมคุณภาพ

การจัดสวัสดิการสังคม มี ๔ ระบบ คือ ระบบบริการสังคม ระบบประกันสังคม ระบบช่วยเหลือทางสังคม และระบบส่งเสริมทางสังคม ทั้งนี้ โดยกรมฯ จะมุ่งเน้นการให้ความช่วยเหลือกับกลุ่มเป้าหมายทางสังคม ประชาชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ให้ผู้ด้อยโอกาสเข้าถึงสิทธิและสวัสดิการที่มีคุณภาพและได้รับบริการที่ทั่วถึง ประชาชนทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนา

พันธกิจ (mission)

- (๑) พัฒนาระบบการจัดบริการสังคมและการพัฒนาระบบสังคมที่ได้มาตรฐาน ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย สอดคล้องกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง
- (๒) ส่งเสริมระบบการคุ้มครอง การป้องกัน การฟื้นฟูและการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี
- (๓) ส่งเสริมสนับสนุน ภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน ให้มีส่วนร่วมและมีศักยภาพในการพัฒนาระบบสังคมและจัดสวัสดิการที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายและพื้นที่
- (๔) ส่งเสริมและพัฒนาระบบการบริหารจัดการองค์กรให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

สำนักงานส่งเสริมและพิทักษ์ผู้ด้อยโอกาส

วิสัยทัศน์ (vision) คือ การมุ่งสู่สังคมคุณภาพของผู้ด้อยโอกาส บนพื้นฐานความรับผิดชอบร่วมกันของกลุ่มเป้าหมายและภาคีเครือข่าย

พันธกิจ (mission)

- (๑) มีมาตรการ กลไก และนวัตกรรมในการส่งเสริมสวัสดิภาพและคุ้มครองพิทักษ์สิทธิผู้ด้อยโอกาส
- (๒) บูรณาการแบบมีส่วนร่วมและเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคีเครือข่าย เพื่อให้ผู้ด้อยโอกาสมีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีความมั่นคงในการดำรงชีวิต
- (๓) พัฒนาระบบบริหารจัดการและขีดความสามารถบุคลากรให้มีประสิทธิภาพในการทำงาน

* ที่มา : สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ที่ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ยุทธศาสตร์ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพและคุ้มครองพิทักษ์สิทธิผู้ด้อยโอกาส (พ.ศ. ๒๕๕๖-๒๕๕๙)

- (๑) ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของผู้ด้อยโอกาสให้สามารถพัฒนาตนเองและพึ่งตนเองได้
 - (๒) ส่งเสริมการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิผู้ด้อยโอกาสให้เป็นไปตามมาตรฐาน
 - (๓) ส่งเสริมภาคีเครือข่ายประชาสังคมร่วมพัฒนามาตรการ กส.ก. เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ด้อยโอกาส
 - (๔) พัฒนาระบบการบริหารจัดการเพื่อนำไปสู่ระบบการคุ้มครองทางสังคมที่สอดคล้องกับประชาคมโลก
และประชาคมอาเซียน
-

ยุทธศาสตร์ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพและคุ้มครองพิทักษ์สิทธิผู้ด้อยโอกาส*

(พ.ศ. 2556 - 2559)

วิสัยทัศน์ (Vision)

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.)	“มุ่งส่งเสริมคุณภาพ บนพื้นฐานความรับผิดชอบร่วมกัน”
สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ (สท.)	“มุ่งส่งเสริมคุณภาพของเด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุบนพื้นฐานความรับผิดชอบร่วมกัน”
สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้ด้อยโอกาส (สทอ.)	“มุ่งส่งเสริมคุณภาพของผู้ด้อยโอกาส บนพื้นฐานความรับผิดชอบร่วมกันของกลุ่มเป้าหมาย และภาคีเครือข่าย”
ยุทธศาสตร์ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพและคุ้มครองพิทักษ์สิทธิผู้ด้อยโอกาส (พ.ศ. 2556 - 2559)	“ผู้ด้อยโอกาสได้รับการยอมรับ สามารถพัฒนาตนเองและพึ่งตนเองได้ เข้าถึงสิทธิอย่างมีศักดิ์ศรี มีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยการมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาสังคม”

พันธกิจ (Mission)

สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ (สท.)	<ol style="list-style-type: none">1. พัฒนามาตรการ กลไก และนวัตกรรมในการส่งเสริมสวัสดิภาพและคุ้มครองพิทักษ์สิทธิกลุ่มเป้าหมาย2. เสริมสร้างความเข้มแข็งและบูรณาการการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการส่งเสริมสวัสดิภาพและคุ้มครองพิทักษ์สิทธิกลุ่มเป้าหมาย3. พัฒนาระบบบริหารจัดการของ สท. ให้มีศักยภาพเป็นองค์กรกลางในการพัฒนากลุ่มเป้าหมาย
สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้ด้อยโอกาส (สทอ.)	<ol style="list-style-type: none">1. มาตรการ กลไก และนวัตกรรมในการส่งเสริมสวัสดิภาพและคุ้มครองพิทักษ์สิทธิผู้ด้อยโอกาส2. บูรณาการแบบมีส่วนร่วมและเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคีเครือข่าย เพื่อให้ผู้ด้อยโอกาสมีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีความมั่นคงในการดำรงชีวิต3. พัฒนาระบบบริหารจัดการและขีดความสามารถบุคลากรของสำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้ด้อยโอกาสให้มีประสิทธิภาพในการทำงาน
ยุทธศาสตร์ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพและคุ้มครองพิทักษ์สิทธิผู้ด้อยโอกาส	<ol style="list-style-type: none">1. ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของผู้ด้อยโอกาสให้สามารถพัฒนาตนเองและพึ่งตนเองได้2. ส่งเสริมการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิผู้ด้อยโอกาสให้เป็นไปตามมาตรฐาน

* ที่มา : สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ที่ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

(พ.ศ. 2556 - 2559)

3. ส่งเสริมภาคีเครือข่ายประชาสังคมร่วมพัฒนามาตรการ กลไก เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ด้อยโอกาส
4. พัฒนาระบบการบริหารจัดการเพื่อนำไปสู่ระบบการคุ้มครองทางสังคม ที่สอดคล้องกับประชาคมโลก และประชาคมอาเซียน

เป้าประสงค์

สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพ และพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ (สท.)

“เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุมีสวัสดิภาพ และได้รับการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิตามมาตรฐานการส่งเสริมสวัสดิภาพและคุ้มครองพิทักษ์สิทธิ”

สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้ด้อยโอกาส (สทอ.)

“ผู้ด้อยโอกาสมีสวัสดิภาพและได้รับการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิตามมาตรฐานการส่งเสริมสวัสดิภาพและคุ้มครองพิทักษ์สิทธิ”

ยุทธศาสตร์ส่งเสริมการพัฒนา ศักยภาพและคุ้มครองพิทักษ์สิทธิผู้ด้อยโอกาส (พ.ศ. 2556 - 2559)

1. มีฐานข้อมูลผู้ด้อยโอกาส
2. รายงานสถานการณ์ผู้ด้อยโอกาสปีละครั้ง
3. ผลักดันกฎหมายคุ้มครองผู้ด้อยโอกาสเข้าถึงสิทธิ
4. สร้างความร่วมมือในการส่งเสริมสิทธิของผู้ด้อยโอกาส
5. เสริมพลัง ส่งเสริม สนับสนุนผู้ด้อยโอกาส กลุ่ม ชุมชน องค์กรท้องถิ่น ในการพิทักษ์สิทธิและการคุ้มครองทางสังคม
6. ผู้ด้อยโอกาสได้รับการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิตามมาตรฐานการส่งเสริมสวัสดิภาพและคุ้มครองพิทักษ์สิทธิ

โดยสรุปแนวทางการนำยุทธศาสตร์ฯ ไปสู่การปฏิบัติ

ยุทธศาสตร์ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพและคุ้มครองพิทักษ์สิทธิผู้ด้อยโอกาส (พ.ศ. 2556 - 2559) จัดทำขึ้นโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ทั้งหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) หน่วยงานเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในการระดมความคิด (Brain Storming)

การนำยุทธศาสตร์ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพและคุ้มครองพิทักษ์สิทธิผู้ด้อยโอกาส (พ.ศ. 2556 - 2559) ไปสู่การปฏิบัติ มีกระบวนการและขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสาระสำคัญ และกรอบทิศทางของยุทธศาสตร์ฯ แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อประสานงานและร่วมกันขับเคลื่อนกิจกรรม/โครงการไปสู่การปฏิบัติ
2. บูรณาการยุทธศาสตร์ฯ และสาระสำคัญของยุทธศาสตร์ฯ กับกิจกรรม/โครงการของแต่ละหน่วยงาน
3. พัฒนาระบบฐานข้อมูลของผู้ด้อยโอกาสทุกกลุ่ม เพื่อการวางแผนให้ตอบสนองต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ด้อยโอกาส และการประสานความเชื่อมโยงข้อมูลการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน
4. จัดตั้งคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพและคุ้มครองพิทักษ์สิทธิผู้ด้อยโอกาสในคณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมจังหวัด เพื่อเป็นกลไกการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ฯ และเพิ่มประสิทธิภาพกลไกระดับชาติด้านผู้ด้อยโอกาส
5. พัฒนาและผลักดันกฎหมายคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิผู้ด้อยโอกาส
6. กำหนดแนวทางการติดตามและประเมินผลยุทธศาสตร์ฯ กับหน่วยงาน องค์กรภาคีที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ โดย
 - 6.1 กำหนดแผนการติดตามและประเมินผลยุทธศาสตร์ฯ โดยการสร้างดัชนีชี้วัดความสำเร็จตามยุทธศาสตร์ฯ ในภาพรวม และแต่ละยุทธศาสตร์ฯ ให้มีการเชื่อมโยงกัน รวมทั้งสะท้อนถึงผลสำเร็จของยุทธศาสตร์ด้วย
 - 6.2 กำหนดการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ อย่างต่อเนื่องเพื่อปรับแผนปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ฯ และสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง
 - 6.3 พัฒนาระบบติดตามและประเมินผลตามแนวทางการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ ที่เน้นผลสัมฤทธิ์ของงานที่มีมาตรฐาน และวิธีการวัดผลที่ชัดเจนและสามารถตรวจสอบและเปรียบเทียบระหว่างหน่วยงานได้ รวมทั้งสามารถวัดผลได้ทุกระดับ ทั้งในระดับหน่วยงานและระดับพื้นที่

6.4 สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างผู้ด้อยโอกาสดำเนินการร่วมกับเครือข่ายประชาสังคมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสะท้อนปัญหา สถานการณ์ต่างๆ ที่กระทบต่อผู้ด้อยโอกาส อันจะนำไปสู่การวางแผนปรับปรุงและแก้ไขการทำงานต่อไป

6.5 พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศให้ทันสมัยโดยเชื่อมข้อมูลพื้นฐานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน และเครือข่ายภาคประชาสังคม เพื่อจัดทำสารสนเทศในการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิผู้ด้อยโอกาส

กลไกการดำเนินการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งและการคุ้มครองสิทธิสวัสดิการแก่คนไร้ที่พึ่ง *

ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวมีหลักการที่สำคัญคือการป้องกัน แก้ไข เยียวยา พัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ประสบปัญหาทางสังคมที่ไม่อาจช่วยเหลือตนเองได้ และไม่อาจพึ่งพาผู้อื่นได้ โดยการส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างโอกาสในสังคม การพัฒนาคุณภาพชีวิตคนไร้ที่พึ่ง การสนับสนุนให้คนไร้ที่พึ่งมีงานทำและมีที่พักอาศัย และการป้องกันมิให้มีการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมต่อคนไร้ที่พึ่ง เพื่อให้คนไร้ที่พึ่งมีมาตรฐานการดำรงชีวิตเหมือนกับบุคคลทั่วไป

ตามนิยามความหมาย คำว่า “คนไร้ที่พึ่ง” หมายความว่า บุคคลซึ่งไร้ที่อยู่อาศัย และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ และให้รวมถึงบุคคลที่อยู่ในสภาวะยากลำบาก และไม่อาจพึ่งพาบุคคลอื่นได้ ทั้งนี้ตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

1. กลไกคณะกรรมการ ให้มีคณะกรรมการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ประกอบด้วย รมว.พม. เป็นประธานกรรมการโดยมีอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนด นอกจากนี้ได้กำหนดให้มีการจัดตั้งสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งให้มีอำนาจ หน้าที่ในการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง โดยกระทรวง พม. ให้การสนับสนุนการดำเนินการในลักษณะเดียวกับสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรสาธารณประโยชน์ องค์กรสวัสดิการชุมชน องค์กรภาคเอกชนอื่น สถาบันศาสนา หรือกลุ่มคนไร้ที่พึ่ง และอาจพิจารณาให้การสนับสนุนด้านการเงินหรือด้านอื่น อีกทั้งสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งอาจจัดให้มีศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง เพื่อดำเนินการให้การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งและทำหน้าที่เป็นเครือข่ายให้สถานคุ้มครองคนไร้ที่พิงนั้นหรือสถานคุ้มครองคนไร้ที่พิงอื่น โดยให้สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ศูนย์พัฒนาสังคมประจำจังหวัด หรือส่วนราชการอื่นที่ปลัดกระทรวง พม. กำหนด เป็นศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พิงอีกด้วย

2. กลไกการจัดตั้งสถานคุ้มครองคนไร้ที่พิง ในกรณีที่กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เห็นสมควรจัดตั้งสถานคุ้มครองคนไร้ที่พิงในพื้นที่ใด หรือเห็นสมควรให้สถานสงเคราะห์ใดที่ดำเนินการคุ้มครองคนไร้ที่พิงเป็นสถานคุ้มครองคนไร้ที่พิง ให้เสนอต่อคณะกรรมการคุ้มครองคนไร้ที่พิง เพื่อพิจารณาประกาศการจัดตั้งสถานคุ้มครองคนไร้ที่พิง โดยกำหนดขอบเขตพื้นที่ให้การคุ้มครองไว้ด้วยและให้กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการมีหน้าที่รับผิดชอบการดำเนินงานของสถานคุ้มครองคนไร้ที่พิง

3. การจัดตั้งศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พิง สถานคุ้มครองคนไร้ที่พิงอาจจัดให้มีศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พิง เพื่อดำเนินการให้การคุ้มครองคนไร้ที่พิงและทำหน้าที่เป็นเครือข่ายให้สถานคุ้มครองคนไร้ที่พิงนั้นหรือสถานคุ้มครองคนไร้ที่พิงอื่น และให้สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ศูนย์พัฒนาสังคมประจำจังหวัด หรือส่วนราชการอื่นที่ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์กำหนด เป็นศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พิง เพื่อทำหน้าที่ให้การช่วยเหลือเบื้องต้นหรือประสานส่งต่อไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แล้วแต่กรณี

* ที่มา : สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ที่ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

4. การสนับสนุนการดำเนินการในลักษณะเดียวกับศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์อาจพิจารณาให้การสนับสนุนด้านการเงินหรือด้านอื่นในกรณีที่หน่วยงานของรัฐ องค์กรสาธารณประโยชน์ องค์กรสวัสดิการชุมชน องค์กรภาคเอกชนอื่น สถาบันศาสนา กลุ่มคนไร้ที่พึ่ง หรือกลุ่มบุคคลจัดให้มีการดำเนินการในลักษณะเดียวกับศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

การคุ้มครองสิทธิสวัสดิการแก่คนไร้ที่พึ่ง

1. คนไร้ที่พึ่งมีสิทธิขอรับการคุ้มครองจากสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหรือศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

2. ในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับแจ้งหรือพบเห็นคนไร้ที่พึ่งให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีหน้าที่ให้คำปรึกษา แนะนำและช่วยเหลือ ตลอดจนจัดส่งคนไร้ที่พึ่งไปยังสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหรือศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

3. ในกรณีที่บุคคลใดถูกกล่าวหาในความผิดเกี่ยวกับการพักอาศัยในที่สาธารณะตามกฎหมายหรือข้อบัญญัติท้องถิ่น หากเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายหรือข้อบัญญัติท้องถิ่นนั้นเห็นว่าบุคคลดังกล่าวมีลักษณะเป็นคนไร้ที่พึ่ง และสมควรได้รับการคุ้มครองในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ให้เจ้าหน้าที่ส่งตัวคนไร้ที่พืงนั้นไปยังสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหรือศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ทั้งนี้ โดยความยินยอมของคนไร้ที่พึ่ง เว้นแต่คนไร้ที่พึ่งอยู่ในภาวะที่ไม่อาจให้ความยินยอมได้ และให้เจ้าหน้าที่ระงับการดำเนินคดีไว้ชั่วคราว จนกว่าจะได้รับแจ้งจากเจ้าหน้าที่ให้ดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดและหากคนไร้ที่พึ่งไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขของสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ให้สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งแจ้งให้เจ้าหน้าที่ตามกฎหมายหรือข้อบัญญัติท้องถิ่นพิจารณาดำเนินคดีต่อไป

4. ในกรณีที่ปรากฏว่าคนไร้ที่พึ่งผู้ใดเป็นบุคคลซึ่งมีกฎหมายเฉพาะให้การคุ้มครองอยู่แล้ว สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหรือศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งอาจให้ความช่วยเหลือเท่าที่จำเป็นในเบื้องต้น แล้วจัดส่งคนไร้ที่พึ่งผู้นั้นไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบตามกฎหมายนั้น เว้นแต่ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นและสมควรเพื่อประโยชน์ ของคนไร้ที่พึ่ง สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งจะดำเนินการรับตัวคนไร้ที่พึ่งผู้นั้นไว้ในความดูแลต่อไปก็ได้

ทั้งนี้ คนไร้ที่พึ่งซึ่งจะเข้าพักอาศัยในสถานที่ซึ่งสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งจัดให้ ต้องจัดทำข้อตกลงเข้าร่วมการอบรมเพื่อฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจ การประกอบอาชีพและทำงาน ตามหลักเกณฑ์ที่สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งกำหนด และในกรณีที่เห็นสมควรสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งอาจจัดให้คนไร้ที่พึ่งจัดทำข้อตกลงในการขอรับการคุ้มครองอื่นด้วยก็ได้ แต่หากคนไร้ที่พึ่งปฏิเสธการจัดทำข้อตกลงหรือฝ่าฝืนข้อตกลง สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งอาจงดให้การคุ้มครองบางประการแก่คนไร้ที่พึ่งผู้นั้นได้ ในระหว่างการเข้าร่วมการฝึกอาชีพ และการเริ่มต้นการประกอบอาชีพ คนไร้ที่พึ่งอาจได้รับเงินช่วยเหลือในการยังชีพ สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง หรือสถานที่รับคนไร้ที่พึ่งไว้ทำงาน ต้องปกปิดข้อมูลส่วนบุคคลของคนไร้ที่พึ่ง เว้นแต่เป็นการเปิดเผยตามที่กฎหมายกำหนด

ในกรณีคนไร้ที่พึ่งไม่ได้รับการคุ้มครองหรือได้รับการปฏิบัติที่ไม่เหมาะสมจากสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหรือศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง อาจร้องเรียนต่อคณะกรรมการ ฯ ได้

การดำเนินการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งข้างต้นนี้ ไม่กระทบกระเทือนการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งที่ดำเนินการตามกฎหมายอื่น หรือตามที่หน่วยงานของรัฐ องค์กรสาธารณประโยชน์ องค์กรสวัสดิการชุมชน หรือองค์กรภาคเอกชนอื่น ดำเนินการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งโดยวิธีการอื่น

แผนงาน/โครงการเกี่ยวกับการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง *

ประกอบด้วยแผนงานโครงการสำคัญๆจาก ๒ หน่วยงานคือ

๑.การดำเนินงานของสำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้ด้อยโอกาส สท. ซึ่งเป็นหน่วยงานทางวิชาการในการดูแลผู้ด้อยโอกาส ประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๗

แผนงาน	โครงการ/กิจกรรม
การพัฒนามาตรการ กกลไก	โครงการจัดทำยุทธศาสตร์ผู้ด้อยโอกาส
	สมัชชาผู้ด้อยโอกาส
	โครงการขับเคลื่อนมติสมัชชาผู้ด้อยโอกาส
	โครงการส่งเสริมความร่วมมือเพื่อคุ้มครองพิทักษ์สิทธิผู้ด้อยโอกาสระดับอาเซียน
การคุ้มครองพิทักษ์สิทธิ	การศึกษากฎหมายระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตของผู้พันโทษและผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียนราษฎร
	การศึกษาการเข้าถึงสิทธิในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีของสตรีด้อยโอกาส
	โครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมชุมชนในการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิผู้ด้อยโอกาส
	โครงการรวมกลุ่มช่วยเหลือกันเองของคนเร่ร่อน
	กลไกคณะทำงานขับเคลื่อนการพัฒนากระบวนการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียนราษฎร
การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพ	โครงการเชิดชูเกียรติผู้ทำคุณประโยชน์ดีเด่นแก่ผู้อยู่ในภาวะยากลำบากและผู้อยู่ในภาวะยากลำบากที่ประพฤติตนดีเด่น
	โครงการส่งเสริมสนับสนุนบทบาทและศักยภาพองค์กรพัฒนาเอกชน
	โครงการส่งเสริมศักยภาพศูนย์พิทักษ์สิทธิผู้ด้อยโอกาส

๒.แผนงาน/โครงการของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีสถานสงเคราะห์และบ้านมิตรไมตรีซึ่งเป็นหน่วยงานที่รองรับคนไร้ที่พึ่งอยู่ในปัจจุบัน

แผนงาน	โครงการสำคัญ
๑.แผนงานวิจัยและส่งเสริมนวัตกรรมจัดการสวัสดิการสังคม	๑.การพัฒนาศักยภาพและคุ้มครองผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ ๑.๑ พัฒนารูปแบบมาตรฐานการให้บริการแก่กลุ่มเป้าหมาย ๑.๒ การพัฒนารูปแบบการจัดการสวัสดิการเพื่อสร้างโอกาสและทางเลือกให้ผู้ด้อยโอกาสกลับคืนสู่ครอบครัวและชุมชน

* ที่มา : สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ที่ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

<p>๒. แผนงานส่งเสริมการจัดบริการสวัสดิการสังคม</p>	<p>๑.โครงการพัฒนาศักยภาพ คุ่มครองและพิทักษ์กลุ่มเป้าหมาย</p> <p>๑.๑ บริการช่วยเหลือของศูนย์ประชาบดี ๑๓๐๐</p> <p>๒. พัฒนาศักยภาพและคุ่มครองแก่ผู้ด้อยโอกาส</p> <p>๒.๑ การจัดสวัสดิการเติมเต็มชีวิต</p> <p>๓.การช่วยเหลือศูนย์บริการร่วมของกระทรวงพม.</p> <p>๔.การยกระดับมาตรฐานและการจัดบริการ</p> <p>๔.๑ การยกระดับมาตรฐานและการจัดบริการสำหรับคนไร้ที่พึ่ง จำนวน ๑๑ แห่ง</p>
<p>๓. แผนงานส่งเสริมบทบาทชุมชน ท้องถิ่น และภาคีเครือข่ายจัดสวัสดิการสังคม</p>	<p>๑. พัฒนาศักยภาพในพื้นที่ตำบลต้นแบบการพัฒนาสังคมและสวัสดิการสังคม</p> <p>๒.การยกระดับคุณภาพชีวิตตามวิถีชุมชน</p>
<p>๔.แผนงานส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพกลุ่มเป้าหมายพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง</p>	<p>๑.โครงการพัฒนาศักยภาพ คุ่มครอง และพิทักษ์สิทธิกลุ่มเป้าหมาย</p> <p>๒.โครงการส่งเสริมและสร้างโอกาสแก่สตรีกลุ่มเสี่ยง</p> <p>๓.โครงการสนับสนุนการแก้ไขปัญหาและพัฒนาศักยภาพประชากรเป้าหมายในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้</p> <p>๔.โครงการฟื้นฟูและพัฒนาศักยภาพคนเร่ร่อน ขอดทานและกลุ่มเสี่ยงเพื่อป้องกันการถูกล่อลวง</p> <p>๕.โครงการการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กปฐมวัยในชุมชนผู้ด้อยโอกาส</p> <p>๖.การให้เงินอุดหนุนสงเคราะห์ผู้ติดเชื้อเอดส์และผู้ได้รับผลกระทบจากปัญหาเอดส์ในชุมชน</p> <p>๗.การให้บริการสวัสดิการสังคมแก่ผู้ประสบปัญหาทางสังคม</p> <p>๗.๑ การให้บริการสวัสดิการสังคมแก่ผู้ตกทุกข์ได้ยาก</p> <p>๗.๒ การให้บริการสวัสดิการสังคมในสถานสงเคราะห์แก่คนไร้ที่พึ่ง</p> <p>๗.๓ บริการจัดสวัสดิการสังคมในสถาบันของผู้ป่วยจิตเวชเพื่อรองรับ พ.ร.บ.สุขภาพจิต</p> <p>๗.๔ บริการสงเคราะห์แก่ผู้มีรายได้น้อยและผู้ไร้ที่พึ่ง</p> <p>๗.๕ ให้บริการโดยสถานีสวัสดิการ</p>

การพิทักษ์คนไร้ที่พึ่งผู้พ้นโทษ

สถานการณ์ผู้พ้นโทษในประเทศไทย

ในแต่ละปีมีผู้พ้นโทษจากทางเรือนจำหรือทัณฑสถาน ด้วยเงื่อนไขต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับมาตรการในการลดโทษ ทั้งการเลื่อนชั้น การพักการลงโทษ ลดวันต้องโทษ ทำให้ในแต่ละปีมีผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัวก่อนครบกำหนดโทษ ซึ่งถือว่าเป็นหนทางหนึ่งในการลดความแออัดของเรือนจำหรือทัณฑสถานได้อีกด้วย นอกจากนี้ ยังมีผู้ต้องขังส่วนหนึ่งที่ได้รับการอภัยโทษหรือได้รับการปล่อยตัวแบบไม่มีเงื่อนไขเมื่อครบกำหนดโทษ อีกจำนวนมาก

ดังจะเห็นได้จากในปี ๒๕๕๖ มีผู้พ้นโทษที่ถูกปล่อยตัวรวมทั้งสิ้น ๑๖๒,๘๖๙ คน และปล่อยตัวตามพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ จำนวนทั้งสิ้น ๔๐,๖๙๐ คน¹ ซึ่งกรมราชทัณฑ์ มีการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย (Pre Release) ให้แก่ผู้ต้องขัง ในช่วง ๖ เดือนก่อนพ้นโทษ โดยจัดให้มีการอบรมทบทวน ทักษะความรู้ ความสามารถ การปรับตัวสู่สังคม เพื่อเตรียมความพร้อมในด้านต่างๆ ทั้งด้านครอบครัว อาชีพ และสังคม เพื่อให้ผู้ต้องขังได้รับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และทัศนคติไปในทางที่ดีอย่างยั่งยืน ไม่หวนกลับมากระทำผิดซ้ำอีก การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยในปัจจุบันดำเนินการอยู่ ๒ รูปแบบ คือ การเตรียมความพร้อมในเรือนจำ/ทัณฑสถาน (เรือนจำปิด) และในเรือนจำชั่วคราว/ทัณฑสถานเปิด ที่จัดตั้งเป็นศูนย์เตรียมการปลดปล่อย เพื่อให้ผู้ต้องขังปรับตัวเข้าสู่สังคมได้ และมีอาชีพ มีรายได้ สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ หรือประกอบอาชีพได้ภายหลังพ้นโทษ² โดยมีขั้นตอนการสงเคราะห์หลังปล่อย (After Care)³ ในด้านต่าง ๆ เช่น ทุนประกอบอาชีพ ที่พักอาศัยชั่วคราว ค่าพาหนะกลับภูมิลำเนา แนะนำแหล่งงาน ส่งต่อหน่วยงานที่ให้บริการทางสังคม (Refer Case) ตลอดจน ติดตามผู้ต้องขังหลังปล่อยเพื่อช่วยเหลือ พัฒนาความสามารถในการอยู่ร่วมกับสังคมภายนอก บรรเทาปัญหาความเดือดร้อนของครอบครัวและกรณีอื่นที่เกี่ยวข้องกับสังคมภายนอก ตลอดจนปรับสภาพด้านชีวิตและอาชีพให้ช่วยเหลือและพึ่งพาตนเองได้

สภาพปัญหาของกลุ่มผู้พ้นโทษ

จากผลการศึกษาของทิพากรณ์ โพธิ์ถวิล และระพีพรรณ คำหอม (๒๕๔๙) พบว่า ผู้พ้นโทษประสบปัญหาทั่วไปในภาพรวม ดังนี้

¹ รายงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๖ ของกองสังคมสงเคราะห์ กรมราชทัณฑ์

² รายงานการดำเนินงานกองสังคมสงเคราะห์กรมราชทัณฑ์ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๖

³ กระบวนการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในเรือนจำ/ทัณฑสถานตามมาตรฐานองค์การสวัสดิการสังคม

๑. ปัญหาการไม่ยอมรับของสังคม เป็นปัญหาที่ผู้พันโทษเผชิญและจัดได้ว่าเป็นปัญหาที่สำคัญส่งผลกระทบต่อเนื่องถึงการดำรงชีวิตในด้านต่างๆ เช่น การประกอบอาชีพการใช้ชีวิตประจำวัน ซึ่งมีส่วนสำคัญต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้พันโทษจึงจำเป็นต้องมีการเตรียมชุมชน (Preparation) เพื่อรองรับบุคคลเหล่านี้โดยการสร้างเครือข่ายอย่างเป็นทางการก็จะลักษณะทั้งทางด้านจิตใจ วัฒนธรรมและสังคม ปัจจุบันกรมราชทัณฑ์มีการจัดการศึกษาให้ผู้ต้องขังทุกระดับการศึกษา รวมทั้งการฝึกอาชีพ และการให้กู้ยืมเงินลงทุนภายหลังพ้นโทษแล้ว แต่ปรากฏว่ามีผู้พันโทษเป็นสัดส่วนน้อยที่สามารถประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพได้ ส่วนหนึ่งมาจากปัญหาการไม่ยอมรับของสังคม และอีกส่วนหนึ่งเกิดจากตัวผู้พันโทษเองที่ไม่สามารถปรับตัวและเรียนรู้การดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้

๒. การขาดเอกสารแสดงตน อันเนื่องมาจากถูกจำคุกเป็นเวลานานทำให้ไม่สามารถเข้าถึงบริการสวัสดิการของรัฐ ทำให้ต้องประสบความยากลำบากในการดำรงชีวิตประจำวัน บางคนเมื่อพ้นโทษกลับภูมิลำเนาแล้วปรากฏว่าญาติพี่น้อง ครอบครัว อพยพย้ายไปอยู่ที่อื่นติดต่อไม่ได้ หรือบางคนไม่กล้ากลับไปอยู่ภูมิลำเนาเดิมเนื่องจากความผิดที่ตนกระทำไว้ ทำให้กลายเป็นคนเร่ร่อน ไม่มีที่อยู่อาศัย ที่ทำกินเป็นหลักแหล่ง

จากการประชุมกลุ่มเครือข่ายผู้พันโทษ ในทางปฏิบัติพบว่าผู้ต้องขังที่เป็น“ผู้พันโทษ”แล้ว ต้องเผชิญกับอุปสรรคและประสบปัญหาหลายประการในการกลับมาอยู่ร่วมกับสังคมภายนอกเรือนจำ ได้แก่⁴

๑. การตีตราของสังคมต่อผู้พันโทษ และเจตคติของผู้พันโทษต่อตนเองและสังคม

ปัญหาด้านเจตคติที่ผู้พันโทษจะต้องเผชิญคือ “การตีตรา(stigma) ของสังคม” ซึ่งเป็นผลจากการขาดความเข้าใจและค่านิยมของสังคม ทำให้เป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตในสังคมของผู้พันโทษและครอบครัวอย่างมาก เป็นปัจจัยสำคัญของการตัดโอกาสการดำเนินชีวิตอย่างปกติของผู้พันโทษและครอบครัวของผู้พันโทษอย่างมาก นอกจากนี้การตีตราของสังคมยังนำไปสู่ “ภาวะไร้อำนาจ(Powerlessness)”ทำให้ผู้พันโทษ ไม่สามารถเข้าถึงทรัพยากร ตลอดจนไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาว ดำเนินชีวิตในสังคมอย่างเป็นปกติได้และไม่หวนกลับไปกระทำผิดซ้ำอีก

นอกจากนี้ผู้พันโทษยังมีเจตคติที่ตีตราต่อตนเอง เชื่อว่าสังคมรังเกียจ ไม่ยอมรับและไม่ให้โอกาสทำให้ไม่มั่นใจในตัวเอง และไม่เชื่อใจผู้อื่น จนเกิดการสร้างกำแพงปิดกั้นตนเองด้วยพฤติกรรมโกหก ไม่แจ้งข้อมูลที่เป็นความจริงก่อนถูกปล่อยตัว ทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่มีหน้าที่ดูแลไม่สามารถติดตามให้ความช่วยเหลือได้ เช่น การจัดหางาน เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ความรู้สึกที่ได้รับการตีตราจากสังคมเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ผู้ต้องขังรู้สึกว่าคุณภาพชีวิตเป็นผู้ที่มีความแปลกแยกจากสังคม เป็นผู้ที่สังคมรังเกียจ ไม่อาจให้โอกาสที่ดีในการกลับตนเป็นคนดีได้ ทำให้ผู้ที่

⁴ การสนทนากลุ่มเครือข่ายผู้พันโทษ ณ ห้องประชุมชั้น 3 อาคารประชาธิปไตย-ราไพพรรณีเมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2557.

พันโทฯส่วนหนึ่งได้หันหลังให้กับสังคมภายนอกอย่างสิ้นเชิง โดยมีการกระทำผิดและกลับเข้าไปใช้ชีวิตอยู่ในเรือนจำเพราะสังคมที่ไม่ให้ออกาสและตีตราให้เป็นผู้ที่มีความแตกต่างจากสังคมภายนอกอย่างสิ้นเชิง

๒. มีช่องว่างของรอยต่อในการกลับมาดำรงชีวิตในสังคมภายหลังพันโทฯ

ถึงแม้จะมีขั้นตอนการเตรียมความพร้อมปล่อย แต่ผู้พันโทฯยังมีความรู้ความเข้าใจไม่เพียงพอเกี่ยวกับช่องทางในการขอรับการช่วยเหลือเพื่อบรรเทาความเดือดร้อน โดยเฉพาะเมื่อถูกปล่อยตัวแล้วไม่สามารถกลับสู่ครอบครัวหรือชุมชนได้ เพราะเมื่อต้องโทษจำคุกตามการตัดสินของกระบวนการยุติธรรม บางกรณีทำให้ผู้ต้องขังต้องพลัดพรากจากครอบครัว นำไปสู่การสูญเสียสัมพันธภาพความเป็นครอบครัว หรือแม้แต่เป็นการตัดขาดจากความเป็นครอบครัว⁵ จึงเป็นเส้นทางสู่การเป็นคนไร้ที่พึ่ง ที่อาจต้องใช้พื้นที่สาธารณะเป็นที่พักพิง

ทั้งนี้ ผู้พันโทฯต้องพบกับอุปสรรคในการประกอบอาชีพภายหลังได้รับการปล่อยตัว โอกาสในการเข้าถึงอาชีพยังมีอยู่จำกัด ถึงแม้ขณะอยู่ในเรือนจำจะได้มีโอกาสศึกษาในระดับปริญญาหลายสาขาวิชาชีพ แต่เมื่อได้รับการปล่อยตัวก็ไม่อาจประกอบอาชีพตามสาขาที่เล่าเรียนมาได้ อาทิเช่น การระบุในระเบียบราชการที่ไม่รับผู้ที่เคยต้องโทษจำคุกเข้ารับราชการ หรือ ผู้ที่จบการศึกษานิติศาสตร์แต่ก็ไม่สามารถขอจดทะเบียนและรับใบอนุญาตให้เป็นทนายความตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. ๒๕๒๘ ได้ เป็นต้น หรือ หากจะประกอบอาชีพที่มีนายจ้างตามสถานประกอบการต่างๆ ก็พบว่าผู้ประกอบภาคเอกชนจำนวนไม่มากที่เปิดโอกาสและเต็มใจที่จะรับผู้พันโทฯเข้าทำงาน เพราะผู้ประกอบการไม่มีความมั่นใจในตัวผู้พันโทฯว่าสามารถแก้ไขพฤติกรรมเสียได้แล้วหรือไม่ ซึ่งไม่มีหน่วยงานใดสามารถรับรองหรือให้ความมั่นใจกับผู้ประกอบการภาคเอกชนได้ ถึงแม้ว่ากรมราชทัณฑ์จะมีความพยายามในการเป็นหน่วยงานนำร่องในการรับผู้พันโทฯเข้าทำงานในหน่วยงานก็ตาม ปัจจุบันผู้กระทำผิดที่พันโทฯแล้วมักเข้าสู่การประกอบอาชีพอิสระมากกว่าไปทำงานเป็นพนักงานหรือลูกจ้างบริษัท เพราะกฎระเบียบของบริษัทเอกชนและระบบราชการยังมีการระบุว่าไม่รับผู้เคยต้องโทษเข้าทำงาน⁶

นอกจากนี้ยังมีผู้พันโทฯจำนวนมากที่ไม่มีหลักฐานประกอบตนต่างๆ หลายคนกลายเป็นผู้ไร้สถานะทางทะเบียนราษฎรเป็นอุปสรรคต่อการแสดงตนในการสมัครเข้าทำงาน และยังเป็นอุปสรรคต่อการมีสิทธิได้รับสวัสดิการขั้นพื้นฐานจากรัฐ เช่น สิทธิการรักษาพยาบาลโครงการ ๓๐ บาท ด้วย

๓. ผู้ต้องขังส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีฐานะยากจน

จากภูมิหลังของผู้ต้องขังในกรมราชทัณฑ์ส่วนใหญ่มักเป็นผู้ที่มีฐานะยากจนอันแสดงให้เห็นถึงผู้ที่กระทำผิดส่วนหนึ่งในสังคมไทยเป็นผู้ที่ด้อยโอกาส ทำให้ต้องประกอบอาชีพเพราะความ

⁵ ครอบครัวผู้ต้องขัง : เขื่อนที่มองไม่เห็นในสังคม, น.ส.ฉนิศา งานสลิธ

⁶ พรประไพ เสือเขียว /article@dailynews.co.th

ด้วยโอกาส นอกจากนี้ การที่เป็นผู้ที่มีฐานะยากจนทำให้การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมต้องประสบปัญหา ไม่สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้เสมือนผู้ที่มีฐานะร่ำรวยกว่า อันเป็นอุปสรรคที่สำคัญทำให้ต้องโทษจำคุก ดังนั้น ปัญหาและอุปสรรคประการหนึ่งของกรมราชทัณฑ์ในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด คือ ผู้ต้องขัง โดยส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีฐานะยากจน แม้ทางกรมราชทัณฑ์จะมีการอบรมแก้ไขฟื้นฟูผู้ฝึกวิชาชีพให้ หากแต่เมื่อพ้นโทษไปผู้ต้องขังส่วนหนึ่งอาจไม่สามารถหางานทำเพื่อประกอบอาชีพได้ ในที่สุดก็ได้กระทำผิด เพราะความยากจนหรือ ความไม่มีโอกาสในสังคมนั่นเอง

๔. ผู้ต้องขังที่พ้นโทษไม่มีงานทำ

ปัญหาที่สำคัญของผู้ต้องขังที่พ้นโทษ คือ ผู้ต้องขังที่พ้นโทษไม่สามารถหางานทำได้ ทั้งเนื่องจากการถูกตีตราดังกล่าวข้างต้น รวมทั้งการที่เป็นผู้ที่มีฐานะยากจนก่อนต้องโทษ ทำให้แม้ขณะที่ต้องโทษ จะได้รับการฝึกวิชาชีพ หากแต่เมื่อพ้นโทษไปไม่สามารถที่จะประกอบอาชีพส่วนตัวที่ต้องใช้ทุนทรัพย์ส่วนตัวในการประกอบอาชีพได้ รวมทั้งโอกาสในการเข้าถึงแหล่งทุนในการประกอบอาชีพ ไม่ว่าจะเป็นการกู้ยืมเงินจากธนาคารเพื่อมาใช้เป็นทุนในการประกอบอาชีพจะเป็นสิ่งที่ไม่สามารถกระทำได้ ทำให้ผู้ต้องขังที่พ้นโทษโดยส่วนใหญ่ไม่สามารถประกอบอาชีพได้ และเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้ต้องขังต้องกระทำผิดและต้องโทษ กลับเข้าไปในเรือนจำ

๕. การกลับไปอยู่ในสภาพแวดล้อมเดิมก่อนต้องโทษ

สำหรับผู้ต้องขังที่กระทำผิดในประเทศไทยส่วนใหญ่ต้องโทษด้วยคดีอาชญากรรม ซึ่งสาเหตุที่สำคัญของการกระทำผิดมักเกิดจากสภาพแวดล้อมที่ชักนำให้กระทำผิด ไม่ว่าจะเป็นสภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยยาเสพติดที่ชักนำให้ผู้ต้องขังต้องเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดและต้องโทษคดีที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด เมื่อผู้ต้องขังถูกจำคุกในเรือนจำแม้ทางเรือนจำจะมีการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูให้แก่ผู้ต้องขัง หากแต่เมื่อผู้ต้องขังพ้นโทษได้กลับไปอยู่ในสภาพแวดล้อมเดิม ในที่สุดผู้พ้นโทษดังกล่าวมักจะกระทำผิดซ้ำเนื่องจากสภาพแวดล้อมเดิมที่มีส่วนกระตุ้นให้ผู้ต้องขังต้องกระทำผิด สำหรับปัญหาที่ผู้ต้องขังต้องกลับไปอยู่ในสภาพแวดล้อมเดิมดังเช่นก่อนต้องโทษเป็นปัญหาที่สำคัญ เนื่องจากทางกรมราชทัณฑ์ไม่สามารถช่วยปรับสภาพแวดล้อมภายนอกให้แก่ผู้ต้องขังได้ อันเป็นปัจจัยเสี่ยงต่อการกระทำผิดซ้ำที่สำคัญของผู้ต้องขัง

๖. การขาดหน่วยงานภายนอกที่ให้ความช่วยเหลือผู้ต้องขังภายหลังพ้นโทษ

ปัญหาที่สำคัญในการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขัง เนื่องจากแม้ผู้ต้องขังจะได้รับการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูที่ดีจากทางเรือนจำ รวมทั้งการเตรียมความพร้อมก่อนการปลดปล่อยเป็นอย่างดี หากแต่เมื่อผู้ต้องขังที่พ้นโทษที่ต้องการกลับตัวเป็นคนดีต้องการได้รับความช่วยเหลือ หรือการสงเคราะห์ภายหลังพ้นโทษ ปรากฏว่าไม่มีหน่วยงานที่ทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือ หรือ สงเคราะห์ภายหลังพ้นโทษ ทำให้ผู้พ้นโทษขาดที่พึ่ง และในที่สุดก็อาจหันไปกระทำผิดซ้ำเพื่อความอยู่รอดของชีวิต และต้องโทษจำคุกอีกครั้ง หากแต่ถ้ามีหน่วยงานที่ทำหน้าที่ใน

การให้ความช่วยเหลือ หรือ สงเคราะห์ผู้ต้องขังภายหลังพ้นโทษร่วมกับกรมราชทัณฑ์ จะทำให้กระบวนการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งในปัจจุบันมีหน่วยงานภาคเอกชนที่ทำงานเกี่ยวกับให้ความช่วยเหลือผู้พ้นโทษเป็นส่วนมาก

แนวคิดการปฏิบัติต่อผู้พ้นโทษ

ในปัจจุบันคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชนขององค์การสหประชาชาติและศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์มากขึ้น ประกอบกับบทบัญญัติในกฎหมายแม่บทรับรองสิทธิของบุคคลอย่างชัดเจนในห้วงเวลาที่ผ่านมามีอาทิ กำหนดให้บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย เท่าเทียมกันชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่อง ถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจ หรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรมหรือความคิดเห็นทางการเมืองจะกระทำมิได้ เป็นต้น

แนวคิดในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด

แนวคิดการแก้ไขฟื้นฟู(Rehabilitation Model) หรือ แนวคิดเน้นตัวแบบทางการแพทย์ (Medical Model) เป็นแนวคิดที่มุ่งคุ้มครองสังคมและตัวผู้กระทำผิดไปพร้อม ๆ กัน โดยมองที่หลักมนุษยธรรมในกระบวนการแก้ไขฟื้นฟูและมองผู้กระทำผิดเป็น “ผู้ป่วย” ที่ต้องได้รับการบำบัดเยียวยา โดยควรที่จะมีการเสริมพลัง (Empowerment) ให้เขาสามารถพึ่งตนเองได้

รูปแบบบทบาทของเจ้าหน้าที่ในการแก้ไขฟื้นฟู

ปัจจุบันมีรูปแบบการให้บริการทางสังคม/สังคมสงเคราะห์(Social Service Model) ได้แก่ เน้นการให้ความช่วยเหลือตามความต้องการ ความจำเป็น (needs) ของผู้กระทำผิด เช่น ช่วยจัดหางาน หาที่พัก ให้คำปรึกษาแนะนำด้านสังคมและจิตวิทยา และยังมีตัวแบบผสมผสาน (Combined Model) เป็นตัวแบบที่ประนีประนอมรูปแบบ Social Service Model และ Control Model กล่าวคือ เจ้าหน้าที่ให้บริการด้านสังคมแต่ขณะเดียวกันก็ควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิดไปด้วย เช่น นักสังคมสงเคราะห์ที่ทำงานกับผู้กระทำผิดจะทำงานค่อนข้างไปทาง Social Service Model ส่วนพนักงานพักการลงโทษที่ดูแลนักโทษที่ได้รับการพักโทษหรือลดวันต้องโทษอาจดูแลค่อนข้างไปทาง Control Model

แนวทางอันเหมาะสมของการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดในชุมชน ประเทศญี่ปุ่น

การบำบัดฟื้นฟูในชุมชนมุ่งเน้นให้เกิด “การแก้ไข” โดยการควบคุมดูแลและให้คำแนะนำแก่ผู้ที่เคยกระทำความผิด ให้ความช่วยเหลือที่จำเป็น รวมทั้งปรับปรุงแก้ไขความประพฤติ, ความเคยชิน, ลักษณะการดำรงชีวิตประจำวัน ฯลฯ ที่ไม่ดีอันเป็นสาเหตุการกระทำความผิดดังกล่าวควบคู่กันไปกับ “การฟื้นฟู” ทำให้สภาพที่ได้รับการแก้ไขเกิดความมั่นคงอย่างเป็นกลาง ไม่มีความเป็นอันตรายในการกระทำความผิดซ้ำอีก เน้นการทำให้อยู่ในสภาวะที่สามารถกลับเข้าสู่สังคมในฐานะของสมาชิกคนหนึ่งที่ย้อมพร้อมด้วยความสมบูรณ์อย่างแท้จริง ซึ่งหากบุคคลดังกล่าวสามารถแก้ไขฟื้นฟูตนเองได้ก็จะไม่หวนกลับไปสู่การกระทำความผิดซ้ำอีก ในทางกลับกัน หากบุคคลดังกล่าวหวนกลับไปสู่การกระทำความผิดซ้ำอีก หนทางแห่งการแก้ไขฟื้นฟูกลับยิ่งทวีความห่างไกลออกไปอีก การแก้ไขฟื้นฟูและการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำนั้น มีความสัมพันธ์กัน

ระบบการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดในชุมชนของประเทศญี่ปุ่น มีลักษณะสำคัญอย่างยิ่งต่อความร่วมมือระหว่างภาครัฐ และภาคเอกชน โดยเป็นการประสานความร่วมมือระหว่างพนักงานคุมประพฤติซึ่งเป็นข้าราชการประจำของภาครัฐ และอาสาสมัครคุมประพฤติที่ไม่เป็นข้าราชการประจำของภาครัฐที่ปฏิบัติหน้าที่โดยมิได้รับเงินเดือน ในฐานะของอาสาสมัครในชุมชน, บ้านกึ่งวิถีของภาคเอกชน, สมาคมสตรีเพื่อการฟื้นฟูและแก้ไข, สมาคมพี่สาวและพี่ชายคนโต (Big Brother and Sisters, BBS), ความร่วมมือกับนายจ้าง เป็นต้น บรรดาอาสาสมัครคุมประพฤตินี้ได้ทำหน้าที่ช่วยเหลืองานของพนักงานคุมประพฤติแค่เพียงทางด้านปริมาณเท่านั้น แต่ยังให้ความช่วยเหลือพนักงานคุมประพฤติทางด้านคุณภาพด้วยเช่นเดียวกัน เมื่อพิจารณาจากมุมมองทางด้านเศรษฐกิจจากการที่อาสาสมัครในชุมชนได้ทุ่มเทความพยายามอย่างเต็มที่ ทำให้ตระหนักว่าการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดในชุมชนของประเทศญี่ปุ่น มีการปรับเปลี่ยนสู่การมอบความปลอดภัยให้แก่สังคม จัดสรรหน้าที่การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดด้วยค่าใช้จ่ายที่ลดต่ำลงเป็นอย่างมาก

กรณีบ้านกึ่งวิถี ที่ประชุมเสนอแนะให้ขยายผู้รับผิดชอบกิจการบ้านกึ่งวิถีผ่านการผลักดันองค์กรสาธารณชนในท้องถิ่นเพื่อให้เข้าร่วมและให้ความร่วมมือในกิจการบ้านกึ่งวิถี โดยมองว่าการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดในชุมชนเป็นความจำเป็นที่ท้องถิ่นจะต้องดำเนินการได้ด้วยตนเองการเพิ่มความช่วยเหลือให้แก่บ้านกึ่งวิถีของภาคเอกชนให้เข้มแข็งขึ้นสามารถกระทำได้โดยภาครัฐต้องดำเนินบทบาทที่เหมาะสม เน้นการประสานความร่วมมือระหว่างสำนักงานคุมประพฤติกับบ้านกึ่งวิถี

ข้อสังเกตที่สำคัญ การประชุมก็คือ การให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความร่วมมือกับองค์กรส่วนท้องถิ่น การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดในชุมชนมีส่วนสำคัญในการสร้างความปลอดภัยของชุมชนท้องถิ่นเอง อีกทั้งยังเป็นการป้องกันปัญหาการกระทำความผิดซ้ำและการหวนกลับเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของผู้พ้นโทษ ดังนั้น พระราชบัญญัติการบำบัดเพื่อป้องกันผู้ก่ออาชญากรรม และพระราชบัญญัติกำกับดูแลอาสาสมัครคุมประพฤติ รวมถึงกฎหมายว่าด้วยการดำเนินกิจการบ้านกึ่งวิถีจึงได้กำหนด และให้ความสำคัญกับบทบาทขององค์กรส่วนท้องถิ่นที่มีต่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดในชุมชน ในปัจจุบันองค์กรท้องถิ่นเหล่านี้มองว่าการรักษาความสงบเรียบร้อยถือเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบหลักของตน ยิ่งไปกว่านั้นที่ประชุมยังให้ความสำคัญต่อการ

ร่างกฎหมายที่จำเป็นเกี่ยวกับการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดในชุมชนในฐานะเป็นระบบเปิดต่อประชาชนและเป็นระบบที่มีผลกระทบต่อสังคมโดยรวมในวงกว้าง

จะเห็นว่าผู้เชี่ยวชาญของญี่ปุ่นได้เน้นย้ำที่การทำงานของอาสาสมัคร การส่งเสริมการแก้ไขฟื้นฟู และจัดระบบบ้านกึ่งวิถี และการให้ความสำคัญกับชุมชนท้องถิ่น ตลอดจนปัจจัยทางด้านกฎหมายซึ่งนับเป็นการวางแนวทางของประเทศที่มีประสบการณ์ในการช่วยเหลือผู้พ้นโทษมายาวนาน จึงควรนำมาเป็นข้อพิจารณาในประเทศไทย

การนิยามศัพท์คำว่า “ผู้พ้นโทษ”

ควรให้คำนิยามคำว่า “ผู้พ้นโทษ (Discharged Offender)” ว่า หมายถึง บุคคลซึ่ง

- ๑) ผู้พ้นจากการคุมความประพฤติ
- ๒) ผู้ผ่านการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดตามกฎหมายว่าด้วยการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด
- ๓) ผู้พ้นจากการทำงานบริการสังคมแทนค่าปรับ
- ๔) ผู้ได้รับการปล่อยตัวเมื่อพ้นระยะเวลาการรับโทษหรือได้รับพระราชทานอภัยโทษ
- ๕) เด็กและเยาวชนที่ได้รับการปล่อยตัวพ้นจากการฝึกอบรมครบตามคำพิพากษาแล้ว
- ๖) ผู้ที่ได้รับการพักการลงโทษหรือลดวันต้องโทษ
- ๗) ผู้ที่พ้นจากการกักขัง กักกัน
- ๘) ผู้ที่ได้รับการนิรโทษกรรมและอยู่ในสภาวะยากลำบากอันเนื่องมาจากการดำเนินคดีนั้น
- ๙) ผู้ต้องหาที่อัยการสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องและอยู่ในสภาวะยากลำบากอันเนื่องมาจากการดำเนินคดีนั้น
- ๑๐) ผู้ที่ได้รับการชะลอการฟ้อง

นอกจากนี้ผู้เสนอว่าควรใช้ คำว่า “ผู้ได้รับผลกระทบจากระบบการยุติธรรม” แทนคำว่า “ผู้พ้นโทษ” เพื่อมิให้เป็นการตอกย้ำความรู้สึกในทางลบต่อบุคคลเหล่านั้น และเพื่อเลี่ยงการใช้คำนี้กับเด็กและเยาวชนจากสถานพินิจฯ เนื่องจากการปฏิบัติต่อเด็กในสถานที่ยังกล่าวไม่ใช่โทษ ตามประมวลกฎหมายอาญา แต่เป็นวิธีการสำหรับเด็กกระทำผิดเท่านั้น

แนวทางการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิผู้พ้นโทษ

๑. ควรบัญญัติกฎหมาย รับรองและคุ้มครองสิทธิบางประการของผู้พ้นโทษ เช่น การคืนสิทธิความเป็นพลเมืองชั้นหนึ่งให้ผู้พ้นโทษ โดยยกเลิกบันทึกประวัติการกระทำผิด (ล้างใบแดงแจ้งโทษหรือการล้างมลทิน) ในความผิดทางอาญาบางฐาน เช่น หากเคยกระทำความผิดอาญาและถูกจำคุก ในคดีที่ไม่ร้ายแรง เมื่อพ้นโทษมาแล้ว ๒ ปี หากไม่ปรากฏว่ามีการกระทำความผิดทางอาญาใดๆ ให้ยกเลิกประวัติการกระทำผิดหรือล้างมลทินโดยอัตโนมัติ แต่ถ้าเป็นคดีที่ร้ายแรงจะต้องมีการตรวจสอบเหตุปัจจัยแห่งการกระทำผิดก่อน เพราะนักโทษบางคนกระทำความผิด

ฐานฆ่าคนตายก็จริงแต่อาจกระทำด้วยความประมาท หรือไม่เจตนาหรืออาจโดยเหตุผลบางประการ เช่น ผู้หญิงที่ถูกสามีข่มเหงรังแก ทำทารุณกรรมจึงฆ่าสามี หากพ้นโทษมาแล้วกำหนดว่าจะต้องไม่กระทำผิดขึ้นอีกภายในระยะเวลาเท่าใด (เช่น ๕ ปี) จึงจะมียกเลิกประวัติการกระทำผิดให้โดยอัตโนมัติ ส่วนในคดีเด็กและเยาวชนซึ่งเคยผ่านสถานพินิจเด็กฯ อันมิใช่โทษทางอาญา ควรมีบทบัญญัติมิให้เปิดเผยประวัติการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนนั้นไปยังหน่วยงานอื่น เว้นแต่เป็นไปเพื่อประโยชน์ของเด็กๆ

๒. ควรให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมาย ได้แก่ การให้คำปรึกษาข้อกฎหมายหรือให้คำปรึกษาทางกฎหมายหากมีคดีความเกี่ยวกับสิทธิของผู้พ้นโทษ (เช่น บทบาทของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ สภาทนายความ ฯลฯ)

๓. ควรมีบทบัญญัติทางกฎหมาย กฎ ระเบียบที่ชัดเจนในเรื่องบทบาท ภาระหน้าที่ขององค์กรเครือข่ายของรัฐให้มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงหรือรับช่วงต่อ กระทรวงการพัฒนาสังคมฯจะมีกระบวนการอย่างไรต่อจากกรมราชทัณฑ์ กรมคุมประพฤติ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงสาธารณสุขหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อบจ. อบต. เทศบาล)

๔. ควรมีบทบัญญัติทางกฎหมายรับรองบ้านพักชั่วคราวของผู้พ้นโทษ

เนื่องจากผู้พ้นโทษจากเรือนจำ หรือพ้นจากกระบวนการยุติธรรม ในกรณีอื่นๆที่มีความจำเป็นเรื่องที่อยู่อาศัยและควรได้รับการแก้ไขฟื้นฟูต่อเนื่อง จะต้องมีการรองรับต่อเนื่องทันที โดยการจัดสถานที่พักชั่วคราวที่เหมาะสม อาจใช้ชื่อแตกต่างกันไป เช่น เรียกว่า บ้านกึ่งวิถี (Halfway houses) หอพัก (Hostel) ระเบียงบ้าน (Corridor) โดยมีหลักเกณฑ์อย่างเป็นทางการเพื่อวางมาตรฐานขั้นต่ำในการบริหารจัดการ เช่น ๑) ลักษณะของสถานที่ อาจเป็นสิ่งปลูกสร้างใหม่ บ้านธรรมดา หรือโรงแรมเก่า ๒) ผู้ดำเนินการเป็นมูลนิธิหรือองค์กรเอกชนเป็นหลัก โดยรัฐอำนวยความสะดวก ๓) การเลือกสถานที่ตั้งที่เหมาะสม เช่น ในการเดินทางไปทำงานไม่ทำให้ชุมชนนั้นเกิดความกลัวหรือหวาดระแวง ๔) การคัดเลือกเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบที่มีคุณภาพ โดยความร่วมมือระหว่างรัฐกับเอกชน ๕) จำนวนผู้พ้นโทษ ในสหรัฐมักจะไม่เกิน ๕๐ คน ในญี่ปุ่นประมาณ ๑๐๐ คน ๖) ระยะเวลาที่อนุญาตให้พักอาศัย ประมาณไม่เกิน ๓ เดือน ๗) รายได้ของสถานที่พักชั่วคราว มาจากกองทุนสงเคราะห์ผู้พ้นโทษ กองทุนหมุนเวียนสำหรับผู้พ้นโทษ (เช่นที่ รัฐ Mississippi สหรัฐอเมริกา) กองทุนแห่งชาติ (National Fund ของรัฐบาลญี่ปุ่น) เงินบริจาคจากบุคคลทั่วไป รายได้จากกิจกรรมของบ้าน เงินอุดหนุนจากเทศบาล เงินช่วยเหลือจากสมาชิกซึ่งพักอาศัยเกินกำหนดเวลา ๘) มีโปรแกรมการให้คำปรึกษาหรือบำบัดรักษาให้บริการด้วย

๕. ควรเน้นการใช้ชุมชนเป็นฐานในการช่วยเหลือคุ้มครองพิทักษ์สิทธิผู้พ้นโทษ

เช่น การใช้วัดเป็นที่พักพิงชั่วคราวสำหรับผู้พ้นโทษเสริมงานบ้านกึ่งวิถีแบบเป็นทางการ อย่างไรก็ตามจะต้องมีการทำงานความคิดกับชุมชนก่อน โดยเฉพาะกับผู้นำชุมชน เพื่อสร้างความเข้าใจถึงความรับผิดชอบของชุมชนต่อการช่วยเหลือผู้พ้นโทษและสร้างความตระหนักถึงความสำคัญในการปฏิบัติต่อผู้พ้นโทษเพื่อประโยชน์ของชุมชน เพราะเป็นการป้องกันชุมชนทางอ้อม

๖. ควรส่งเสริมการทำงานของมูลนิธิเอกชน เพื่อให้การบริการสามารถเข้าถึงผู้รับบริการที่เป็นผู้พิการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และทำให้ผู้พิการมีทางเลือกมากขึ้นในการเข้าถึงบริการที่หลากหลาย เช่น มูลนิธิแก้ไขฟื้นฟูและสงเคราะห์ผู้กระทำผิด มูลนิธิพิบูลสงเคราะห์ มูลนิธิพันธกิจเรือนจำคริสเตียน กรุงเทพฯ เป็นต้น ซึ่งในทางปฏิบัติรัฐจะต้องทำงานควบคู่ไปกับเอกชน

๗. ควรส่งเสริมความเข้มแข็งของระบบอาสาสมัครสำหรับช่วยเหลือผู้พิการเพื่อสร้างเครือข่ายภาคประชาชนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เช่น อพม. อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ อช. อาสาสมัครพัฒนาชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน อสค. อาสาสมัครคุมประพฤติ กรมคุมประพฤติ อสม. อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อาสาสมัครจัดหางาน กรมการจัดหางาน อาสาสมัครสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย เป็นต้น เพราะในความเป็นจริงอาสาสมัครมีศักยภาพที่จะช่วยงานสงเคราะห์ผู้พิการได้ หากรัฐมีแผนงานที่เป็นระบบในการฝึกอบรมเพิ่มพูนความสามารถของอาสาสมัครเหล่านั้นอย่างเสมอ

๘. ควรมองการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด โดยเฉพาะกลุ่มผู้พิการในภาพรวม เพื่อก่อให้เกิดความตระหนัก ในการร่วมมือกันทำงานในเชิงป้องกันทั้งระบบไม่ว่าจะเป็นระบบการปฏิบัติต่อผู้พิการในการให้บริการด้านสวัสดิการ ระบบงานยุติธรรมและชุมชน

ภาคผนวก

- ร่างพระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ.
(หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ เป็นผู้เสนอ)
- บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ
การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ.

ร่างพระราชบัญญัติ
การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ.
(หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ เป็นผู้เสนอ)

ด่วนที่สุด

ที่ นร ๐๕๐๓/ ๑๖๐๕๕

สำนักนายกรัฐมนตรี
ทำเนียบรัฐบาล กทม. ๑๐๓๐๐

๕ กันยายน ๒๕๕๗

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติที่เสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติ จำนวน ๕ ฉบับ

กราบเรียน ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สิ่งที่ส่งมาด้วย ร่างพระราชบัญญัติในเรื่องนี้ จำนวน ๕ ฉบับ

ด้วยคณะรักษาความสงบแห่งชาติได้ประชุมปรึกษาลงมติให้เสนอร่างพระราชบัญญัติต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ จำนวน ๕ ฉบับ ดังนี้

๑. ร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง (ฉบับที่ ..)

พ.ศ.

๒. ร่างพระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ.

๓. ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (การดำเนินคดีแบบกลุ่ม)

๔. ร่างพระราชบัญญัติรถยนต์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

๕. ร่างพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติจึงได้ใช้อำนาจหน้าที่ของนายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรีตามมาตรา ๔๓ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ เสนอร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว จำนวน ๕ ฉบับ ต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติเป็นเรื่องด่วน ดังที่ได้ส่งมาพร้อมนี้

จึงขอเสนอร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว จำนวน ๕ ฉบับ พร้อมด้วยบันทึกหลักการและเหตุผล และบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญ มาเพื่อขอได้โปรดนำเสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาเป็นเรื่องด่วนต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

พลเอก

(ประยุทธ์ จันทร์โอชา)

หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

โทร. ๐ ๒๒๘๒ ๒๗๓๐ (ภาคกลาง)

โทรสาร ๐ ๒๒๘๒ ๐๑๖๐ (Desktop/คสช./ส่งสภา)

(๒)

ร่างฯ ที่ สคก. ตรวจสอบพิจารณาแล้ว
เรื่องเสร็จที่ ๖๖๑/๒๕๕๓

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง
พ.ศ.

หลักการ

ให้มีกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

เหตุผล

โดยที่คนไร้ที่พึ่งเป็นบุคคลที่ประสบปัญหาในสังคม ขาดความมั่นคงในการดำรงชีวิตได้อย่างปกติ ไม่มีที่อยู่อาศัยที่เหมาะสม ไม่สามารถหารายได้เพียงพอแก่การยังชีพ ซึ่งบุคคลเหล่านี้อยู่ในฐานะที่ไม่อาจช่วยเหลือตนเองได้และไม่อาจพึ่งพาบุคคลอื่นได้ ทำให้มีชีวิตอยู่อย่างยากลำบาก มีมาตรฐานการดำรงชีพที่ต่ำกว่ามาตรฐานความเป็นอยู่ของบุคคลทั่วไปสมควรต้องคุ้มครองให้คนไร้ที่พึ่งสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข มีปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต และมีสภาพร่างกายและจิตใจ เช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป โดยกำหนดวิธีการคุ้มครองไว้อย่างชัดเจนและเหมาะสม จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ร่าง
พระราชบัญญัติ
การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง
พ.ศ.

.....
.....
.....

.....

.....

.....

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

.....

.....

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ.”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

“คนไร้ที่พึ่ง” หมายความว่า บุคคลซึ่งไร้ที่อยู่อาศัยและไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ และให้รวมถึงบุคคลที่อยู่ในสภาวะยากลำบากและไม่อาจพึ่งพาบุคคลอื่นได้ ทั้งนี้ ตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

“การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง” หมายความว่า การจัดสวัสดิการสังคม การเสริมสร้างสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ การรักษาพยาบาล การส่งเสริมการศึกษาและอาชีพ การส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างโอกาสในสังคม การพัฒนาคุณภาพชีวิต การสนับสนุนให้คนไร้ที่พึ่งมีงานทำและมีที่พักอาศัย และการป้องกันมิให้มีการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมต่อคนไร้ที่พึ่ง

“องค์กรสาธารณประโยชน์” หมายความว่า องค์กรภาคเอกชนที่ได้รับการรับรองให้ดำเนินงานด้านการจัดสวัสดิการสังคมตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม

“องค์กรสวัสดิการชุมชน” หมายความว่า องค์กรภาคประชาชนที่จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดสวัสดิการสังคมให้แก่สมาชิกในชุมชน หรือปฏิบัติงานด้านการจัดสวัสดิการสังคมของเครือข่ายองค์กรสวัสดิการชุมชน และได้รับการรับรองให้ดำเนินงานด้านการจัดสวัสดิการสังคมตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า กระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเป็นกรม ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจที่ตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกา หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ

“สำนักงาน” หมายความว่า สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

“กรรมการ” หมายความว่า กรรมการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

หมวด ๑

คณะกรรมการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

มาตรา ๕ ให้มีคณะกรรมการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ประกอบด้วย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นรองประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงยุติธรรม ปลัดกระทรวงแรงงาน ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ปลัดกระทรวงสาธารณสุข ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ อธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งไม่เกินเจ็ดคน เป็นกรรมการ

ให้ผู้อำนวยการสำนักงานเป็นกรรมการและเลขานุการ และให้ผู้อำนวยการสำนักงานแต่งตั้งข้าราชการของสำนักงานอีกไม่เกินสองคนเป็นผู้ช่วยเลขานุการ

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งตามวรรคหนึ่ง ให้แต่งตั้งจากผู้มีความรู้และความเชี่ยวชาญด้านการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง การสังคมสงเคราะห์หรือการจัดสวัสดิการสังคม ซึ่งไม่เป็นข้าราชการที่มีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ เว้นแต่เป็นผู้สอนในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

มาตรา ๖ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี ในกรณีที่กรรมการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ หากยังมีได้แต่งตั้งกรรมการใหม่ ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้นปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่ากรรมการซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่ แต่ต้องไม่เกินเก้าสิบวันนับแต่วันที่กรรมการพ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้น กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระอาจได้รับการแต่งตั้งอีกได้ แต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระไม่ได้

มาตรา ๗ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
พ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (๑) ตาย
- (๒) ลาออก
- (๓) เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ
- (๔) รัฐมนตรีให้ออก เพราะบกพร่องต่อหน้าที่ มีความประพฤติเสื่อมเสีย

หรือหย่อนความสามารถ

(๕) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้
กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

มาตรา ๘ ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระให้รัฐมนตรีแต่งตั้ง
ผู้อื่นเป็นกรรมการแทนได้ และให้ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการ
ซึ่งตนแทน

ในกรณีที่มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มขึ้นในระหว่างที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
ที่แต่งตั้งไว้แล้วยังมีวาระอยู่ในตำแหน่ง ให้ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้เป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มขึ้น
อยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งได้แต่งตั้งไว้แล้ว

ในระหว่างที่ยังไม่ได้แต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิแทนตำแหน่งที่ว่างให้คณะกรรมการ
ประกอบด้วยกรรมการเท่าที่เหลืออยู่

มาตรา ๙ คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) เสนอนโยบายและมาตรการเกี่ยวกับการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งต่อคณะรัฐมนตรี
เพื่อพิจารณาและมอบหมายให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องรับไปดำเนินการ

(๒) เสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีให้มีหรือปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ
หรือมติคณะรัฐมนตรีที่สนับสนุนนโยบายและมาตรการเกี่ยวกับการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

(๓) ประกาศกำหนดประเภทหรือลักษณะของบุคคลที่อยู่ในสภาวะยากลำบาก
และไม่อาจพึ่งพาคู่คนอื่นได้ เพื่อให้การคุ้มครองตามพระราชบัญญัตินี้

(๔) ประกาศกำหนดหลักเกณฑ์การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

(๕) ประกาศกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานของสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

(๖) ประกาศกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการสนับสนุนการดำเนินการ
แก่หน่วยงานของรัฐ องค์กรสาธารณประโยชน์ องค์กรสวัสดิการชุมชน องค์กรภาคเอกชนอื่น
สถาบันศาสนา กลุ่มคนไร้ที่พึ่ง หรือกลุ่มบุคคล เพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

(๗) ประกาศกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการร้องเรียนตามมาตรา ๒๗

(๘) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของหน่วยงานของรัฐ องค์กรสาธารณประโยชน์
องค์กรสวัสดิการชุมชน และองค์กรภาคเอกชนอื่น เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับ
การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

(๙) ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลในการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

(๑๐) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ
หรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

(๖)

นโยบายและมาตรการเกี่ยวกับการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งตาม (๑) ซึ่งคณะรัฐมนตรีอนุมัติแล้ว รวมทั้งประกาศตาม (๓) (๔) (๕) (๖) และ (๗) เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

มาตรา ๑๐ การประชุมของคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดจึงจะเป็นองค์ประชุม

ในการประชุมคณะกรรมการ ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานกรรมการเป็นประธานในที่ประชุม ถ้าประธานกรรมการและรองประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการซึ่งมาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

ในการปฏิบัติหน้าที่ กรรมการผู้ใดมีส่วนได้เสียโดยตรงหรือโดยอ้อมในเรื่องที่คณะกรรมการพิจารณา ให้กรรมการผู้นั้นแจ้งให้ที่ประชุมทราบและให้ที่ประชุมพิจารณาว่ากรรมการผู้นั้นสมควรจะอยู่ในที่ประชุมและมีมติในการประชุมเรื่องนั้นได้หรือไม่ ทั้งนี้ ตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

การลงมติของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา ๑๑ ให้คณะกรรมการมีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการ เพื่อปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใด ตามที่คณะกรรมการมอบหมายได้

ให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๑๐ มาใช้บังคับแก่การประชุมของคณะอนุกรรมการ โดยอนุโลม

มาตรา ๑๒ ให้สำนักงานมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) รับผิดชอบงานธุรการ งานประชุม และกิจการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับงานของคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ และรวบรวมข้อมูล ศึกษา วิจัย และพัฒนางานเกี่ยวกับการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

(๒) ประสานงานกับหน่วยงานของรัฐ องค์กรสาธารณประโยชน์ องค์กรสวัสดิการชุมชน และองค์กรภาคเอกชนอื่น เพื่อดำเนินการจัดทำนโยบายและมาตรการเกี่ยวกับการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งเสนอต่อคณะกรรมการ และดำเนินการให้มีการปฏิบัติตามนโยบายและมาตรการเกี่ยวกับการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

(๓) เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและรายละเอียดของนโยบายและมาตรการเกี่ยวกับการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

(๔) ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการปฏิบัติตามนโยบายและมาตรการเกี่ยวกับการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

หมวด ๒

สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งและศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

มาตรา ๑๓ ในกรณีที่กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เห็นสมควร จัดตั้งสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งในเขตพื้นที่ใด หรือเห็นสมควรให้สถานสงเคราะห์ใด ที่ดำเนินการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งเป็นสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ให้เสนอต่อคณะกรรมการเพื่อพิจารณาประกาศ การจัดตั้งสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

ประกาศการจัดตั้งสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งให้กำหนดเขตพื้นที่ให้การคุ้มครอง ไว้ด้วย

ให้กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการมีหน้าที่รับผิดชอบการดำเนินงานของ สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

มาตรา ๑๔ สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ดังต่อไปนี้

(๑) สำรวจและติดตามสภาพและปัญหาเกี่ยวกับคนไร้ที่พึ่งในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบ

(๒) สืบเสาะข้อมูลเกี่ยวกับคนไร้ที่พึ่งที่ขอรับการคุ้มครองหรือที่ถูกส่งตัว

มายังสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งตามมาตรา ๒๐ หรือมาตรา ๒๒ และให้การคุ้มครอง รวมทั้งรับตัว คนไร้ที่พึ่งไว้

(๓) จัดให้มีที่พักอาศัย อาหาร และเครื่องนุ่งห่มที่เหมาะสมและถูกสุขลักษณะ จัดให้มีการตรวจสุขภาพกายและสุขภาพจิต ผูกอบรมและฝึกอาชีพ รวมทั้งหาอาชีพให้แก่คนไร้ที่พึ่ง

(๔) ประสานงานเพื่อจัดส่งคนไร้ที่พึ่งไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบในกรณีที่มีกฎหมาย เฉพาะเพื่อคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งประเภทนั้น

(๕) ให้คำปรึกษา แนะนำ และช่วยเหลือคนไร้ที่พึ่งในด้านการดำรงชีวิต ด้านกฎหมาย หรือด้านอื่น เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุขเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป

(๖) ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลในการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

(๗) ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการกำหนด

การปฏิบัติงานของสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งให้เป็นไปตามมาตรฐานที่คณะกรรมการกำหนด ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นของคนไร้ที่พึ่งด้วย

มาตรา ๑๕ ให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์สนับสนุนให้องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรสาธารณประโยชน์ องค์กรสวัสดิการชุมชน องค์กรภาคเอกชนอื่น สถาบัน ศาสนา หรือกลุ่มคนไร้ที่พึ่ง จัดให้มีการดำเนินการในลักษณะเดียวกับสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหรือมีส่วนร่วม ในการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

ในกรณีที่การดำเนินการขององค์กรตามวรรคหนึ่งเป็นไปตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน ที่คณะกรรมการกำหนดตามมาตรา ๑๔ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ อาจพิจารณาให้การสนับสนุนด้านการเงินหรือด้านอื่น ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๑๖ สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งอาจจัดให้มีศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง เพื่อดำเนินการให้การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งและทำหน้าที่เป็นเครือข่ายให้สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ในเขตพื้นที่หรือสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งอื่น

ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) ตรวจสอบและติดตามสภาพและปัญหาเกี่ยวกับคนไร้ที่พึ่ง

(๒) สืบเสาะข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับคนไร้ที่พึ่งที่ขอรับการคุ้มครองหรือที่ถูกส่งตัวมายังศูนย์ คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งตามมาตรา ๒๐ หรือมาตรา ๒๒ และให้การคุ้มครองในเบื้องต้นแก่คนไร้ที่พึ่ง รวมทั้งรับ ตัวคนไร้ที่พึ่งไว้

(๓) ประสานงานเพื่อจัดส่งคนไร้ที่พึ่งไปยังสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

(๔) ให้การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งตามที่สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งมอบหมายหรือตามที่ศูนย์ คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งเห็นสมควร

มาตรา ๑๗ ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐ องค์กรสาธารณประโยชน์ องค์กรสวัสดิการชุมชน องค์กรภาคเอกชนอื่น สถาบันศาสนา กลุ่มคนไร้ที่พึ่ง หรือกลุ่มบุคคล จัดให้มีการดำเนินการ ในลักษณะเดียวกับศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ อาจพิจารณาให้การสนับสนุนด้านการเงินหรือด้านอื่น ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๑๘ ให้สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ศูนย์พัฒนา สังคมประจำจังหวัด หรือส่วนราชการอื่นที่ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กำหนด เป็นศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

หมวด ๓ การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

มาตรา ๑๙ คนไร้ที่พึ่งมีสิทธิขอรับการคุ้มครองจากสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง หรือศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

มาตรา ๒๐ ในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับแจ้งหรือพบเห็นคนไร้ที่พึ่ง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีหน้าที่ให้คำปรึกษา แนะนำ และช่วยเหลือ ตลอดจนจัดส่งคนไร้ที่พึ่งไปยัง สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหรือศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

มาตรา ๒๑ ให้สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหรือศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งให้การคุ้มครองคนไร้ ที่พึ่ง โดยพิจารณาตามความเหมาะสมของสภาพและปัญหาของคนไร้ที่พึ่ง ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่ คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๒๒ ในกรณีที่บุคคลใดถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับการพักอาศัย ในที่สาธารณะตามกฎหมายหรือข้อบัญญัติท้องถิ่น หากเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายหรือข้อบัญญัติท้องถิ่นนั้นเห็นว่าบุคคลดังกล่าวมีลักษณะเป็นคนที่พืงและสมควรได้รับการคุ้มครองในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พืง ให้เจ้าหน้าที่ส่งตัวคนไร้ที่พืงนั้นไปยังสถานคุ้มครองคนไร้ที่พืงหรือศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พืง ทั้งนี้ โดยความยินยอมของคนไร้ที่พืงเว้นแต่คนไร้ที่พืงอยู่ในภาวะที่ไม่อาจให้ความยินยอมได้ และให้เจ้าหน้าที่ระงับการดำเนินคดีไว้ชั่วคราวจนกว่าจะได้รับแจ้งตามวรรคสอง

ในกรณีที่คนไร้ที่พืงไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขของสถานคุ้มครองคนไร้ที่พืง ให้สถานคุ้มครองคนไร้ที่พืงแจ้งให้เจ้าหน้าที่ตามกฎหมายหรือข้อบัญญัติท้องถิ่นพิจารณาดำเนินคดีต่อไป

ในกรณีที่คนไร้ที่พืงได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขของสถานคุ้มครองคนไร้ที่พืง ให้สถานคุ้มครองคนไร้ที่พืงแจ้งให้เจ้าหน้าที่ตามกฎหมายหรือข้อบัญญัติท้องถิ่นนั้นยุติการดำเนินคดี และให้ถือว่าสิทธิหน้าที่อาญามาฟ้องระงับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา ๒๓ ในกรณีที่ปรากฏว่าคนไร้ที่พืงผู้ใดเป็นบุคคลซึ่งมีกฎหมายเฉพาะให้การคุ้มครองอยู่แล้ว สถานคุ้มครองคนไร้ที่พืงหรือศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พืงอาจให้ความช่วยเหลือเท่าที่จำเป็นในเบื้องต้น แล้วจัดส่งคนไร้ที่พืงผู้นั้นไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบตามกฎหมายนั้น เว้นแต่ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นและสมควรเพื่อประโยชน์ของคนไร้ที่พืง สถานคุ้มครองคนไร้ที่พืง จะดำเนินการรับตัวคนไร้ที่พืงผู้นั้นไว้ในความดูแลต่อไปก็ได้

มาตรา ๒๔ คนไร้ที่พืงซึ่งจะเข้าพักอาศัยในสถานที่ซึ่งสถานคุ้มครองคนไร้ที่พืงจัดให้ ต้องจัดทำข้อตกลงเข้าร่วมการอบรมเพื่อฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจ การประกอบอาชีพ และการทำงาน ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่สถานคุ้มครองคนไร้ที่พืงกำหนด

ในกรณีที่เห็นสมควร สถานคุ้มครองคนไร้ที่พืงอาจจัดให้คนไร้ที่พืงจัดทำข้อตกลงในการขอรับการคุ้มครองอื่นด้วยก็ได้

ในกรณีที่คนไร้ที่พืงปฏิเสธการจัดทำข้อตกลงหรือฝ่าฝืนข้อตกลง สถานคุ้มครองคนไร้ที่พืงอาจงดให้การคุ้มครองบางประการแก่คนไร้ที่พืงผู้นั้นได้

มาตรา ๒๕ ในระหว่างการเข้าร่วมการฝึกอาชีพและการเริ่มต้นการประกอบอาชีพ คนไร้ที่พืงอาจได้รับเงินช่วยเหลือในการยังชีพตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๒๖ สถานคุ้มครองคนไร้ที่พืง ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พืง หรือสถานที่ที่รับคนไร้ที่พืงไว้ทำงานต้องปกปิดข้อมูลส่วนบุคคลของคนไร้ที่พืง เว้นแต่เป็นการเปิดเผยตามที่กฎหมายกำหนด

มาตรา ๒๗ ในกรณีที่คนไร้ที่พืงไม่ได้รับการคุ้มครองหรือได้รับการปฏิบัติที่ไม่เหมาะสมจากสถานคุ้มครองคนไร้ที่พืงหรือศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พืง อาจร้องเรียนต่อคณะกรรมการได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๒๘ บทบัญญัติในหมวดนี้ไม่กระทบกระเทือนการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง
ที่ดำเนินการตามกฎหมายอื่น หรือตามที่หน่วยงานของรัฐ องค์กรสาธารณประโยชน์ องค์กรสวัสดิการ
ชุมชน หรือองค์กรภาคเอกชนอื่น ดำเนินการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งโดยวิธีการอื่น

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๒๙ ในกรณีที่ยังมิได้มีการจัดตั้งสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งตามพระราชบัญญัตินี้ ให้
สถานสงเคราะห์ในสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ที่ทำหน้าที่
ให้การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เป็นสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งชั่วคราว
เพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....
นายกรัฐมนตรี

บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญ
ของร่างพระราชบัญญัติ
การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ.

บันทึกวิเคราะห์สรุป
สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ.

คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้เสนอร่างพระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ. ต่อสภาผู้แทนราษฎร และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้จัดทำบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ ดังต่อไปนี้

๑. เหตุผลและความจำเป็นในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ

โดยที่คนไร้ที่พึ่งเป็นบุคคลที่ประสบปัญหาในสังคม ขาดความมั่นคงในการดำรงชีวิต ได้อย่างปกติ ไม่มีที่อยู่อาศัยที่เหมาะสม ไม่สามารถหารายได้เพียงพอแก่การยังชีพ บุคคลเหล่านี้ อยู่ในสถานะที่ไม่อาจช่วยเหลือตนเองได้ และไม่อาจพึ่งพาบุคคลอื่นได้ ทำให้มีชีวิตอยู่อย่างยากลำบาก มีมาตรฐานการดำรงชีพที่ต่ำกว่ามาตรฐานความเป็นอยู่ของบุคคลทั่วไป สมควรต้องคุ้มครอง ให้คนไร้ที่พึ่งสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข มีปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต และมีสภาพร่างกายและจิตใจ เช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป โดยกำหนดวิธีการคุ้มครองไว้อย่างชัดเจน และเหมาะสม จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๒. สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ

๒.๑ คณะกรรมการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

(๑) กำหนดให้มีคณะกรรมการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ประกอบด้วย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นประธานกรรมการ กรรมการโดยตำแหน่ง จำนวนสิบคน กรรมการซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนไม่เกินเจ็ดคน โดยมีผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ เป็นกรรมการและเลขานุการ และให้ผู้อำนวยการสำนักงานฯ แต่งตั้งข้าราชการของสำนักงานฯ อีกไม่เกินสองคนเป็นผู้ช่วยเลขานุการ คณะกรรมการฯ มีอำนาจหน้าที่เสนอนโยบายและมาตรการเกี่ยวกับการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาและมอบหมายให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องรับไปดำเนินการ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของหน่วยงานของรัฐ องค์กรสาธารณประโยชน์ องค์กรสวัสดิการชุมชน และองค์กรภาคเอกชนอื่น เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง (ร่างมาตรา ๕ และร่างมาตรา ๙)

(๒) กำหนดให้สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ รับผิดชอบงานธุรการ งานประชุม และกิจการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับงานของคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ และรวบรวมข้อมูล ศึกษา วิจัย และพัฒนางานเกี่ยวกับการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามนโยบายและมาตรการเกี่ยวกับการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง (ร่างมาตรา ๑๒)

๒.๒ สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งและศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

(๑) กำหนดให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สามารถจัดตั้งสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง หรือหากเห็นสมควรให้สถานสงเคราะห์ใดที่ดำเนินการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งเป็นสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เสนอต่อคณะกรรมการเพื่อพิจารณาประกาศการจัดตั้งสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งได้ และกำหนดให้กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการมีหน้าที่รับผิดชอบการดำเนินงานของสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง (ร่างมาตรา ๑๓)

(๒) กำหนดให้สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการสำรวจ ติดตาม และสืบเสาะข้อมูลเกี่ยวกับคนไร้ที่พึ่ง จัดให้มีที่พักอาศัย อาหาร และเครื่องนุ่งห่มที่เหมาะสม และถูกสุขลักษณะ ให้คำปรึกษา แนะนำ และช่วยเหลือคนไร้ที่พึ่งในด้านการดำรงชีวิตด้านกฎหมายหรือด้านอื่น รวมทั้งติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลในการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง (ร่างมาตรา ๑๔)

(๓) กำหนดให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์สนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรสาธารณประโยชน์ องค์กรสวัสดิการชุมชน องค์กรภาคเอกชนอื่น สถาบันศาสนา หรือกลุ่มคนไร้ที่พึ่ง จัดให้มีการดำเนินการในลักษณะเดียวกับสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง หรือมีส่วนร่วมในการให้การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง และหากองค์กรดังกล่าวดำเนินการเป็นไปตามมาตรฐานการปฏิบัติงานที่คณะกรรมการกำหนด กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์อาจพิจารณาให้การสนับสนุนด้านการเงินหรือด้านอื่น ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด (ร่างมาตรา ๑๕)

(๔) กำหนดให้สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งอาจจัดให้มีศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งเพื่อทำหน้าที่เป็นเครือข่ายให้สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง โดยมีอำนาจหน้าที่ในการสำรวจ ติดตาม และสืบเสาะข้อมูลเกี่ยวกับคนไร้ที่พึ่ง และให้การคุ้มครองในเบื้องต้นแก่คนไร้ที่พึ่ง รวมทั้งประสานงานเพื่อจัดส่งคนไร้ที่พึ่งไปยังสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง และกำหนดให้สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ศูนย์พัฒนาสังคมประจำจังหวัด หรือส่วนราชการอื่นที่ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์กำหนด เป็นศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง (ร่างมาตรา ๑๖ และร่างมาตรา ๑๘)

(๕) กำหนดให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์พิจารณาให้การสนับสนุนด้านการเงินหรือด้านอื่นแก่หน่วยงานของรัฐ องค์กรสาธารณประโยชน์ องค์กรสวัสดิการชุมชน องค์กรภาคเอกชนอื่น สถาบันศาสนา กลุ่มคนไร้ที่พึ่ง หรือกลุ่มบุคคลที่จัดให้มีการดำเนินการในลักษณะเดียวกับศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด (ร่างมาตรา ๑๗)

๒.๓ การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

(๑) กำหนดให้คนไร้ที่พึ่งมีสิทธิขอรับการคุ้มครองจากสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหรือศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง (ร่างมาตรา ๑๙)

(๒) กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีหน้าที่ให้คำปรึกษา แนะนำ และช่วยเหลือตลอดจนจัดส่งคนไร้ที่พึ่งไปยังสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหรือศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ในกรณีที่ได้รับแจ้งหรือพบเห็นคนไร้ที่พึ่ง (ร่างมาตรา ๒๐)

(๓) กำหนดให้สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหรือศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งให้การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง โดยพิจารณาตามความเหมาะสมของสภาพและปัญหาของคนไร้ที่พึ่ง ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำหนด (ร่างมาตรา ๒๑)

(๔) กำหนดให้เจ้าหน้าที่ตามกฎหมายหรือข้อบัญญัติท้องถิ่นมีอำนาจส่งตัวคนไร้ที่พึ่งที่ถูกกล่าวหาในความผิดเกี่ยวกับการพักอาศัยในที่สาธารณะตามกฎหมายหรือข้อบัญญัติท้องถิ่นไปยังสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหรือศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง หากเห็นว่าบุคคลนั้นมีลักษณะเป็นคนไร้ที่พึ่งและสมควรเข้ารับการคุ้มครองในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ทั้งนี้ โดยความยินยอมของคนไร้ที่พึ่งเว้นแต่คนไร้ที่พึ่งอยู่ในภาวะที่ไม่อาจให้ความยินยอมได้ และให้เจ้าหน้าที่ระงับการดำเนินคดีไว้ชั่วคราว และกำหนดให้สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งมีหน้าที่แจ้งให้เจ้าหน้าที่ทราบในกรณีที่คนไร้ที่พึ่งปฏิบัติตามเงื่อนไขหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขของสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งเพื่อให้เจ้าหน้าที่ยุติการดำเนินคดีหรือพิจารณาดำเนินคดีต่อไป ตามลำดับ (ร่างมาตรา ๒๒)

(๕) กำหนดให้สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหรือศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งให้ความช่วยเหลือเท่าที่จำเป็นในเบื้องต้น แล้วจัดส่งคนไร้ที่พึ่งผู้นั้นไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบตามกฎหมาย ในกรณีที่ปรากฏว่าคนไร้ที่พึ่งผู้ใดเป็นบุคคลซึ่งมีกฎหมายเฉพาะให้การคุ้มครองอยู่แล้ว เว้นแต่ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นและสมควรเพื่อประโยชน์ของคนไร้ที่พึ่ง สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งจะดำเนินการรับตัวคนไร้ที่พึ่งผู้นั้นไว้ในความดูแลต่อไปก็ได้ (ร่างมาตรา ๒๓)

(๖) กำหนดให้คนไร้ที่พึ่งซึ่งจะเข้าพักอาศัยในสถานที่ซึ่งสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งจัดให้ ต้องจัดทำข้อตกลงเข้าร่วมการอบรมเพื่อฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจ การประกอบอาชีพและทำงาน และอาจจัดทำข้อตกลงในการขอรับการคุ้มครองอื่นด้วยก็ได้ แต่หากปฏิเสธการจัดทำข้อตกลงหรือฝ่าฝืนข้อตกลง สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งอาจงดให้การคุ้มครองบางประการแก่คนไร้ที่พึ่งผู้นั้นได้ (ร่างมาตรา ๒๔)

(๗) กำหนดให้คณะกรรมการมีอำนาจกำหนดเงินช่วยเหลือในการยังชีพแก่คนไร้ที่พึ่งในระหว่างการเข้าร่วมการฝึกอาชีพและการเริ่มต้นการประกอบอาชีพ (ร่างมาตรา ๒๕)

(๘) กำหนดให้สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง หรือสถานที่รับคนไร้ที่พึ่งไว้ทำงานต้องปกปิดข้อมูลส่วนบุคคลของคนไร้ที่พึ่ง เว้นแต่เป็นการเปิดเผยตามที่กฎหมายกำหนด (ร่างมาตรา ๒๖)

(๙) กำหนดให้คนไร้ที่พึ่งที่ไม่ได้รับการคุ้มครองหรือได้รับการปฏิบัติที่ไม่เหมาะสมจากสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหรือศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งอาจร้องเรียนต่อคณะกรรมการได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด (มาตรา ๒๗)

๒.๔ บทเฉพาะกาล

(๑) แก่ไขบทเฉพาะกาล โดยกำหนดให้ในกรณีที่ยังมิได้มีการจัดตั้งสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งตามพระราชบัญญัตินี้ ให้สถานสงเคราะห์ในสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ที่ทำหน้าที่ให้การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เป็นสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งชั่วคราวเพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา ๒๘)

๓. ข้อมูลทางวิชาการประกอบการพิจารณา

ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ. ได้ศึกษาหลักกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

(๑) ประเทศสวีเดน

ประเทศสวีเดนเป็นต้นแบบของระบบสวัสดิการสังคมที่ดีที่สุดในแถบคาบสมุทรนอร์ดิก การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการดูแลในระบบสวัสดิการทั้งหมด โดยพิจารณาเป็นกลุ่มบุคคลหรือกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ เด็กและวัยรุ่น ผู้ติดยาเสพติดหรือมีปัญหาเกี่ยวกับพิษสุราเรื้อรัง ผู้สูงอายุ ผู้พิการและไร้ความสามารถ ผู้ขาดไร้ที่พึ่งที่ต้องอาศัยญาติหรือผู้อุปการะ และผู้ตกเป็นเหยื่อทางอาชญากรรมหรือผู้เสียหายจากอาชญากรรม เป็นต้น สำหรับมาตรการช่วยเหลือและสงเคราะห์จะมีรูปแบบและรายละเอียดที่แตกต่างไปในแต่ละเรื่องแต่ละกฎหมาย^๑ ทั้งนี้ กฎหมายทุกฉบับเป็นไปตามนโยบายหลักของประเทศในด้านการบริการทางสังคม กล่าวคือ

(๑.๑) การจัดหาหลักประกันทางสังคมให้กับคนไร้ที่พึ่งต้องมีมาตรฐานการครองชีพที่เหมาะสม

(๑.๒) ทุกคนจะได้รับหลักประกันว่าจะมีที่พักอาศัยโดยคำนึงถึงความต้องการและความจำเป็นที่แท้จริงของแต่ละบุคคล

(๑.๓) ควรลดจำนวนผู้ต้องขังหรือผู้ต้องขังที่อยู่ในความดูแลของหน่วยงานที่รับผิดชอบในการดูแล รักษา และฟื้นฟูให้มากที่สุด โดยต้องมีการจัดหาที่พักให้ก่อนการปล่อยตัวหรือเมื่อพ้นโทษ

(๑.๔) การให้ทุกคนสามารถเข้าถึงตลาดที่พักอาศัยตามปกติ โดยอาจได้รับการช่วยเหลือและสนับสนุนจากการบริการทางสังคมหรือจากบริการอื่นๆ

(๑.๕) ลดการไร้ที่อยู่และจะต้องไม่มีเด็กจรจัดหรือเด็กหนีออกจากบ้าน

(๑.๖) ต้องดำเนินการให้ความช่วยเหลืออย่างโปร่งใสและเป็นธรรม

(๑.๗) การรักษาความลับของผู้เข้ามาขอรับการสงเคราะห์ต้องมีหลักเกณฑ์ในการดูแลไม่ให้เจ้าหน้าที่หรือผู้เกี่ยวข้องที่ทำงานด้านสังคมสงเคราะห์นำข้อมูลความลับของบุคคลดังกล่าวไปเปิดเผยหรือเผยแพร่ยังบุคคลอื่นหรือต่อสาธารณะ

สำหรับการจัดการบริหารระบบสวัสดิการสังคมจะมีการแบ่งงานรับผิดชอบ ได้แก่ ระดับรัฐบาลกลาง และระดับท้องถิ่นอันประกอบด้วยเทศมณฑลและเทศบาล

ในส่วนของรัฐบาลกลางจะมีหน้าที่กำกับดูแลนโยบาย ออกกฎหมาย กำกับดูแลการบังคับใช้กฎหมาย ติดตามผลงาน ประเมินผลงาน การอนุเคราะห์เป็นกรณีพิเศษ รวมถึงรับผิดชอบในการถ่ายโอนรายได้ ตลอดจนพัฒนางานต่าง ๆ ที่อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานรัฐ

^๑ กฎหมายของประเทศสวีเดนที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ได้แก่

๑. The Social Service Act 1987 (last amendment 2004)

๒. The Social Insurance Act 1999 (last amendment 2003)

๓. The Act Concerning Support and Service for Persons with Certain Functional Impairments 1993

๔. The Assistance Benefits Act 1993

๕. The Care of Young Persons Act 1990

๖. The Health and Medical Care Act 1982

ส่วนคณะกรรมการแห่งชาติเพื่อกำกับการดูแลประชาชนในหน่วยงาน จะเป็นผู้รับผิดชอบการดูแลเด็กและเยาวชน ตลอดจนผู้ติดสารเสพติดที่เข้าไปอยู่ในการดูแลของสถานพยาบาลที่รัฐดำเนินการเอง

ด้านเงินช่วยเหลือหรือเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพอื่น ๆ ส่วนใหญ่จะมาจากกองทุนเพื่อการยังชีพ (pension funds) และผู้สมทบกองทุนจะเป็นผู้เข้ามาบริหารกองทุนนั่นเอง

ส่วนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับเทศบาล จะรับผิดชอบดูแลโรงพยาบาลและสถานพยาบาลที่ดูแลการปฐมพยาบาลเบื้องต้น สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับเทศบาลจะคอยดูแลการบรรเทาสาธารณภัยและการอนามัยเบื้องต้นในระดับหมู่บ้าน

(๒) สหราชอาณาจักร

การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งไม่ได้บัญญัติรวมอยู่ในกฎหมายฉบับใดฉบับหนึ่งโดยเฉพาะ แต่จะปรากฏในกฎหมายหลายฉบับ ทั้งนี้ แนวทางการให้ความคุ้มครองแก่คนไร้ที่พึ่งแบ่งออกเป็น ๔ ลักษณะ คือ

(๒.๑) การจัดหาที่อยู่อาศัยให้กับคนไร้บ้าน การเคหะท้องถิ่นจะให้ความช่วยเหลือในการจัดสรรที่อยู่ให้กับผู้ที่มีความต้องการเป็นลำดับแรก ตลอดจนช่วยเหลือป้องกันมิให้เกิดปัญหาคนไร้ที่พึ่ง

(๒.๒) การยกสภาพความเป็นอยู่ของเด็กให้ดีขึ้น โดยการให้การศึกษา การมอบเด็กให้อยู่ในความดูแลของบุคคลที่ให้การอุปถัมภ์เด็ก

(๒.๓) การให้ความช่วยเหลือในการประกอบอาชีพของคนพิการ โดยนายจ้างต้องไม่เลือกปฏิบัติในการจ้างงาน รวมถึงการปรับปรุงสภาพแวดล้อมในการทำงานให้เหมาะสมกับสภาพของลูกจ้างที่พิการ และการสนับสนุนการศึกษาพิเศษสำหรับผู้พิการ

(๒.๔) การจัดความช่วยเหลือแก่ผู้ลี้ภัยหรือผู้อพยพ โดยจัดให้มีที่พักอาศัย อาหาร สิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานและการช่วยเหลือในการดำเนินการตามกฎหมายคนเข้าเมืองหรือกฎหมายผู้ลี้ภัย

สำหรับมาตรการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งตามกฎหมายของสหราชอาณาจักรสามารถแยกอธิบายตามประเภทของคนไร้ที่พึ่ง ได้ดังนี้

(๑) คนไร้บ้าน (homeless person)

คนไร้บ้านที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย Housing Act 1996 และ Homelessness Act 2002 ได้แก่ บุคคลดังต่อไปนี้

(๑.๑) บุคคลที่ไม่มีที่อยู่อาศัยในความครอบครองของตนเอง เช่น พักอาศัยกับเพื่อนหรือครอบครัวเป็นการชั่วคราว พักอาศัยในหอพัก ที่พักแบบราคาถูก หรือมีที่อยู่อาศัยแต่ไม่มีสิทธิอยู่อาศัยหรือที่อยู่อาศัยนั้นไม่เหมาะแก่การอยู่อาศัย เช่น อยู่บนยานพาหนะหรือโครงสร้างที่เคลื่อนที่ได้ อยู่อาศัยในสถานที่แออัดมาก อยู่อาศัยในที่ที่มีโอกาสเสี่ยงต่อการใช้ความรุนแรงหรือการทารุณกรรมในครอบครัว อยู่อาศัยในสถานที่ซึ่งมีสภาพเลวร้าย อันกระทบต่อสุขภาพ อยู่อาศัยในพื้นที่รกร้างว่างเปล่า

(๑.๒) เป็นบุคคลที่อาจอยู่ในภาวะไร้ที่อยู่ ภายใน ๒๘ วัน

(๑.๓) เป็นบุคคลที่ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่กำหนด กล่าวคือ ต้องไม่เป็นคนต่างด้าวที่ไม่มีถิ่นที่อยู่ในสหราชอาณาจักร ไม่เป็นผู้ขอลี้ภัย หรือไม่เป็นผู้ถูกควบคุมการเข้าเมือง

(๑.๔) ต้องไม่เป็นผู้ไร้ที่อยู่โดยจงใจ คือ ผู้ที่จงใจสละการครอบครองที่อยู่อาศัยของตนโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร

(๑.๕) มีความจำเป็นเป็นลำดับแรก คือ มีลักษณะดังนี้ เป็นหญิงตั้งครรภ์ หรือบุคคลที่หญิงตั้งครรภ์พักอาศัยด้วย เป็นบุคคลที่มีเด็กพักอาศัยด้วยหรือคาดว่าจะพักอาศัยด้วย เป็นบุคคลด้อยโอกาสเนื่องด้วยความชรา ความเจ็บป่วยทางจิตหรือความพิการ หรือทุพพลภาพ ด้านร่างกายหรือบุคคลที่บุคคลที่กล่าวถึงจะพักอาศัยอยู่ด้วย เป็นบุคคลที่ไร้ที่อยู่เพราะเหตุฉุกเฉิน เช่น น้ำท่วม ไฟไหม้ หรือภัยธรรมชาติอื่น หรือเป็นบุคคลตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย กำหนด

มาตรการให้ความคุ้มครองคนไร้บ้านตามกฎหมายดังกล่าวมีดังนี้

(๑) ผู้ที่จะขอรับความช่วยเหลือด้านที่อยู่อาศัยให้ยื่นคำขอต่อการเคหะท้องถิ่น (local housing authorities) โดยหน่วยงานดังกล่าวจะตรวจสอบคุณสมบัติและความจำเป็น โดยแยกได้เป็น ๓ กรณี

(ก) หากพบว่าผู้ขอเป็นผู้ไร้ที่อยู่โดยจงใจ หน่วยงานเคหะท้องถิ่น จะดำเนินการช่วยเหลือให้ผู้ขอได้มีที่อยู่อาศัยในระยะเวลาที่เหมาะสม รวมทั้งให้ความช่วยเหลือและให้คำแนะนำ แต่ถ้าไม่มีความต้องการหน่วยงานจะให้คำแนะนำหรือความช่วยเหลือที่จำเป็น

(ข) หากพบว่าผู้ขอไม่เป็นผู้ไร้ที่อยู่โดยจงใจ หน่วยงานจะให้ความช่วยเหลือหรือให้คำแนะนำที่จำเป็นต่อการได้ครอบครองที่อยู่อาศัยของผู้ขอต่อไป

(ค) หากพบว่าผู้ขอไม่เป็นผู้ไร้ที่อยู่โดยจงใจ หน่วยงานจะจัดหาที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมให้ผู้ขอครอบครองและจะให้หลักประกันว่าผู้อยู่อาศัยจะได้ครอบครองที่อยู่อาศัยนั้นต่อไปภายในกำหนดระยะเวลาการช่วยเหลือ คือ ๒ ปี

(๒) กรณีผู้ขอไม่ได้มีความสัมพันธ์กับท้องถิ่นที่ยื่นคำขอ การเคหะท้องถิ่น จะดำเนินการส่งเรื่องไปให้การเคหะท้องถิ่นที่เป็นภูมิลำเนาของผู้ขอดำเนินการต่อไป

(๓) หน้าที่ของการเคหะท้องถิ่นสิ้นสุดเมื่อผู้ขอไม่อาจดำเนินการตามสมควรเพื่อรักษาที่อยู่อาศัยของตนได้ หรือปฏิเสธไม่รับข้อเสนอที่อยู่อาศัยของการเคหะหรือกลายเป็นผู้ไม่มีคุณสมบัติ (ซึ่งหากต่อมามีคุณสมบัติครบถ้วนก็สามารถขอรับความช่วยเหลืออีกได้)

(๔) ผู้ขอมีสิทธิยื่นอุทธรณ์คำตัดสินของการเคหะท้องถิ่นเกี่ยวกับการดำเนินการตามกฎหมายนี้ และมีสิทธิอุทธรณ์ประเด็นข้อกฎหมายต่อศาลท้องถิ่น

(๕) กำหนดหน้าที่ของการเคหะท้องถิ่นในการสำรวจจำนวนคนไร้บ้านในเขตของตนและกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อป้องกันและจัดการกับปัญหาคนไร้บ้าน

(๖) กำหนดอำนาจหน้าที่อื่นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับคนไร้บ้าน ตลอดจนการอุทธรณ์ และการประสานงานระหว่างหน่วยงานในกรณีเด็กเข้ามาเกี่ยวข้อง

(๗) กำหนดให้รัฐสภาต้องจัดให้เงินซึ่งนำมาจากเงินตามกฎหมายอื่นเพื่อสนับสนุนค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นจากการปฏิบัติตามกฎหมายนี้

(๒) เด็ก (children)

“เด็ก” ที่อยู่ภายใต้การคุ้มครองตาม Children Act, 1989 แก้ไขเพิ่มเติมโดย Children Act, 2004 ได้แก่ เด็กที่มีอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี ที่ถูกบิดามารดาทารุณกรรมหรือทอดทิ้ง และหมายความรวมถึงบุคคลอายุ ๑๘-๒๐ ปี ที่ได้รับการดูแลโดยองค์กรท้องถิ่นตามกฎหมาย Local Authority Social Services Act, 1970 มาตั้งแต่อายุ ๑๖ ปี หรือบุคคลอายุดังกล่าวที่มีความบกพร่องด้านการเรียนรู้ (learning disability) คือ มีภาวะของพัฒนาการด้านจิตใจที่ไม่สมบูรณ์หรือผิดปกติซึ่งส่งผลให้เกิดความบกพร่องทางสติปัญญาหรือกระบวนการทางสังคมอย่างมาก โดยมาตรการคุ้มครองเด็กตามกฎหมายดังกล่าวอาจสรุปได้ ดังนี้

(๑๗)

(๒.๑) กำหนดให้หน่วยงานสงเคราะห์เด็ก (children's services authority) ร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของเด็กดีขึ้น (well-being) ใน ๕ ด้าน คือ ด้านร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ ด้านการถูกทอดทิ้งและการถูกทำร้าย ด้านการศึกษา การฝึกอบรม และการฟื้นฟู ด้านการทำประโยชน์ต่อส่วนรวม และด้านความเป็นอยู่ทางสังคมและเศรษฐกิจ

(๒.๒) กำหนดให้องค์กรท้องถิ่นดำเนินการให้ความช่วยเหลือทางการเงิน แก่บุคคลที่รับอุปถัมภ์เด็ก (foster parents) หรือแก่องค์กรเอกชนที่รับดูแลเด็ก

(๒.๓) ตรวจสอบสถานศึกษาที่ให้การศึกษาแก่เด็กและให้ความช่วยเหลือทางการศึกษาแก่เด็กเพื่อให้เรียนสำเร็จ

(๒.๔) ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้ความช่วยเหลือเด็กโดยไม่ต้องรับคำสั่งอนุญาตจากศาลก่อน

(๓) คนพิการ (disabled person)

กฎหมายที่กำหนดความคุ้มครองคนพิการเป็นการเฉพาะ ได้แก่ Disabilities Discrimination Act, 1995 คนพิการตามกฎหมายนี้ได้แก่ บุคคลที่มีความบกพร่องทางกายภาพหรือจิตใจซึ่งมีผลกระทบในสาระสำคัญและเป็นระยะเวลานานต่อความสามารถในการดำเนินกิจกรรมประจำวันตามปกติ “ความบกพร่องทางจิตใจ” หมายความว่ารวมถึงความบกพร่องที่เป็นผลมาจากความเจ็บป่วยทางจิตใจเฉพาะที่เป็นความเจ็บป่วยซึ่งรู้จักกันดีในทางการแพทย์ มาตรการหลักในการคุ้มครองคนพิการคือ ห้ามเลือกปฏิบัติต่อคนพิการ ส่งเสริมให้คนพิการได้รับการศึกษา และสนับสนุนให้คนพิการได้ศึกษาต่อและได้รับการศึกษาขั้นสูง ตามพระราชบัญญัติการศึกษา ค.ศ. ๑๙๙๓ (Education Act, 1993) และให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกระเบียบเกี่ยวกับการใช้บริการรถแท็กซี่ และขนส่งสาธารณะ เพื่อวัตถุประสงค์ด้านความปลอดภัยแก่คนพิการ

(๔) อดีตนักโทษ (ex-prisoner)

อดีตนักโทษได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย Rehabilitation of Offenders Act, 1974 ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองนักโทษในคดีอาญา (criminal convictions) ที่ผ่านการฟื้นฟูตามระยะเวลาที่กำหนด (rehabilitation period) แม้การให้การคุ้มครองนี้จะไม่มีผลทำให้ลบชื่อออกจากแฟ้มประวัติคดีอาญา แต่นักโทษดังกล่าวจะได้รับสิทธิประโยชน์ตามที่กฎหมายกำหนด คือ การคุ้มครองในเรื่องการเก็บรักษาข้อมูลส่วนตัวไว้เป็นความลับ กล่าวคือ

(๔.๑) นักโทษที่ผ่านการฟื้นฟูมีสิทธิตอบปฏิเสธในใบสมัครงานหรือใบรับรองเพื่อเป็นการประกันว่าตนไม่เคยต้องโทษได้ และเหตุต้องโทษไม่สามารถนำมาอ้างเพื่อปฏิเสธการจ้างงานหรือไล่ออกจากงานได้

(๔.๒) การดำเนินคดีในคดีแพ่ง ห้ามการถามคำถามที่จะนำไปสู่การเปิดเผยสถานะความเคยเป็นนักโทษของผู้ตอบ หากมีการถามเช่นนั้น ผู้ตอบมีสิทธิปฏิเสธที่จะไม่ตอบได้ ส่วนในคดีอาญาได้กำหนดเป็นแนวปฏิบัติในศาลว่าศาลอาจพิจารณาไม่เอ่ยถึงสถานะนักโทษของผู้นั้นได้

(๔.๓) กฎหมายกำหนดความผิดสำหรับบุคคลที่เข้าถึงบันทึกประวัติอาชญากรรมและนำข้อมูลที่ได้รับไปเปิดเผยโดยไม่ได้รับอนุญาต และให้ผู้เป็นนักโทษมีสิทธิฟ้องผู้เปิดเผยฐานละเมิดได้

(๕) ผู้ลี้ภัยหรือผู้อพยพ (asylum seeker or refugee)

กฎหมายเฉพาะที่คุ้มครองผู้ลี้ภัยได้แก่ Immigration and Asylum Act, 1999 และ Nationality, Immigration and Asylum Act, 2002 โดยผู้ลี้ภัยที่อยู่ภายใต้กฎหมายนี้คือ (ก) บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ ๑๘ ปี ขึ้นไป (ข) บุคคลที่อยู่ในสหราชอาณาจักร (ค) บุคคลนั้นร้องขอ ลี้ภัย ณ สถานที่ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยกำหนด (ง) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้บันทึกการร้องขอนั้นไว้ และ (จ) คำร้องขอนั้นไม่เคยได้รับการพิจารณา ทั้งนี้ คนในครอบครัวของผู้ลี้ภัย รวมถึงเด็กที่อยู่ในอุปการะของผู้ลี้ภัย ซึ่งมีอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี แม้ไม่ได้เข้ามาในราชอาณาจักร หรือไม่ได้อยู่ในสหราชอาณาจักร ก็ให้ได้รับการปฏิบัติเสมือนเป็นผู้ลี้ภัยด้วย

(๖) บุคคลซึ่งต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่ (persons who are in need of care and attention)

นอกจากกฎหมายเฉพาะที่มุ่งคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งเป็นการเฉพาะแล้ว คนไร้ที่พึ่งไม่ว่าประเภทใดยังสามารถได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายในฐานะบุคคลซึ่งต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่ หากบุคคลดังกล่าว เป็นบุคคลที่มีอายุตั้งแต่ ๑๘ ปีขึ้นไป ที่จำเป็นต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่ด้วยเหตุผลด้านอายุ (รวมถึงคนชรา) ด้านความเจ็บป่วย หรือด้านความพิการ หรือพฤติกรรมอื่นใด

(๓) ประเทศสหรัฐอเมริกา

สำหรับคนไร้ที่พึ่งของประเทศสหรัฐอเมริกานั้น ครอบคลุมถึงคนยากจน คนไร้ที่อยู่อาศัย ผู้พิการ และคนสูงอายุ ทั้งนี้ ในระดับรัฐบาลกลางและมลรัฐได้ร่วมมือกันในการให้การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งโดยวิธีต่าง ๆ คือ

(๓.๑) การให้เงินช่วยเหลือแก่คนไร้ที่พึ่งหรือคนด้อยโอกาสในสังคมโดยนำระบบประกันสังคมมาเป็นหลัก เช่น การให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุ การให้สวัสดิการแก่เด็กและครอบครัว ผู้พิการ และทหารผ่านศึก

(๓.๒) การจัดสถานที่พักอาศัยแก่คนไร้ที่อยู่อาศัย

(๓.๓) การจัดโครงการช่วยเหลือด้านวิชาชีพ

(๓.๔) การให้บริการทางการแพทย์และคุ้มครองอาหารแก่ผู้ขาดแคลน

สำหรับสวัสดิการที่รัฐบาลกลางให้กับประชาชนนั้นสามารถแยกออกเป็น ๒ ลักษณะใหญ่ ๆ คือ

(๑) สวัสดิการตามกฎหมาย

(๑.๑) กฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม (Social Security Act)

กำหนดให้มีสวัสดิการทั่วไปแก่ประชาชนทั้งประเทศ โดยการสร้างระบบผลประโยชน์คุ้มครองแก่ผู้สูงอายุ การส่งเสริมให้แต่ละมลรัฐสามารถให้ความช่วยเหลือที่เพียงพอและเหมาะสมแก่ผู้สูงอายุในมลรัฐของตน การให้ความช่วยเหลือแก่ผู้พิการทางสายตา เยาวชนที่ยังไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้และเยาวชนผู้พิการ การให้ความช่วยเหลือด้านสวัสดิการแก่แม่และเด็ก การให้ความช่วยเหลือด้านสุขภาพสาธารณะ และการบริหารจัดการกฎหมายเกี่ยวกับการชดเชยการว่างงาน นอกจากนี้ กฎหมายนี้ยังกำหนดให้มีการจัดตั้ง “คณะกรรมการประกันสังคม” (Social Security Board) และกำหนดให้มีการหารายได้ เป็นต้น

(๑.๒) กฎหมายว่าด้วยการให้ความช่วยเหลือแก่คนไร้ที่อยู่อาศัย (McKinney-vento Act)

กำหนดให้มีคณะกรรมการประสานงานระหว่างหน่วยงาน
ว่าด้วยผู้ไร้ที่อยู่อาศัย โดยมีหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑. ทบทวนกิจกรรมและโครงการของรัฐบาลกลาง
๒. ดำเนินการเท่าที่จำเป็นเพื่อลดความซ้ำซ้อนระหว่างโครงการ
และกิจกรรมของรัฐบาลกลาง
๓. ตรวจสอบ ประเมิน และให้คำแนะนำการพัฒนาในโครงการ
และกิจกรรมในการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ไร้ที่อยู่อาศัย
๔. ให้ความช่วยเหลือทางเทคนิคและด้านอาชีพแก่หน่วยงาน
ที่ดำเนินการในด้านนี้ในระดับมลรัฐ รัฐบาลท้องถิ่น ตลอดจนแก่องค์กรภาครัฐและเอกชนที่ไม่มุ่ง
ผลกำไร
๕. จัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อประธานาธิบดีและรัฐสภา
เพื่อประเมินระดับความช่วยเหลือจากรัฐบาลกลางที่จำเป็นเพื่อแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ
และตอบสนองต่อความต้องการของผู้ไร้ที่อยู่อาศัย

(๒) สวัสดิการตามโครงการที่รัฐบาลกลางให้การสนับสนุน (Federal Program)

(๒.๑) Food Stamps

Federal Food Stamp Act of 1964 เป็นกฎหมายเกี่ยวกับ
แผนการด้านอาหารที่สำคัญที่สุดในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยกฎหมายบัญญัติให้มีการจัดให้มีคู่มือ
อาหารให้แก่ผู้ที่ต้องการ โดยผู้ที่มีคู่มือสามารถนำคู่มือไปแลกอาหารได้ที่ร้านค้าที่ได้รับมอบอำนาจ
โดยรัฐบาลกลางจะรับผิดชอบค่าใช้จ่าย ในขณะที่มลรัฐรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการพิจารณาคุณสมบัติ
และการแจกจ่ายคู่มืออาหาร โดยมีหน่วยงานให้ความช่วยเหลือสาธารณะเป็นผู้ดำเนินการตาม
โครงการของรัฐ ตามพระราชบัญญัตินี้บุคคลที่มีสิทธิได้รับสิทธิประโยชน์ต้องเป็นบุคคลที่มีลักษณะดังนี้
(๑) เป็นบุคคลทำงานที่ได้รับค่าจ้างน้อย ไม่มีงานทำ หรือทำงานแบบไม่เต็มเวลา (๒) เป็นบุคคลที่ต้องได้รับความช่วยเหลือสาธารณะ (๓) เป็นคนชราหรือพิการและมีรายได้น้อย หรือ (๔) เป็นบุคคลที่ไม่มีที่อยู่
เป็นหลักแหล่ง

(๒.๒) โครงการด้านสาธารณสุข (Medicare and Medicaid Program)

(ก) Medicare Program เป็นโครงการของรัฐบาลกลางที่จัดให้มี
ประกันสุขภาพให้กับผู้สูงอายุและคนพิการภายใต้กฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม

(ข) Medicaid Program เป็นโครงการที่ให้ความช่วยเหลือ
ด้านการรักษาโรคซึ่งได้รับการสนับสนุนด้านการเงินร่วมกันระหว่างรัฐบาลกลางและมลรัฐ
โดยผู้ป่วยต้องเลือกแพทย์ที่ได้รับการรับรองและสถานที่ให้บริการทางการแพทย์ นอกจากนี้
ได้กำหนดห้ามมิให้แต่ละมลรัฐจำกัดการให้สิทธิประโยชน์ด้านการรักษาพยาบาลโดยเงื่อนไขเรื่อง
สัญชาติหรือที่อยู่อาศัย รวมทั้งอายุหรือการทำงาน ในการรับสิทธิประโยชน์ด้านการรักษาพยาบาลด้วย

(๔) ประเทศอินเดีย

ประเทศอินเดียไม่มีกฎหมายเฉพาะที่ให้ความคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง แต่มีกฎหมาย
ที่ให้ความคุ้มครองคนประเภทต่าง ๆ ที่อาจเข้าข่ายเป็นคนไร้ที่พึ่ง ได้แก่ คนขอทาน คนพิการ สตรี
เด็ก คนสูงอายุ คนไร้ที่อยู่อาศัย และคนยากจน ทั้งนี้ ประเทศอินเดียได้กำหนดแนวทางในการแก้ไข
ปัญหาคนไร้ที่พึ่งไว้ในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

(๔.๑) การให้ความช่วยเหลือทางการเงินและการให้ความช่วยเหลือในรูปแบบอื่น ๆ เช่น การให้ความช่วยเหลือในการเลี้ยงดูและการสร้างที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ การให้ความช่วยเหลือในการให้ที่พักพิงแก่เด็กและสตรี การจัดที่พักชั่วคราวสำหรับคนไร้ที่อยู่อาศัย

(๔.๒) การพัฒนาศักยภาพของคนไร้ที่พึ่งให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยการให้ความช่วยเหลือทางการแพทย์และการฝึกอาชีพให้แก่ผู้พิการ การสนับสนุนทางการศึกษาแก่เด็กและผู้พิการ

(๔.๓) การช่วยเหลือแก้ไขความบกพร่องต่าง ๆ ได้แก่ การให้บริการทางการแพทย์เพื่อรักษาความบกพร่องทางร่างกายหรือทางจิตใจ

เมื่อพิจารณาจากนโยบายของรัฐบาลแล้ว มีกฎหมายที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับคนไร้ที่พึ่งประเภทต่าง ๆ ดังนี้

(๔.๑) คนขอทาน

รัฐบาลมีนโยบายที่จะไม่ให้มีคนขอทานในเมืองใหญ่ ๆ เช่น มุมไบ และเดลี โดยมีพระราชบัญญัติป้องกันการขอทานแห่งบอมเบย์ ค.ศ. ๑๙๕๙ (The Bombay Prevention of Begging Act, 1959) กำหนดถึงลักษณะของการขอทานไว้ในมาตรา ๒ (๑) ว่า หมายถึง (ก) การขอหรือรับแจกทานโดยกระทำการต่าง ๆ เช่น การร้องเพลง เดินรำ ดุฉวง หรือทำหรือเสนอขายสิ่งของ ทั้งนี้ ไม่ว่าจะอยู่ในที่สาธารณะหรือไม่ก็ตาม (ข) การเข้าไปในเคหสถานเพื่อขอหรือรับแจกทาน (ค) การเปิดเผยหรือแสดงบาดแผล หรือความพิการ ไม่ว่าจะเป็นคนหรือสัตว์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้รับหรือข่มขู่เพื่อให้ได้รับแจกทาน และ (ง) การไม่มีลักษณะที่มองเห็นได้จากภายนอกที่สามารถยังชีพได้และเร่ร่อนไปในที่สาธารณะในลักษณะที่น่าจะยังชีพโดยการขอหรือรับแจกทาน แต่ไม่รวมถึงการขอหรือการรับเงินหรืออาหารหรือสิ่งของเพื่อวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดในกฎหมาย หรือมีลักษณะตามที่ Deputy Commissioner หรือเจ้าพนักงานอื่นที่ได้รับมอบหมายจาก Chief Commissioner กำหนด

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติการรถไฟ ค.ศ. ๑๙๘๙ (The Railways Act, 1989) ได้กำหนดห้ามผู้ใดขอทานบนรถไฟ หากฝ่าฝืนมีโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันรูปี หรือทั้งจำทั้งปรับ

(๔.๒) คนพิการ

สำหรับกฎหมายที่คุ้มครองคนพิการ ได้แก่ พระราชบัญญัติคนพิการ ค.ศ. ๑๙๙๕ (The Persons with Disabilities (Equal Opportunities, Protection of Rights and Full Participation) Act, 1995) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนการฟื้นฟูด้านการศึกษากิจการจ้างงาน การฝึกอบรมด้านอาชีพ การพัฒนากำลังคน การสร้างสภาพแวดล้อมที่ไม่มีเครื่องกีดขวาง การฟื้นฟูสมรรถภาพของคนพิการ แผนการประกันภัยแบบพิเศษสำหรับลูกจ้างที่พิการ และการตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนของบุคคลที่มีความพิการอย่างมาก นอกจากนี้ พระราชบัญญัติทรัสต์แห่งชาติเพื่อสวัสดิการผู้ป่วยออทิสติก ผู้ป่วยโรคสมองพิการ คนพิการทางสติปัญญา และคนพิการซ้ำซ้อน ค.ศ. ๑๙๙๙ (National Trust for Welfare of Persons with Autism, Cerebral Palsy, Mental Retardation and Multiple Disability Act, 1999) ได้กำหนดให้มีการจัดตั้งทรัสต์แห่งชาติขึ้นเพื่อเสริมสร้างศักยภาพแก่คนพิการให้สามารถดำรงชีวิตอิสระและบริบูรณ์ที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ภายในหรือใกล้กับชุมชนของตนเอง โดยทรัสต์จะสนับสนุนองค์กรที่ได้จดทะเบียนไว้ เพื่อจัดหาบริการที่จำเป็นในช่วงที่เกิดภาวะวิกฤตในครอบครัว

(๔.๓) สตรีและเด็ก

กฎหมายที่คุ้มครองสตรีและเด็กที่สำคัญ ได้แก่ พระราชบัญญัติว่าด้วยความ เป็นธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน ค.ศ. ๒๐๐๐ (The Juvenile Justice (Care and Protection of Children) Act, 2000) ซึ่งกำหนดให้เด็กที่ต้องการการดูแลและปกป้องได้รับการดูแล การปกป้อง และการปฏิบัติที่เหมาะสมโดยผ่านทางสถาบันต่าง ๆ ที่จัดตั้งขึ้นภายใต้พระราชบัญญัตินี้ และพระราชบัญญัติสถาบันสำหรับสตรีและเด็ก ค.ศ. ๑๖๕๖ (The Women's and Children Institutions (Licensing) Act, 1656) ซึ่งกำหนดให้การจัดตั้งสถาบันสำหรับดูแลและปกป้องสตรี และเด็กต้องได้รับใบอนุญาตและมีการดำเนินการตามเงื่อนไขที่กำหนดในใบอนุญาตนั้น โดยมีรัฐบาล หรือเจ้าหน้าที่ที่ได้รับแต่งตั้งจากรัฐบาลเป็นผู้มีอำนาจออกใบอนุญาต โดยได้นิยามความหมายของ “เด็ก” ว่าหมายถึง บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า ๑๘ ปีบริบูรณ์ และ “สตรี” หมายถึง ผู้หญิงที่มีอายุครบ สิบแปดปีบริบูรณ์แล้ว

(๔.๔) ผู้สูงอายุ

ประเทศอินเดียได้ตราพระราชบัญญัติการเลี้ยงดูและให้สวัสดิการ แก่บิดามารดาและพลเมืองที่สูงอายุ ค.ศ. ๒๐๐๗ (The Maintenance and Welfare of Parents and Senior Citizens Act, 2007) เพื่อใช้บังคับในรัฐทุกรัฐในอินเดีย (ยกเว้นรัฐชัมมูและ กัชมีระ) พระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดให้พลเมืองที่สูงอายุและบิดามารดาที่ไม่มีรายได้ เพียงพอที่จะเลี้ยงดูตนเองหรือไม่มีทรัพย์สินเป็นของตนเองมีสิทธิยื่นคำขอให้มีการเลี้ยงดูได้ ส่วนพลเมืองที่สูงอายุที่ไม่มีบุตรต้องยื่นคำขอให้ญาติเป็นผู้เลี้ยงดู สำหรับญาติของพลเมือง ที่สูงอายุซึ่งมีทรัพย์สินเพียงพอต้องเลี้ยงดูพลเมืองที่สูงอายุดังกล่าวหากญาติผู้นั้นได้กรรมสิทธิ์ ในทรัพย์สินของพลเมืองผู้สูงอายุนั้นหรืออาจได้ทรัพย์สินนั้นเป็นมรดกจากพลเมืองผู้สูงอายุ ในกรณีที่มีญาติหลายคนที่มีสิทธิได้รับมรดกพลเมืองผู้สูงอายุ การเลี้ยงดูให้คิดจากสัดส่วน การได้รับมรดก

(๔.๕) คนไร้ที่อยู่อาศัย

ประเทศอินเดียไม่มีกฎหมายที่ให้ความช่วยเหลือหรือคุ้มครอง คนไร้ที่อยู่อาศัยโดยตรง รัฐบาลกลางได้กำหนดเป้าหมายสูงสุดของนโยบายเกี่ยวกับบ้าน และที่อยู่อาศัยไว้ว่า จะดำเนินการจัดหาที่อยู่อาศัยเพื่อตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐาน แก่ประชากรทุกคน ในปี ค.ศ. ๒๐๐๔ มีที่พักกลางคืนทั่วอินเดีย ๙๙ แห่ง รวมทั้งยังมีองค์กรเอกชน โปสต์ และโรงเรียนเทศบาลของเดลีที่ให้ที่พักแก่คนไร้ที่อยู่อาศัยด้วย

(๔.๖) คนยากจน

พระราชบัญญัติประกันการทำงานในชนบทแห่งชาติ ค.ศ. ๒๐๐๕ (The National Rural Employment Guarantee Act, 2005) เป็นกฎหมายที่กำหนดให้มีการประกันว่าสมาชิกวัยทำงานของครอบครัวในชนบทจะมีงานทำอย่างน้อย ๑๐๐ วัน ในแต่ละ ปีงบประมาณ โดยจะเป็นงานที่ไม่ต้องอาศัยความเชี่ยวชาญ และได้รับค่าแรงขั้นต่ำ โดยสมาชิก วัยทำงานดังกล่าวจะต้องแจ้งชื่อ อายุ และที่อยู่ พร้อมด้วยรูปถ่าย ต่อ Gram Panchayat เพื่อให้มีการตรวจสอบความถูกต้องและขึ้นทะเบียนไว้ ต่อจากนั้นจะออกบัตรทำงานซึ่งระบุรายละเอียด เกี่ยวกับเจ้าของบัตรให้แก่ผู้แจ้ง โดยผู้ถือบัตรทำงานสามารถยื่นหนังสือขอทำงานเพื่อให้ Panchayat หรือเจ้าหน้าที่แผนงานพิจารณา ซึ่งภายหลังจากได้รับหนังสือดังกล่าวแล้ว Panchayat

และเจ้าหน้าที่แผนงานจะมีหนังสือแจ้งการจัดหางานแก่ผู้ยื่นหนังสือและปิดประกาศ ณ สำนักงาน
ของ Panchayat ทั้งนี้ สถานที่ที่มีการจ้างงานนั้นจะต้องอยู่ภายในรัศมี ๕ กิโลเมตรจากบริเวณที่พัก
อาศัยของผู้ขอทำงาน และหากเกินกว่านั้นจะต้องจ่ายค่าแรงพิเศษ

"การตราพระราชบัญญัติของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ"

"พระมหากษัตริย์ทรงตราพระราชบัญญัติโดยคำแนะนำและยินยอมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ร่างพระราชบัญญัติจะเสนอได้ก็แต่โดยสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติร่วมกันจำนวนไม่น้อยกว่า ยี่สิบห้าคน หรือคณะรัฐมนตรี หรือสภาปฏิรูปแห่งชาติตามมาตรา ๓๑ วรคสอง แต่ร่างพระราชบัญญัติ เกี่ยวด้วยการเงินจะเสนอได้ก็แต่โดยคณะรัฐมนตรี

ร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงินตามวรรคสอง หมายความว่าร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวกับการ ตั้งขึ้น ยกเลิก ลด เปลี่ยนแปลง แก้ไข ผ่อน หรือวางระเบียบการบังคับอันเกี่ยวกับภาษีหรืออากร การจัดสรร รับ รักษา หรือจ่ายเงินแผ่นดิน หรือการโอนงบประมาณรายจ่ายของแผ่นดิน การกู้เงิน การค้ำประกัน หรือการใช้จ่ายเงินกู้ หรือการดำเนินการที่ผูกพันทรัพย์สินของรัฐ หรือเงินตรา

ในกรณีเป็นที่สงสัยว่าร่างพระราชบัญญัติที่เสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติเป็นร่างพระราชบัญญัติ เกี่ยวกับการเงินหรือไม่ ให้ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติเป็นผู้วินิจฉัย

ร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติหรือสภาปฏิรูปแห่งชาตินั้น คณะรัฐมนตรีอาจขอรับไปพิจารณา ก่อนสภานิติบัญญัติแห่งชาติจะรับหลักการก็ได้

การตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญให้กระทำโดยวิธีการที่บัญญัติไว้ในมาตรา นี้ แต่การเสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ให้กระทำโดยคณะรัฐมนตรีหรือผู้รักษาการตาม พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น"

(บทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗, มาตรา ๑๔)